

HAZİRAN 2020 | SAYI NO. 1

ACTIO

Hukuki Bir Yayım

ACTIO

İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Yusuf Emre Öztürk

Genel Yayın Yönetmeni
Ceyhan Kıran

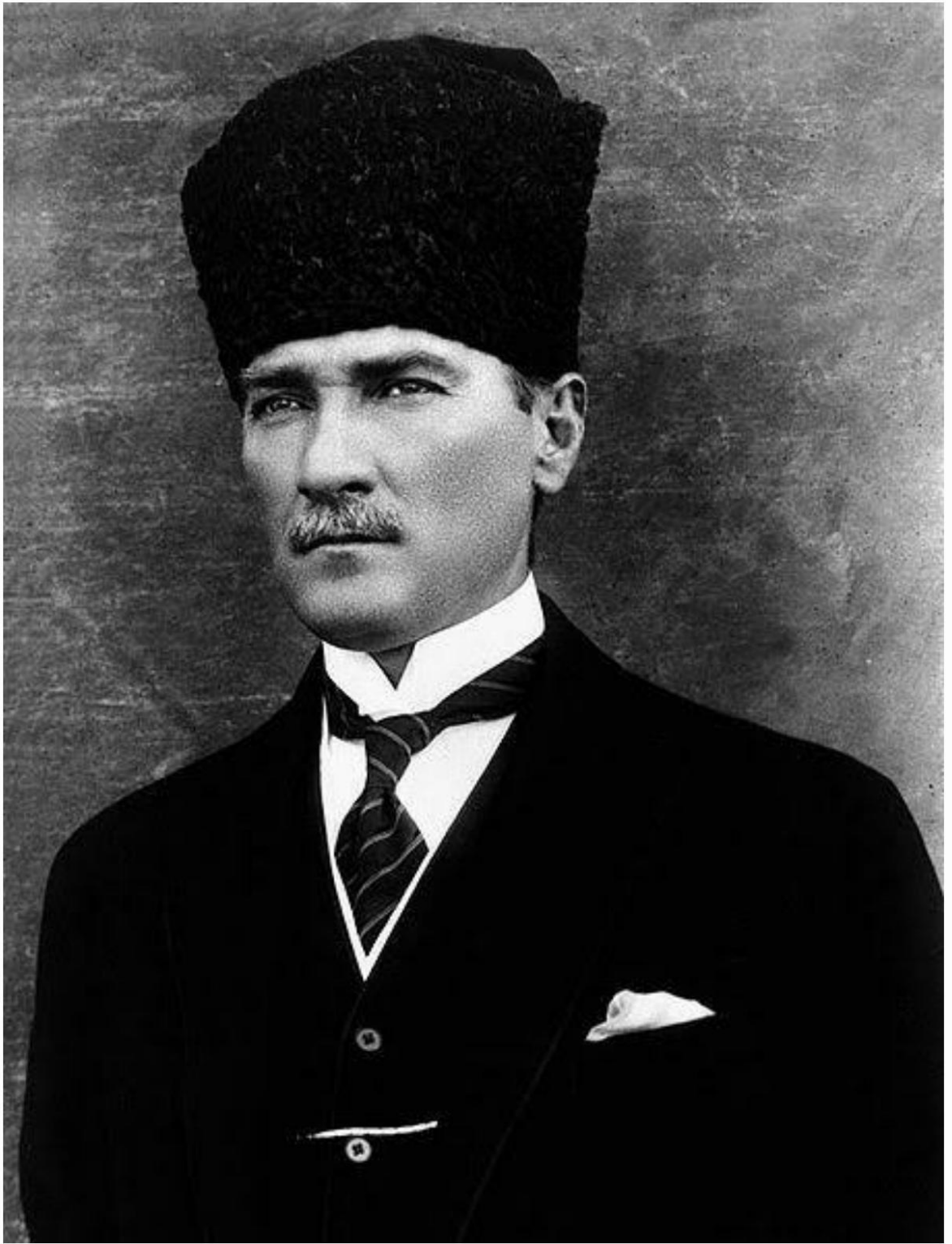
Genel Koordinatör
Mehmet Akboğa

Editör
Özkan Özen
Feti Alper Alp

Kapak Tasarım
Semih Bahadır Küçük

Yazılarınızı lauhukukulubu@outlook.com
adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

- Yusuf Emre ÖZTÜRK - İlk Adım - S.5
- DOÇ.DR. Saniye ALBAŞ - KKTC Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama Ve Haksız Tutuklama Üzerine Kısa Bir Değerlendirme - S.6
- Ahmet YEŞİLDAĞ - Noterlik - S. 16
- Av. Görkem ALYANAK , Av. Uğur UZUN - Covid-19 Salgınının İş Aktine Etkileri - S.19
- Av. Arb. Şamil DEMİR - Bir Hukukçunun Arabulucuk Serüveni - S. 29
- Psikolog Mehmet YURTÇU - Karantinada Verimsiz Kaygılar - S. 31
- Stj. Av. Mustafa KUŞDEMİR - Kavram Karmaşası - S. 32
- Stj. Av. Mustafa ATA - Hukuk İle Adalet Sağlanır Mı ? - S.34
- Feti Alper ALP - Özgür Mü İrade? - S.37
- Mehmet AKBOĞA - Covid-19 İle Mücadelede Tck Madde 195 İhtiyaçlara Cevap Veriyor Mu? - S. 44
- Esra DEMİR - Kadına Yönelik Aile İçin Şiddet - S. 46
- Özkan ÖZEN - Dünyada Neler Oluyor? - S.48
- Ceyhan KIRAN - Çocuk Musun Sen - S.51
- Cennet Özüm MACİT- Çocuklu Ailelerde Boşanma Süreci - S.53
- Ahmet Nedim ZENGİN - Ceza Ve İnfaz - S.55
- Hamit GENÇ - Savaşın Çocukları - S.58
- Damla SEMERCİ - Para Cezalarının Caydırıcılık Yönünden Etkisi - S.61
- Kıvanç ALİOSMANOLU - Hayata Dair - S.66
- Ahmet BOZLAR - Her Suçun Faili Kötü Müdür? - S.68
- Zeynep KIYIPINAR - Aile İç Şiddet Ve Eş Bireyler Arasındaki İlişki - S.70
- Furkan Bahat BIÇAKÇI - İnsan Ve Muhakemesi - S.72

İLK ADIM

2019 yılında, dünyalar kadar kaygıları fakat onlardan da büyük hayalleri bulunan birkaç arkadaş LAÜ Hukuk Kulübünü kurmuş idik. Kulübümüzün kurulduğu günden şimdiye kadar dergi çıkarmak için birçok girişimde bulunmamıza rağmen burada sayamayacağım kadar çok sebepten ötürü bu hedefimizde muvaffak olamamıştık fakat bugün dergimiz ACTIO'nun yayın hayatına başlamasından büyük bir heyecan duymaktayız. Aslında dergideki ilk yazıma arkadaşlarımdan dinlemekten sıkıldığı fakat benim anlatmaktan bir türlü bıkmadığım hikâyelerden biriyle başlamak niyetindeyim ama sonradan hikâyeler ile bu dergiyi çıkarmaktaki amacımız arasında bir bağ olduğunu fark ettim.

Zamanın behrinde anlatırlar ki, diye başlar pek çok hikâye. Zamanın behri hatırlanamayacak kadar uzun zaman önce manasına gelmektedir. Yani aslında insanlar hatırlayamayacakları kadar önce gerçekleşmiş fakat içlerinde iz bırakmış olayları nesilden nesile anlatarak günümüze getirmişlerdir ve buna çağlar boyunca ne baskılar ne de felaketler engel olamamıştır. Bizlerinde bugün bu dergide içlerimizde iz bırakan olayları sizlere anlatmamıza ne dünyanın içinde bulunduğu bu zor durum ne de herhangi bir engel mani olamamıştır. Biz bu dergide hukukun her alanıyla ilgili bilgiler sunmakla birlikte sizlere savaşlarda ölen çocuklardan, kadın cinayetlerinden, töre cinayetlerinden, yaşamımız boyunca maruz kalabileceğimiz hukuksuzluklardan ve zamanın insanlık tarihinde açtığı nice yaralardan bahsedeceğiz. Çünkü bize göre içimizdeki hukuk parıltısını yolumuzu aydınlatacak bir adalet meşalesine dönüştürmenin yolu ancak insanlığın ortak vicdanını sarsan bu konuları bir ACTIO meselesi olarak algılamaktan geçmektedir.

Sözlerimi fazla uzatmadan bu başarının gerçek sahipleri olan, uzun süredir özveri ve fedakarlıkla çalışan Dergi Ekibimiz: Özkan ÖZEN, Ceyhan KIRAN, Feti Alper ALP, Mehmet AKBOĞA, Semih Bahadır KÜÇÜK ve Doğukan SAÇU'ya

Yazılarını bizimle paylaşan kıymetli yazarlarımıza,

Kulübün kurulduğu günden beri ailenin bir parçası olan, kulübümüzün bugünlere gelebilmesi için emek harcamış Tahsin Burak, Çağdaş, Mustafa Emre, Burcu, Damla, Akın, Adar, Beril, Zeynep, Furkan, İrem, Melike, Hakan ve daha onlarca arkadaşımıza, **şahsım adına sonsuz teşekkür ediyorum.**

Yazımın son bölümünde Yılmaz Erdoğan'dan bir alıntı yapmak isterim, *“Belki bu film hiçbir zaman o kadar fiyakalı olmayacak ama hiçbir lahmacun da o okul yolundaki üçüncü sınıf lokantadakinin tadını vermeyecek bir daha. Çok daha iyilerini yedim sonra bizzat Urfa’da hatta. Ama hiçbirinde o kadar aç oturmadım masaya.”*

Belki bu dergiyi benim anlattığım kadar fiyakalı bulmayacaksınız fakat biz okullu gençler olarak bir daha hiçbir zaman bugünün tadını unutmayacak ve anlatmaya hiç bu kadar aç olmayacağız.

Değerli okurlarımıza saygılarımla arz ederim,

KKTC CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA TUTUKLAMA VE HAKSIZ TUTUKLAMA ÜZERİNE KISA BİR DEĞERLENDİRME

Yrd.Doç .Saniye ALBAŞ
Lefke Avrupa Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Ceza ve Ceza Muhakemesi
Hukuku Anabilim Dalı

I.GENEL OLARAK

KKTC Ceza Usûl Hukuku açısından tutuklama bir koruma tedbiri olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim tutuklamanın koşulları, nedenleri ve usûlü KKTC Anayasası ve Fasil 155 Ceza Usûl Yasasında düzenlenmiştir.

Tutuklama ceza davalarında çok önemli bir ihtiyacı karşıladığı için ülkelerin mevzuatlarında önemli bir yer tutmaktadır. Sözü edilen tedbirle şüphelinin kaçması, tanıklara baskı yapması ve delilleri karartması önlenir. Tutuklama aynı zamanda yargı kararından önce kişi özgürlüğünün sınırlanması sonucunu doğuran bir koruma tedbiridir. Koruma tedbirlerine özgü özellikler elbette tutuklama için de geçerli olacaktır. Koruma tedbirlerinin özellikleri geçici olma, araç olma ve oranlılıktır . Adil yargılanma hakkının korunması bakımından hızlı bir muhakeme yapılması önerilmektedir. Tutuklama gibi koruma tedbiri usûl ekonomisine uygun, adil yargılanmanın gerçekleştirilebilmesi gayesine hizmet etmelidir .

Tutuklama bilindiği gibi kişi özgürlüğüne ağır bir müdahale oluşturur bu nedenle de anayasalarda ve yasalarda düzenlenmiştir . Bunun yanında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (AİHS), AİHS m. 5/1 c. 1'de "herkesin özgürlüğe ve güvenliğe hakkı vardır" düzenlemesine yer verilmiştir. Etkin bir ceza kovuşturmasını güvence altına almak için özellikle kaçma şüphesi nedeniyle tutuklamanın varlığı gerekmektedir .

AİHS m. 5/1 c. 1'e göre "*bir suç işlediği şüphesi altında olan yahut suç işlemesine veya suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul sebeplerin mevcudiyeti dolayısıyla, tutuklanması*" gayesiyle kişi özgürlüğü sınırlanabilecektir.

Kısaca tutuklama ceza gibi ve aslında çoğu zaman cezadan daha da ağır sonuçlar doğurabilen bir tedbirdir. Kişi özgürlüğünü sınırlandırdığı için ceza gibi olduğu düşünülmektedir. Cezadan daha ağır etki eder; çünkü kişinin özgürlüğünü kişinin suçluluğu henüz sabit olmamışken

II.TUTUKLAMA KAVRAMI

Tutuklama genel kabul gören düşünceye göre bir yargıç kararıyla anayasa ve yasada düzenlenen şartların gerçekleşmesi ile bir kişinin suçluluğu hakkında kesin karar verilmenden önce özgürlüğün kaldırılmasıdır. Tutuklama durumu şahıs özgürlüğüne en ağır şekilde müdahale teşkil ettiği için; ancak yargıç kararıyla uygulanır. Ve tüm koruma tedbirlerinde olduğu gibi amacı doğrultusunda ve amacıyla oranlı bir şekilde başvurulması gerekir.

Tutuklama için daha önceleri Türk Hukukunda ihtiyati hapis, ihtiyaten tevkif, tevkif gibi kavramlar kullanılmıştır . Geçici olarak özgürlüğü kısıtlanan kişiye tutuklu, tutuklunun içinde bulunduğu duruma da tutukluluk denilmektedir . Soruşturma ve kovuşturma aşamasında kişilerin tutukluluğu gerekebilir. Hangi hâllerde tutuklama yapılacağına dair kurallar ise, devletlerin iç hukuklarında düzenlenir.

KKTC Ceza Usûl Hukukunda tutuklama, devlet

Tutuklamayı ilk anda polis yapabileceği gibi (en kısa sürede yargıç karşısına çıkarmak şartıyla) kişiyi suçüstünde yakalayan şahıs da yapabilmektedir. KKTC’de bir suç işlendiğinde makûl surette şüphe edilen kişiye zanlı denilmektedir. Zanlı, ceza davası açılıncaya kadar suç şüphesi altında bulunan kişiye verilen isimdir. Ceza davası açıldıktan sonra ise kişiye, sanık denilmektedir.

A. TUTUKLAMANIN KOŞULLARI

Tutuklama yetki açısından müzekkereli tutuklama ve müzekkeresiz tutuklama olarak ikiye ayrılır. Bir suç işlediğinden makûl surette şüphe edilen zanlı, KKTC Anayasası ve Fası 155 Ceza Usûl Yasasına göre mahkeme veya yargıç emri ile ya da emir olmaksızın tutuklanabilecektir. Bir kişi eğer mahkemenin veya yargıcın emri ile tutuklanmışsa buna müzekkereli tutuklama, emir olmaksızın tutuklanmışsa müzekkeresiz tutuklama denilecektir.

Tutuklamanın müzekkeresiz olmasının koşulları KKTC Anayasası ve Fası 155 Ceza Usûl Yasasında yer almıştır. Buna göre Fası 155 Ceza Usûl Yasasının 14.maddesi (Polis görevlilerinin müzekkeresiz tutuklama yetkisini), 15.maddesi (Özel kişilerin ve mal sahiplerinin müzekkeresiz tutuklama yetkisini) ve

16.maddesi (Yargıçların veya yargıçların direktifi ile kişilerin müzekkeresiz tutuklama yetkisini) tutuklamanın koşullarını düzenleyen maddelerdir. Anayasanın Geçici 4.maddesine göre ise Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan mevzuat Anayasa kurallarına aykırı olmadığı ölçüde yürürlükte kalır. Öyleyse Fası 155 Ceza Usûl Yasasında olan 14, 15 ve 16.maddeler; ancak Anayasanın 16/3.maddesine aykırı olmadığı sürece uygulanabilecektir.

Anayasanın 16.maddesinin 3.fıkrasında tutuklamaya yönelik sınırlar belirlenmektedir. Kimse ölüm veya hapis cezasını gerektiren suçüstü hâlinde, yasa ile konduğu zaman ve gösterildiği usûl müstesna yasanın gösterdiği usûllere uygun olarak ve gerekçe yargıç kararına dayanarak düzenlenmiş adli bir belge bulunmaksızın yakalanamayacaktır. Ölüm cezası hâlden bahsedilse de uygulamada bugüne kadar kimse ölüm cezasına çarptırılmamıştır. Çağdaş hukuk devletlerinde olduğu gibi bir an önce Anayasadan ölüm cezasının kaldırılması gerekmektedir. Ayrıca adli belgeden müzekkere kavramını anlamamız gerektiğini düşünüyoruz. Maddenin son cümlesinde yazılan yakalama kavramının da tutuklama olarak düzenlenmesinin ceza hukuk mantığı açısından doğru olacağını dü-

şünmekteyiz. Kanaatimizce Anayasa koyucunun kavram kargaşası olmaması açısından yapacağı düzenlemeler hayati bir önem taşıyacaktır.

Müzekkeresiz tutuklama ise Fası 155 Ceza Usûl Yasası m. 14’e göre; belirli hâllerde polis memurunun tutuklama yapabilmesini düzenlemektedir. Örneğin bir polis memuru, ölüm veya iki yıldan fazla hapis cezası ile cezalandırılabilen bir suç işlediğinden makûl sebeplere istinaden şüphe ettiği kişiyi müzekkeresiz tutuklayabilecektir. Suç işlediğinden makûl surette şüphe edilen kişi, en fazla yirmi dört saat özgürlüğünden yoksun bırakılabilecektir. Bir zanlıyı müzekkeresiz tutuklanmasının koşulları kısaca; müzekkeresiz tutuklama yetkisi ve usûlleri Yasa’da öngörülmüş ve gösterilmiş olmalı, zanlı suçüstü durumunda olmalı, zanlının suçüstü bulunduğu suç ölüm cezasını veya hapis cezasını gerektiriyor olmalı ve Anayasa m. 16/2’de sayılan bir tutuklama nedeni olayda mevcut olmalıdır.

Eğer zanlı suçüstünde yakalanırsa ve bu para cezasını gerektiren bir suç olursa o takdirde polis memurlarının müzekkeresiz tutuklama yetkisi olmayacaktır. O hâlde para cezasını gerektiren bir suç işlendiği takdirde; ancak müzekkereli tutuklama yapılabilecektir.

Fasıl 155 Ceza Usûl Yasası m. 15’de müzekkeresiz tutuklama yetkisinin özel kişilerde ve mal sahiplerinde olduğunu düzenlenmiştir. Devamında “*mala zarar vermekle ilgili bir suç işlemekte olduğu görülen kişiler mal sahibi veya mal sahibinin müstahdemi veya yetkili kıldığı bir kişi tarafından müzekkeresiz olarak tutuklanabilir*” cümlesi düzenlenmiştir. Bu hak devletin soruşturma ve kovuşturma makamlarına ait olan yetkiye bir istisnadır . Kanaatimizce tutuklama yetkisinin özel kişilere verilmesi meselesi Türk Hukukunda düzenlenen herkes tarafından yakalama yapılması durumudur. Kanaatimizce sözü geçen madde de düzenlenen tutuklama aslında yakalama durumunu ifade etmektedir. Yasa’da yapılacak bir değişiklik ile madde içerisine yakalama kelimesinin konulmasının uygun olacağı görüşündeyiz.

Bir polis memuru müzekkeresiz tutuklama koşullarına uymayan kişiyi, müzekkereli olarak tutuklayabilme yetkisine sahiptir. Polis memuru takdir hakkını kullanarak yargıca başvuracak ve müzekkereli tutuklama yapılabilmesini isteyebilecektir. Yargıcın tutukluluk müzekkeresine emir verebilmesi için zanlının suç işlediğine dair bir makûl şüphe olmalı ve Anayasa m. 16/2’de sayılan bir tutuklama nedeni olayda mevcut olmalıdır.

Son olarak diğer koruma tedbirleri gibi tutuklama tedbirindeki amaç; muhakemenin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi olduğundan, kişinin kamu düzeni gereği özel ve gizli hayatına müdahale edilebilecektir.

B.TUTUKLAMA NEDENLERİ

KKTC Ceza Usûl Hukukunda tutuklama nedenleri Anayasa içerisinde düzenlenmiştir. Ayrıca buna ek olarak içtihat kararlarında da tutuklama nedenlerine yer verilmiştir. Bu nedenler olduğu takdirde kişi tutuklanabilecektir.

Anayasa m. 16/1’e göre “*herkes kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahiptir*”. Buna göre; kişinin özgürlüğü belirli hâl ve şartlarda kısıtlanabilecektir. Bir kişi yasa ile öngörülen ve yasanın gösterdiği biçimde olmak koşuluyla; ancak aşağıdaki hâllerde özgürlüğünden yoksun bırakılabilecektir:

****Yetkili mahkemece hakkın da hüküm verilmiş bir kişinin tutukluluğu;***

****Mahkemece verilmiş yasal bir emre uymamaktan dolayı bir kişinin yakalanması veya tutukluluğu;***

****Bir kişinin suç işlediği makûl şüphesi üzerine yetkili yargı mercii önüne getirilmesi amacıyla veya suç***

işlemesini önlemenin veya işledikten sonra kaçmasına engel olmanın makûl olarak gerekli görüldüğü hâllerde yakalanması veya tutukluluğu;

****Bir küçüğün ıslahı amacıyla yasal bir emirle bakım altına alınması veya yetkili yargı mercii önüne getirilmesi amacıyla yasal tutukluluğu;***

****Bulaşıcı bir hastalık yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkoliklerin, uyuşturucu madde düşkünlerinin veya serserilerin tutukluluğu;***

****Bir kişinin devlet topraklarına izinsiz girmesini önlemek için veya bir yabancıнын sınır dışı edilmesi veya geri verilmesi işlemine girilmesi nedeniyle yakalanması veya tutukluluğu;***

****Herhangi bir yabancıнын Cumhuriyette herhangi bir maddi yükümlülükten kurtulmak amacı ile Cumhuriyeti terk etmesini önlemek için yakalanması veya tutukluluğu;***

****Birden fazla uyruklu Cumhuriyet yurttaşlarının uyrukunda buldukları diğer ülke yasaları karşısında işlemiş oldukları suçlar nedeniyle haklarında verilmiş mahkeme kararlarının KKTC ile o ülke arasında adli yardım ve mahkeme ilâmlarının karşılıklı tenfizi andlaşması bulunması kaydıyla KKTC’de***

infazı için tutukluluğudur.

Keyfi uygulamaların olmaması ve kişi temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması kişilerin tutuklanması ile ilgili konuların hukuka uygun bir şekilde düzenlenmiş olmasına bağlıdır. Zira AİHS m. 5'te ve bu maddeye bağlı verilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları da gözetilmek zorundadır.

Anayasada belirtilen tutuklama nedenlerinden başka genel kabul gören içtihat kararlarında müzekkereli ya da müzekkeresiz tutuklama için tutuklama nedenleri öngörülmüştür. Bunlar; soruşturmanın güvenliği açısından tutuklamanın zorunlu olması, sanığın yargılandığı suçun vahameti (ciddiyeti), sanığın serbest kalması hâlinde kaçma ihtimalinin olması, sanığın serbest kalması hâlinde tanıklara müdahale etme olasılığının olması ve sanığın serbest kalması hâlinde başka suç işleme ihtimalinin olması durumlarıdır .

C. TUTUKLAMANIN USÛLÜ

Tutuklamanın nasıl yapılması gerektiğine dair bilgi hem Anayasa hem de Ceza Usûl Yasasında yer almaktadır. Buna göre; Anayasa m. 16/6 ve 16/7'ye göre; *'yakalanan kişi, yakalandıktan sonra mümkün olan en kısa zamanda ve daha*

önce saliverilmediği takdirde her hâl de yirmi dört saat geçmeden bir yargıç önüne çıkarılacaktır'. Maddenin devamındaki fıkrada ise *'yargıç derhal yakalanan kişinin anladığı dilde yakalanma nedenlerini soruşturacak ve en kısa zamanda ve her hâl de yargıç önüne çıkma tarihinden başlayarak üç günü geçmeyen bir süre içinde uygun göreceği koşullarla yakalanana ya salıverecek veya yakalanma nedeni suç hakkındaki soruşturma tamamlanmadığı takdirde yakalanmanın devamına karar verecektir'* denilmektedir. Kanaatimizce buradaki *'yakalanmanın devamına karar verecek'* cümlesindeki yakalama kavramı için tutuklamanın devamına denilmesi uygun olacaktır. *'Yargıç, her defasında sekiz günü geçmemek koşuluyla yakalanmanın devamına karar verebilecektir. Yakalanma veya tutuklanma süresinin toplamı, yakalanma tarihinden başlayarak üç ayı geçemeyecek ve bu sürenin sonunda yakalamayı veya tutuklamayı uygulamakla görevli kişi veya makam, yakalanan veya tutuklanan kişiyi derhal serbest bırakacaktır'* cümlesinde *'tutuklamanın devamına'* düzenlemesi yapılmasının yerinde olacağını düşünmekteyiz.

Fiziki şartların imkân vermesi hâlinde tutuklama oranının yükseleceği öngörülebilir. Zira yargıç ceza-

evlerinde ya da tutukevlerinde yer olup olmamasına göre kişinin tutuklanması veya tutuksuz yargılanması konusunda emir verebilecektir.

Fasıl 155 Ceza Usûl Yasasının 48.maddesi gereğince; *'her mahkeme uygun görmesi hâlinde önündeki herhangi bir davayı erteleyebilir ve makûl sayacağı belirli koşullara bağlı olarak sanığı salıverir veya tutuklu kalmasını emreder'*. Burada yalnızca sanık kavramından söz edilmiştir. Oysa ki tutukluluk hâli sadece sanık değil aynı zamanda zanlıyı da kapsamalıdır. Zanlı kelimesine yer verilmemiş kullanılmamış olmasının büyük bir eksiklik olduğunu hatırlatmamız yerinde olacaktır.

Dosya üzerinden incelemenin yapılması sonucunda verilen tutukluluk durumunun devamına ilişkin kararların sağlam gerekçeler içermediğine şahit olunmaktadır. Bu durumda tutukluluk hâlinin devamını meşru bir zemine dayandırmak mümkün değildir. Bunun yanında tutukluluğa ilişkin kural- lar açısından tutukluluk süresi her defada sekiz günden uzun olamayacak ve erteleme- nin yapıldığı günü izleyen gün birinci gün sayılacaktır.

Fasıl 155 Ceza Usûl Yasası m. 157/2'de *'ölüm cezasına mahkûm edilen herhangi bir kişi hiçbir hâlde*

kefaletle serbest bırakılmayacaktır” düzenlemesi yer almıştır. Bunun anlamı kesin hükümle ölüm cezasına mahkûm edilen kişi için artık kefaletle serbest bırakma müessesesi işlemlenmeyecektir. Kefaletle serbest bırakılmanın mümkün olmadığı bir başka durum ölüm cezası ile cezalandırılabilen bir suçla itham edilen kimse, Yargıtay olarak yüksek mahkeme yargıcının emri olmadıkça kefaletle serbest bırakılmayacaktır düzenlemesidir. Ölüm cezasının bu cümleden de acilen kaldırılması gerektiğini düşünüyoruz.

Anayasalar, yasalar ve toplum kuralları, hayatın olağan akışına ters düşmemelidir. Zira ölüm cezasının hiç uygulanmadığı bir ülkede bu ibarenin Yasa’da yer almasının uygun düşmediği düşüncesindeyiz.

III.HAKSIZ TUTUKLAMA

Ceza muhakemesinde bir koruma tedbiri olan tutuklamanın doğrudan kişi özgürlüğü ile ilgili olması nedeniyle AİHS m. 5’te yer alan kişi özgürlüğü ve güvenliğine, Anayasa ve kanunlara uygun olarak yapılmaması durumunda haksız tutuklamadan söz edilir. AİHS m. 5/1 c. 1’de *“bir suç işlediği şüphesi altında olan yahut suç işlemesine veya suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul sebeplerin mevcudiyeti dolayısıyla, tutuk-*

lanması” maksadıyla kişi özgürlüğü sınırlanabilecektir. Bir kişi; ancak sözü geçen maddede belirtilen tutuklama nedenlerine göre tutuklanabilecektir.

Bir vatandaşın tutuklanmasını yargıç ve savcıların keyiflerine bırakmak çok yaygın bir yanılgıdır. Yargıçlar ve savcılar, yasaların uygulayıcılarıdır. Ancak hukuka uygun olmayan gerekçelerle bir kişiyi özgürlüğünden etmek haksız bir tutuklamanın varlığını gösterecektir.

Tutuklamanın cezai niteliği yoktur; ancak muhakeme sonucunda kişi, hürriyeti bağlayıcı bir ceza alırsa tutuklu kaldığı süre aldığı cezadan mahsup edilir.

Kişinin beraat etmesi veya hakkında kamu davası açılmaması durumlarında da artık tutukluluğa devam etmenin bir mantığı kalmayacaktır. Böyle bir durumda kişiyi, asgari süre sonunda serbest bırakmak gerekecektir. AİHM’e göre bu süre on iki saatin aşılmasıdır. On iki saati aştığı takdirde haksız tutuklamanın sonuçları doğacaktır.

Bir koruma tedbiri geçici olma, oranlılık, araç olma gibi özellikler taşımalıdır. Koruma tedbirlerinin amaçları maddi gerçeği bulmak ve kararların uygulanmasını sağlamak ise de bu tedbirler bir

amaç olmayıp, araçtır. Koruma tedbirleri amaç olmadığı için doğal olarak geçicidir. Bu tedbirlere başvurmak suretiyle elde edilecek yarar ile bu tedbirlerin kişi üzerindeki sonuçları arasında bir denge bulunması gerekir. Ceza ile koruma tedbiri arasında bir oranın bulunması aranmaktadır. Bir koruma tedbiri olarak uygulanan tutuklama etkin bir soruşturma ve kovuşturma ayrıca infaz yapılabilecekse infaz için gerekli görülebilir.

Unutulmamalıdır ki tutuklanan kişi, suçluluğu ispat edilinceye kadar masumdur. Her hukuk devletinde kabul edilen ve masumluk karinesi ile de sıkı bir bağı olan şüpheden sanık yararlanır ilkesi (in dubio pro reo) gözetilmelidir.

A.YARGILAMA AMACIYLA TUTUKLULUK EMRİ

Bir suçun işlendiği konusunda bilgi alındığında o suçun gerçekten işlenip işlenmediğinin öğrenilmesi için soruşturma aşaması başlar ve bir soruşturma memuru tayin edilir. Soruşturma memuru, gerçekten bir suç işlenip işlenmediği konusunda araştırma yapar. Soruşturma tamamlandıktan sonra ise zanlının ileride aleyhine açılması muhtemel ceza davasında hazır bulunmasını temin etmek açısından mahkeme Fasıl 155 Ceza Usûl Yasası m. 23A’da öngördüğü

tedbirleri alır .

Soruşturması veya kovuşturması başlatılan veya devam eden zanlının veya sanığın, yargılamaktan kaçmasının önlenmesi açısından mahkeme davası görüşülene kadar zanlının veya sanığın her ne şart altında olursa olsun üç aydan fazla bir süre olmamak kaydıyla tutuklu kalmasına emir verebilir (Fasıl 155 23/1).

Aleyhindeki bir ceza davası nedeni ile ilk kez mahkeme huzuruna çıkartılmakta olan sanığın huzurunda hazır bulunacağı mahkeme tek yargıçtan oluşan kaza mahkemesi olacaktır. Sanığın aleyhindeki ceza davası ağır ceza mahkemesinin görev ve yetkisine giren itham veya ithamlar içeriyorsa tek yargıçtan oluşan kaza mahkemesi sanığın, aleyhindeki ithamlar nedeni ile ağır ceza mahkemesine havale edilip edilemeyeceğini kararlaştırmak üzere ilk soruşturma işlemlerini yapar. Mahkeme sanığı, ağır ceza mahkemesine havale etmeye karar verirse sanığın, ağır ceza mahkemesinde hazır bulunmasını temin edebilmek için Fasıl 155 Ceza Usûl Yasası m. 93/i'de düzenlenen tedbirleri alır . Bu da sanığın serbest bırakılmaması hâlinde yargıcın, sanığın suçun işlendiği iddia edilen ilçede gelecek oturumunu yapacak olan ağır ceza mahkemesinde veya sanık ve başsavcının rızası ile

o ilçede oturum yapmakta olan ağır ceza mahkemesinde yargılanmasını emretmesi ve sanığı kefaletle serbest bırakması ya da güvenlik içinde olması için cezaevine göndermesi durumudur. Ayrıca Fasıl 155 Ceza Usûl Yasası m. 157/2'de düzenlenen ölüm cezasına mahkûm edilen herhangi bir kişi hiçbir hâlde kefaletle serbest bırakılmaz ve ölüm cezası ile cezalandırılabilen bir suçla itham edilen bir kimse yargıtay olarak yüksek mahkeme yargıcının emri olmadıkça kefaletle serbest bırakılmaz.

B.TUTUKLUĞUN DEVAMINA KARAR VEREBİLME KRİTERLERİ

KKTC'de iki dereceli bir yargılama sistemi vardır. Buna göre; tek yargıçtan oluşan kaza mahkemeleri ile ağır ceza mahkemeleri alt mahkemeler, yargıtay ise üst mahkemedir. İşte bir üst mahkemeye yapılan başvuruya istinaf denmekte ve yargıtay ceza görevi yapan yüksek mahkemeye istinaf başvurusunda bulunmaktadır.

Bir Yargıtay Ceza kararında sanıklar İlk Mahkeme'nin kefaletle serbest bırakılmaya ilişkin ilkeleri hatalı uyguladığını iddia ederek istinaf etmişlerdir. Yüksek Mahkeme olarak Yargıtay Ceza kefaletle serbest bırakılma konusunda en önemli hususun sanıkların duruşmada hazır

bulunup bulunmayacakları hususu olduğunu belirtmiştir. İlk Mahkeme'nin bu konuda karar verirken şahadet dinlediğini dikkate alan Yüksek Mahkeme, İlk Mahkeme'nin takdir hakkına müdahaleyi doğru bulmayıp ve istinafi reddetmiştir.

Başka bir Yüksek Mahkeme kararına konu olan olayda Yargıtay, duruşma gününe kadar uyuşturucu madde tasarrufu suçundan yargılanan sanığın, tutuklu kalıp kalması konusunda karar verirken amacın sanığı cezalandırmak değil duruşma gününde hazır bulunmasını sağlamak olduğunu dikkate almıştır. Bu nedenle Yüksek Mahkeme, İlk Mahkeme'nin sanığı koşula bağlı kefaletle serbest bırakma kararını uygun bulmuştur. Sanığın yargılanacağı tarihte mahkemede hazır bulunup bulunmayacağı konusunda aşağıdaki paragrafta açıklanan dört kritere bakılarak karar verilir. Bunlardan ithamın nevi ilk kriterdir yani suçun ağırlığı, ciddiyeti ve azami cezasıdır. Bir diğer kriter, ithamı destekleyen şahadetin nevidir, bu da elde edilmiş olan şahadetin ilk bakışta zanlının suçluluğunun belirlenmesi durumudur. Bir sonraki ise mahkûmiyet hâlinde verilecek cezanın husunetidir yani geçmişte emsal davalarda verilen cezaların cinsi ve miktarıdır. Son olarak ise kefil olarak gösterilen kişilerin, KKTC vatandaşı olma-

ları beklenir. Dört temel kriter yanında mahkeme tarafından sanığın yargılandığı suçun vahameti (ciddiyeti), sanığın serbest kalması hâlinde kaçma ihtimali, sanığın serbest kalması hâlinde tanıklara müdahale etme olasılığı ve sanığın serbest kalması hâlinde başka suç işleme ihtimaline de bakılır. Ve nihayet Mahkeme, sanığın ikamet ettiği bölgedeki namının ve karakterinin, mağdur kişinin karakterinin, halktaki rahatsızlık ve provokasyon ihtimalinin, davada yer alacak kişilerin hazırlıklarının ve benzeri hususlarında dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Burada ayrıca sanığın kefaletle bağlanmasının yanı sıra nakdi teminat şartına da bağlandığı görülür. Ancak Fasıllık 155 Ceza Usûl Yasası m. 93/i'de ilk soruşturmadan sonra bir sanık ağır ceza mahkemesine havale edildiğinde sanığın ya tutukluluğuna ya da kefaletle serbest bırakılmasına karar verilebilir. Yani sanığın nakdi teminat şartına bağlanması Yasa'da düzenlenmemiştir. Kanaatimizce içtihat kararı uygun olmakla birlikte kararın Yasa'ya uyumsuzluğunun giderilmesi açısından Yasa'da nakdi teminat şartına ilişkin bir düzenleme yapılması uygun olacaktır.

Son olarak bir Yüksek Mahkeme kararına konu olan olayda zanlılar, davaları görüşülünceye kadar bir ayı geçmemek şartıyla tu-

tuklu kalmaları emrine karşı istinafa başvurmuşlardır. Yüksek Mahkeme ise zanlıların mahkûm olmaları hâlinde hapis cezası ile almaları ihtimali olan bir meselede m. 23 A (1) bendi kapsamında mahkemenin veya yargıcın, zanlı veya zanlılar aleyhine takdir hakkını tutukluluk yönünde kullanmasında hata yoktur özellikle böyle bir meselede tutukluluk süresini bir ay ile sınırlayan ve kısa sürede zanlılar aleyhine dava getirilmesini sağlayan alt mahkemenin prensipleri meseleye uygundur görüşündedir. Kanaatimizce Yüksek Mahkeme'nin zanlıların mahkûm olmaları hâlinde hapislik cezası ile cezalandırılmaları ihtimali olan bir meselede mahkemenin veya yargıcın, zanlı veya zanlılar aleyhine takdir hakkını tutukluluk yönünde kullanmasının uygun olduğu yönündeki düşüncesine katılmak mümkün değildir. Anayasa m. 16/8'e göre istinaf yolunun kapatılmayacağı açıktır. Anayasal bir hak olan istinafın yüksek mahkeme nazarında da gözetilmesi gerekir.

C.HAKSIZ TUTUKLAMANNIN SONUÇLARI

Bir tutuklamanın haksız bir şekilde yapılması sonrası Anayasanın 16.maddesi 'yargıcın verdiği kararlara karşı istinaf yolunun kapatılmayacağı ayrıca yakalanması veya tutukluluğu nedeniyle öz-

gürlüğünden yoksun bırakılan herkesin, dava açmak suretiyle tazminat alma hakkına sahip olacağını" düzenlemektedir.

KKTC'de idarenin sorumluluğu İngiliz Hukuku'nun da etkisiyle haksız fiil sorumluluğu çerçevesinde değerlendirilmektedir. İdareye karşı açılan bu tür haksız fiil davaları adli dava niteliğinde olup kaza mahkemelerinde görülmektedir. Anayasada yüksek idare mahkemesinin yetki alanına giren davalar arasında hizmet kusuru nedeniyle açılan davalara yer verilmemiştir. Sözü geçen mahkeme hem tek derece mahkemesi hem de temyiz mercii olarak görev yapması ile sadece idari uyuşmazlıklara bakmaktadır. İdarenin hizmet kusuru nedeniyle açılan davalar zararın meydana geldiği kamu kurum veya kuruluşunun bağlı olduğu Bakanlığa karşı Haksız Fiiller Yasası m. 13/1'de yer alan "işverenin müstahdemin fiillerinden sorumluluğu" çerçevesinde açılmaktadır.

Haksız fiil davaları görevli ve yetkili mahkeme bakımından Haksız Fiil Yasası m. 2'ye göre "KKTC toprakları içinde veya deniz sularının çekilmiş haldeyken, bıraktığı en alçak su izinden ölçülmek üzere, KKTC sahillerinden üç millik bir mesafeye kadar uzanan deniz sahası içinde yapılan bir haksız fiil nedeniyle kaza mah-

kemelerinde açılabilir”. Ayrıca kural olarak Haksız Fiil Yasası m.68’de öngörüldüğü gibi şikâyete konu kusurla ilgili meydana geldiği tarihten sonraki beş yıl içerisinde dava açılması gerekmektedir.

İdare ile müstahdem arasında bir organik bağın bulunması, zararın hizmetin ifası sırasında hizmetle ilgili olarak meydana gelmesi, zarar ile müstahdem arasında illiyet bağının olması üzerine idarenin kusursuz sorumluluğu var denilecektir . Mahkemeler Yasası m. 25’e göre kaza mahkemeleri, hukuk davalarında bir davaya ilk derece mahkemesi olarak bakmak ve davayı karara bağlamak yetkisine haizdir. Bu durum Türk Hukukunda 657 sayılı Devlet Memurları Hakkındaki Kanunu’nun yürürlüğe girmesine kadar idarenin, müstahdem fiilinden dolayı özel hukuk kurallarına göre sorumluluğunun tespit edilmesindeki durum gibidir.

Tutuklama konusunda haksız tutuklamanın mağduru olan kişi, tutuklanmasının haksız olduğu konusunda yargıtay ceza mahkemesinde istinafa başvuracaktır. Sözü geçen mahkeme istinafi haklı bulunursa kişi derhal serbest bırakılacaktır. Burada davacı mağdur olan zanlı veya sanık, davalı ise savcılıktır. Bu karar sonrası mağdur olan kişi, tazminat alabilmek için kaza mahkeme-

lerinde haksız fiil davası açabilecektir. Açılan bu haksız fiil davasında mağdur olan kişi davalıyken, Başbakanlığa bağlı Polis Genel Müdürlüğü ise davalıdır. Dava sonucunda davalı olan kişi haklı görülürse Polis Genel Müdürlüğü tazminat ödemeye mahkûm olacaktır. Polis Genel Müdürlüğü’nün ise Kamu Görevlileri Yasası m. 11 dahilinde genel kuralara göre sorumlu olan kamu görevlisine rücu hakkı saklıdır.

Tazminata belirlenmesine ilişkin olarak mahkeme kusur oranında tazminata hükmetmektedir. Haksız Fiil Yasası’nda tazminat miktarına yönelik bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak yüksek mahkemenin tazminat miktarı konusunda “zarara uğrayan bir şahsa verilecek tazminatın tam ve yeterli olması gerekir. Ancak kişinin düşar olduğu zarar hesap yolu ile ölçülmediğinde kendisine verilecek tazminatın makûl ve adil olması gerekmektedir. Mahkemeler bu gibi davalarda verilecek zarar ziyanı takdir ederken geçmiş yıllarda benzeri meselelerde takdir edilen miktarları göz önünde bulundurmaktadır. Tabiidir ki bu gibi bir kıyas yapılırken paranın hüküm tarihindeki alım gücündeki azalmanın da dikkate alınması gerekmektedir. Bir davada verilecek tazminat miktarı takdir edilirken benzeri davalarda takdir edilen miktarlar göz önünde bulundur-

maktadır. Tabiidir ki bu gibi bir kıyas yapılırken paranın hüküm tarihindeki alım gücündeki azalmanın da dikkate alınması gerekmektedir. Bir davada verilecek tazminat miktarı takdir edilirken benzeri davalarda takdir edilen miktarlar göz önünde bulundurulur. Ancak paranın alım gücündeki düşme neticesi birkaç yıl önce benzeri bir meselede takdir edilen tazminat miktarı çoğu kez yetersiz kalmaktadır” şeklinde bir Yargıtay Hukuk kararı vardır . Tutuklama tazminatına ilişkin ne yazık ki bir karara rastlanılamamıştır. Bunun sebebinin yüksek mahkeme kararlarında hukuken istinaf yolunun kapatılmasıdır.

Haksız bir şekilde tutuklananların zararları mümkün olan en kısa ve tatmin edici şekilde tazmin edilmelidir. Bu şekilde mağduriyete uğratılanların kişi güvenliği en az derecede ihlâl edilmiş olacaktır.

SONUÇ

Zanlı ya da sanığın müzekkereli ve müzekkeresiz tutuklanmasının koşulları ve nedenleri KKTC Anayasası, Ceza Usûl Yasası ve Yargıtay kararları kapsamında belirlenmiştir. Fasıllık Ceza Usûl Yasası İngiliz Sömürge Dönemi’ne aittir ve o dönem ki toplumsal ihtiyaçlar nazara alınarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte mevcut sistem içerisinde

içerisinde düzenlemelere ilişkin olmak üzere şu sonuçlara varılmıştır:

1) Tutuklamanın sınırlarına yönelik olarak müzekkereli tutuklama için Anayasa m. 13'te "bir kimse, ölüm cezasını gerektiren bir suçüstü hâlinde adli belge olmadan yakalanamayacaktır" düzenlemesi yer almaktadır. Ancak burada söz konusu olan yakalama değil, tutuklamadır. Yasa yapma tekniği açısından KKTC Ceza Usûl Hukuku Sistemi içerisinde teknik kavramlar amaca uygun kullanılmamıştır. Bu yönde ceza usûl hukuku sistemi içerisinde en üst hukuk normu olan Anayasa m. 13'te ifadesini bulan yakalama kavramı amaca uygun kullanılmamıştır. Oysa burada kastedilen yukarıda belirttiğimiz üzere tutuklama olması gerekir. Bunun dışında ölüm cezasına ilişkin düşünce ve uygulamalar göz önünde tutulduğunda Anayasanın 13.maddesindeki düzenleme karşısında yargılama hukukundaki bu tedbirin nasıl hayata geçirilebileceği de sorun teşkil etmektedir. Bir an önce ceza yargılamasında koruma tedbirlerine ilişkin en temel anayasal düzenlemenin amaca uygun hâle getirilmesi KKTC Hukuku için anlamlı olacaktır.

2) Hukuk politikası kapsamında üst norm ve koruma tedbirlerinin amaçlarına uygun Anayasanın 13.maddesindeki

ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin düşünceler hayata geçirildiğinde alt norm niteliği taşıyan müzekkeresiz tutuklama yetkisini içeren Fası 155 Ceza Usûl Yasasının 14.maddesinde tanzim edilmiş olan hükmün üst norm ve koruma tedbirlerinin götüğü amaca uygun bir düzenleme ihtiyacı duyduğu açıkça kendini göstermektedir.

3) Fası 155 Ceza Usûl Yasası m. 15'de müzekkeresiz tutuklama yetkisinin özel kişilerde ve mal sahiplerinde olduğuna ilişkin bir hüküm bulunmaktadır. Her ne kadar KKTC Hukuku'nda hükmün uygulanmasına pek rastlanılmamış olsa da mevcut müesseseye belirli ihtiyaçları karşılamasından dolayı yasalarda yerini almıştır. Hukuk politikası kapsamında hâli hazırda ihtiyaç duyulmayan bu düzenlemenin kaldırılması anlamsız olsa da hükmün yasa yapma tekniğine uygun biçimde günün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gözden geçirilmesinde fayda bulunmaktadır. Bu anlamda en azından tutuklama değil yeni yasa yapma çalışmalarında yakalama kavramının kullanılması uygun olacaktır.

4) Tutuklamanın süresinin ise adil yargılanma hakkına uygun olduğu söylenebilir; ancak Anayasa m. 16/6 ve 16/7'ye göre "suç hakkındaki soruşturma tamamlanmadığı takdirde, yakalanmanın devamına

karar verilir" cümlesinde yer alan yakalama kavramı yerine yukarıda belirttiğimiz kavram önerisine paralel olmak üzere tutuklama kavramının kullanılması amaca uygun olacaktır.

5) Fası 155 Ceza Usûl Yasasının 48.maddesinde sanığın, tutuklu kalmasından veya salıverilmesinden bahsetmektedir. Yasadaki ifadesiyle sanık için düzenlenen hükmün zanlı içinde açık bir şekilde uygulanabilir olması sağlanmalıdır.

6) Fası 155 Ceza Usûl Yasası m. 157/2'de "ölüm cezasına mahkûm edilen herhangi bir kişi hiçbir halde kefaletle serbest bırakılmayacaktır" düzenlemesi yer almaktadır. Yukarıda belirttiğimiz üzere ölüm cezası ibaresinin Yasa'dan çıkarılmasının uygun olacağını düşünüyoruz.

7) Fası 155 Ceza Usûl Yasası m. 93/i'de zanlı ve sanığın, nakdi teminat şartı ile serbest bırakılacağı düzenlemesi yer almamışken, Yargıtay kararlarında nakdi teminat şartı ile zanlı veya sanık serbest bırakılmıştır. Mevcut uygulamanın yasallaştırılması sistem açısından daha uygun olduğundan üst mahkemenin almış olduğu ilke kararını yasal metin hâline getirilmesini doğru buluyoruz.

8) Alt mahkeme kararlarının yüksek mahkeme tarafından onaylanması hâli hukuken

istinaf yolunu kapatmaktadır. Bu durum haksız tutuklamalarda tazminat taleplerinin de önünü tıkamaktadır. Bir başka ifadeyle başka bir denetim mekanizması kural olarak yoktur. Bu nedenle istinaf hakkının kullanılmasının hukuken önüne geçilmemesini öneriyoruz.

9) Son olarak haksız tutuklamaya yönelik koruma tedbirlerinin amaçları doğrultusunda uygulamalarının haksız tutuklamaya yönelik tazminat taleplerinin doğmasını büyük oranda azaltacağı kanaatindeyiz.

NOTERLİK

Ahmet YEŞİLDAĞ

Mersin Noterler Odası Başkanı

NOTERLİK MESLEĞİ

5 Mayıs 1972 yılında yürürlüğe giren **1512 sayılı Noterlik Kanununun 1. Maddesinde** “ **NOTERLİK BİR KAMU HİZMETİDİR.** Noterler hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirir ve kanunlarla verilen başka görevleri yaparlar” diyerek noterlik mesleğinin tarifi yapılmış, sınırları çizilmiştir.

Noterlik Kanunu'nun yürürlük tarihi olan **5 Mayıs'ı, TÜRKİYE CUMHURİYETİ NOTERLERİ, Noterler Günü-Noter Bayramı** olarak kutlamaktadırlar.

TARİHSEL GELİŞİMİ

İnsanoğlunun var olduğu günden beri en büyük ihtiyacı **güven** ve güvencedir. Bu ihtiyaçlarını karşılamak için tarih boyunca medeniyetler antlaşmalarını kayıt altına almışlardır. Bugün de ticaretin temelini **ka-yıt altına alma** ve **saklama** oluşturmaktadır.

İlk noterlik uygulamalarına, Sümerler de kil tabletlerde rastlanmaktadır. Roma Hukukunun daise genellikle köleler veya ücret alan kimselerden oluşan ve hem hızlı hem de güzel yazı yazan katipler notarii olarak adlandırılmaktaydı. Cermen, Alman, Fransız, İngiliz ve İsviçre Hukuklarında da noterlik müessesesi değişik şekillerde yer almıştır.

Osmanlı Devletinde, İslam Hukukunun çok büyük ölçüde hakim olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla, noterlikte bu hukuk sistemine

göre gelişmiştir. **Kuran-ı Kerim'in Bakara Suresinde** “ Belirlenmiş bir süre için birbirinize borçlandığınız vakit onu yazın. Bir katip onu aranızda adaletle yazsın. Hiçbir katip Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan geri durmasın; (her şeyi olduğu gibi) yazsın. Üzerinde hak olan kimse (borçlu) de yazdırsın, Rabbinden korksun ve borcunu asla eksik yazdırmamasın. Şayet borçlu sefih veya aklı zayıf veya kendisi söyleyip yazdıramayacak durumda ise, velisi adaletle yazdırsın ...” şeklinde ifade edildiği üzere İslam Hukukun da noterliğe çok büyük önem verildiği görülmektedir.

Cumhuriyetin ilanından sonra 3456 sayılı Noterlik Kanunu 1938 yılında yürürlüğe girmiş 1512 sayılı şimdiki Noterlik Kanununun yürürlüğe girdiği 1972 yılına kadar çeşitli değişikliklerle yürürlükte kalmıştır.

NOTERLİKLERİN SINIFLANDIRILMASI

Noterlikler dört sınıfa ayrılır. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf noterlikler, Türkiye Noterler Birliğinin mütalaası alınarak Adalet Bakanlığınca sınıflandırılır. Adalet Memurlarının baktığı dördüncü sınıf noterliklerin uygulaması yok denecek kadar az olmakla yazımıza konu edilmemiştir.

NOTERİN SINIFI VE ASGARİ HİZMET SÜRESİ

Noterler üç sınıfa ayrılır. İlk defa üçüncü sınıf noterliğe atanarak mesleğe girenlerin, iş başladıkları tarihte üçüncü sınıf hizmeti başlar. Noterin ikinci ve üçüncü sınıfta asgari hizmet

süresi dört yıldır. Bu sürenin sonunda noterin sınıfının yükselbilmesi, Adalet müfettişi tarafından hakkında düzenlenen son hal kâğıdında olumlu kanaat belirtilmiş olmasına bağlıdır.

KİMLER NOTER OLABİLİR?

Noterlik Belgesine sahip olan herkes Noterlik Mesleğine atanmayı talep edebilir. Noterlik Belgesine sahip olabilmek için ise **Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı** olmanın yanı sıra **Hukuk Fakültesi mezunu**, Avukat, Hakim-Savcı olmak, Noterlik Kanunu 7. Maddede sayılan hallerden dolayısıyla olmamak şarttır. Noterlik stajı fiiliyatta hiç uygulama alanı bulamamıştır.

NOTERLİK MESLEĞİNE İLK ATANMA

Adalet Bakanlığı tayin nedeniyle boşalan veyeni açılan 3 sınıf noterlikleri Resmi Gazetede ilan eder. İlan tarihinden itibaren bir ay tamamlandıktan sonra istekliler arasından **Noterlik Belgesine Sahip Olanların Defterine** kayıt sırasına göre en öndekini engel hali yoksa noterliğe atar. Noterlik Belgesi sahiplerinin üçüncü sınıf noterliğe atanabilmesi, üçüncü veya daha üst sınıf noter isteklilerin bulunmamasına bağlıdır.

NOTERLİK MESLEĞİNDE YER DEĞİŞTİRME

Üçüncü ve İkinci sınıf noterliklere atanmada bir üst sınıftan olan noterlerin atanma isteği diğer isteklilere tercih edilir. Atama yapılırken aynı sınıftan noterlerin meslekteki kıdemleri esas alınır. Bulunduğu noterlikte iki yılını doldurmamış bulunan noterlerin atanma isteği nazara alınmaz. Noterler 65 yaşını tamamladıklarında, yaş tahdidine tabi tutulurlar.

TÜRKİYE NOTERLER BİRLİĞİ, NOTER ODALARI VE NOTERLİK DAİRELERİ

Noterlik mesleğinin amaçlarına uy-

gun bir şekilde görülmesini, mesleğin gelişmesini ve meslektaşlar arasında birlik ve yardımlaşmayı sağlamak üzere kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliğe sahip **Türkiye Noterler Birliği**, Ankara da kuruludur. Tüzel kişiliğe sahip olmayan **18 Noter Odası**, Türkiye Noterler Birliğinin bölgesel organlarıdır ve buldukları yerde Noterlik Kanunu ile kendilerine verilen mesleki görevlerin yanı sıra temsil görevini yerine getirirler

Noterlik dairesi, resmi daire sayılır (Noterlik Kanunu Md.40). Bu gün ülke genelinde 2061 noterlik hizmet vermektedir. Bunlardan 761 adeti birinci sınıf, 678 adeti ikinci sınıf, 622 adeti üçüncü sınıf noterliklerdir. Bu noterliklerde 862 Kadın, 816 Erkek noter görev yapmakta olup diğerleri münhal veya muhdestir. (20/05/2020 tarihi itibarıyla)

Noterlik dairesinin her türlü gideri notere aittir. Noterlik dairesi personeli, noterin emri altında bulunan işe yeter sayıdaki katip ve hizmetli den meydana gelir. En az iki katip olan noterliklerde, bunlardan biri başkatiplik görevi yapar.

Noterlik daireleri, Türkiye Noterler Birliğinin, Cumhuriyet Başsavcılıklarının ve Adalet Bakanlığının arızı ve programlı olarak denetiminde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

NOTERLERİN GÖREVLERİ

Yapılması kanunla başka makam, merci veya şahsa verilmemiş olan her nevi hukuk işlemleri düzenlemek, kanunlarla resmi olarak yapılması emredilen ve mercileri belirtilmemiş olan bütün hukuki işlemleri bu kanun hükümlerine göre yapmak, ayrıca bu kanunla ve özel kanunlarla münhasıran noterlerce yapılması emredilmiş işlemleri yapmak noterlerin görevleridir.

NOTERLİK İŞLEMLERİNİN ŞEKLİ

Noter, iş yaptıracak kimselerin kimlik, ad-

NOTERLİK

Noter, iş yaptıracak kimselerin kimlik, adres ve yeteneğini ve gerçek isteklerini tamamen öğrenmekle yükümlüdür. Noterlikler tarafından düzenlenme şeklinde yapılmış olan işlemler sahteliği sabit oluncaya kadar geçerlidir. İmza onayı şeklinde yapılmış işlemlerde ise imza ve tarih sahteliği sabit oluncaya kadar geçerlidir. Bunlar dışında kalan noterlik işlemleri ise aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir.

NOTERLERİN HUKUKİ SORUMLULUKLARI

Stajyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludurlar.

EVRAK VE DEFTERLERİN GİZLİLİĞİ

Noterlik evrak ve defterleri mahkeme, sorgu hakimliği ve Cumhuriyet Savcılıklarınca veya resmi daireler tarafından, konusu da belirtilmek suretiyle, noterlik soruşturmayaya yetkili kılınan kimselerce incelenebilir.

Noterlik evrak ve defterlerinin daire dışına çıkarılabilmesi, mahkemenin veya sorgu hakiminin kararıyla mümkündür.

COVID-19 SALGINININ İŞ AKTİNE ETKİLERİ

Dünyada ilk olarak Çin'in Wuhan kentinde görülüp ardından büyük bir hızla tüm dünyaya yayılan ve dünya genelinde birçok can kaybına, sosyo-ekonomik buhrana neden olup devletlerin yapı taşını oluşturan eğitim, sağlık, adalet gibi alanları derinden etkileyen Covid-19 virüsü şüphesiz ki günümüzün en çok konuşulan konusu haline gelmiştir. Dolayısıyla bu yöndeki uygulamaların hukuki etkisi de yadsınamaz boyutlara ulaşmıştır. Bu bağlamda ilgili mevzuatlar ışığında ve daha iyi anlaşılması bakımından soru-cevap / örnekleme metodu ile bu çalışmayı sizlere sunuyorum.

Öncelikle belirtmek gerekir ki hukukumuz açısından baktığımızda pandemi ile ilgili olarak açık bir düzenleme İş Kanunumuzda bulunmamaktadır. Bu durumla ilgili olarak kanunumuzda Zorlayıcı Sebebe ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. (İş Kanunu Md 24/3 – 25/3 -40) Bunun için öncelikle salgın hastalığın “mücbir sebep” olarak kabul edilip edilmediğini irdelemek gerekmektedir. Mücbir sebebin varlığına ilişkin olarak ise Yargıtay'ın daha önce verdiği kararlarında mücbir sebebin geniş bir tanımı şu şekilde yapılmıştır: ‘Bir sorumluluğun yerine getirilmesini veya bir hakkın, hukuksal imkânın, kanuni bir avantajın kullanılmasını veya talep edilmesini kısmen/tamamen, geçici/daimi suretle engelleyen bu niteliği dolayısıyla sorumluluğu kaldıran veya yerine getirilme süresini ve vadesini geciktiren veya sorumluluğun niteliğini değiştiren bir hakkın, hukuksal imkânın, kanuni bir avantajın kullanılmasına ilişkin sürelerin yeniden tanınmasını sürelerin uzatılmasını, eski hale iade edilmesini gerekli ve zorunlu kılan ki-

şinin önceden beklemediği, öngöremeyeceği ve tahmin edemeyeceği beklese ve tahmin etse bile kişilerin alabilecekleri her türlü tedbire rağmen meydana gelmesini engelleyemeyeceği kişilerin tedbir alma ve ihmalde bulunmama yükümlülüklerini aşan nitelikte ve ağırlıkta olan dıştan gelen olağan dışı mutad ve devamlı olanın dışında gerçekleşen bir olay, olgu veya durumdur.

Hukukumuzda ‘mücbir sebep’ kavramı ile ‘umulmayan hal’ kavramı karıştırılabilir fakat bu iki kavramın birbirinden farklı niteliklere sahip olduğu bilinmelidir. Bir olayın mücbir sebep sayılabilmesi için zorunlu veya zorlayıcı bir olay gerçekleşmiş olmalıdır. Ayrıca mücbir sebep ile normun veya sözleşmenin ihlali arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır. Beklenmeyen hal durumu ise genellikle işletme faaliyetinden yani çoğunlukla borçluya özgü bir durumdan doğmaktadır. Kısaca söyleyebiliriz ki mücbir sebep objektif bir durum iken beklenmeyen hal daha çok subjektif niteliği taşımaktadır. Sözleşme özelinde bu durumların hangisinin niteliklerini taşıyıp taşımadığı ayrıca değerlendirilmelidir. İçinde bulunduğumuz durumun mücbir sebep hali olup olmadığı durumunu değerlendirecek olursak pandeminin bütün dünyayı etkisi altına aldığı, ticaret hayatında gerek yasal gerekse mecburiyetlerden kaynaklanan çeşitli kısıtlamaların ortaya çıktığı açıktır. Bu kadar yaygın bir salgını kuşkusuz işin niteliğine ve özelliğine göre dikkate almak koşuluyla mücbir sebep olarak nitelendirebileceğimizi söylememiz gerekmektedir.

İçinde bulunduğumuz durumu Mücbir Sebep olarak nitelendirdiğimizde sözleş-

meye etkisi ne olacaktır? Bunun en önemli etkisi kuşkusuz borçlunun, borca aykırılıktan kural olarak sorumlu tutulmaması olacaktır. Covid-19 pandemisini mücbir sebep olarak nitelendiriyorsak ve bu sebep dolayısıyla borçlu, borca aykırılık davranışında bulunuyorsa kural olarak borca aykırılıktan sorumlu tutulmayacaktır. Dikkat etmemiz gereken diğer bir konu ise sözleşmede özel bir mücbir sebep düzenlemesine yer verilmiş olup olmadığı hususudur. Eğer mücbir sebebin ortaya çıkmasından önce sözleşmeye aykırılık hali mevcutsa yani kusur ile sözleşmeye aykırılık durumu varsa mücbir sebebin arkasına saklanmak mümkün olmayacaktır.

Salgının hukukumuzda etkisini düşündüğümüzde akla 'İfa İmkânsızlığı - Kısmi İfa İmkânsızlığı' (TBK Madde 136-137) gelebilmektedir. Buna göre Yargıtay tarafından kabul edilen görüş para borçları bakımından ifa imkânsızlığının söz konusu olmayacağıdır. Ayrıca ifa imkânsızlığı sürekli imkânsızlık halidir.

Bununla birlikte ifa imkânsızlığının tam olmadığı durumlarda yani Covid-19 pandemisinin mücbir sebep olarak nitelendirilemeyeceği sözleşmelerde 'Aşırı İfa Güçlüğü'nden söz etmek gerekmektedir. Buna ilişkin birçok sözleşme bakımından karşımıza çıkan en önemli sonuçlarından biri bu maddedir diyebiliriz. Türk Borçlar Kanunu'nun 138. maddesi uyarınca; sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülme ve öngörülmesi beklenmeyen olağanüstü bir durumun ortaya çıkması, bu durumun borçludan kaynaklanmamış olması, sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kuralına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirmiş olması ve borçlunun borcunu henüz ifa etmemiş veya aşırı ifa güçlüğünden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olması halinde borçlu, hâkimden sözleşmenin değişen şartlara uygun şekilde yeniden uyarlanmasını isteyebiliriz. (Örneğin bedel indirimi, ifa yeri, ifa şeklinin

değiştirilmesini isteyebiliriz.) Eğer bu mümkün değilse sözleşmeden dönme mümkündür. Sürekli edimli sözleşmelerde borçlu, kural olarak dönme hakkının yerine fesih hakkını kullanır.

Haklı sebep olmaksızın sözleşme tek taraflı olarak fesih edilirse bu durumdan dolayı meydana gelecek sonuçlar sorumluluk doğuracaktır. Dolayısıyla karşı tarafın uğradığı zararı tazmin yükümlülüğü ortaya çıkar. Bu durumda ani edimli borç ilişkilerinde Sözleşmeden Dönme; sürekli edimli borç ilişkileri bakımından Sözleşmenin Feshi Covid-19 pandemisi sebebiyle haklı sebep oluşturduğu için durumun niteliğine göre başvurabileceğimiz hukuki araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

VERİLER

- **DİSK'e göre Mart ayında korona virüsü yüzünden istihdam 1 milyon 660 bin azaldı.**
- **Kısa çalışma ödeneğine bu yılki başvuru sayısı 7 Mayıs itibariyle 3.2 milyonu buldu.**
- **İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı Mart ayında 223 bin 323 kişi arttı.**
- **İŞKUR'a göre işsizlik maaşına başvuranların sayısı Mart ayında 281 bin 540 kişi oldu.**

•İçinde bulunduğumuz bu süreçte karşımıza çıkabilecek muhtemel olayları ve hukuki çözüm ve kanaatlerimizi aşağıda verdiğimiz örnekleri okuyucularımıza sunmaktayız.

1-İşçiden kaynaklanan zorlayıcı sebeple işyerine gidilemezse bir haftalık sürenin bitiminde İş Kanunu Md 24/3 – 25/3 maddeleri uyarınca hem işçi hem işveren açısından fesih imkânı bulunmaktadır. Buradaki fesih imkânı işçinin hak ettiği Kıdem Tazminatı ödenerek mümkündür. Ancak bu bir haftalık askı süresinde iş akdi fesih edilemez. İşveren, bir haftalık süreyi beklemeden işlem yaparsa kıdem tazminatının yanında ihbar tazminatı da devreye girer. Bu bir haftalık sürede İş Kanunu Madde 40 uyarınca işveren, işçiye yarım ücret ödemek zorunda olduğunu belirtmek gerekmektedir. **Bir haftalık süre dolduğunda işveren, işyerini kapatabilir mi?** Kural olarak işveren, işyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin gerektirdiği tedbirler ve önlemleri yerine getirmek, sosyal mesafeyi ayarlamak ve ulaşımı sağlamakla yükümlüdür. Üretim veya işyeri düzenine göre işçiler yan yana çalışıyor ise işveren; iş güvenliği uzmanından bu doğrultuda bir rapor almak kaydıyla işyerini kapatabilir. Bu durumda işveren tarafından yapılan fesih geçerli neden teşkil etmektedir. Ancak ispat külfeti açısından İş Kanunu Madde 19 uyarınca işverenin şekil şartına uyması gerekmektedir.

Sözleşmenin feshinde usul

Madde 19 - İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır.

2-a) 65 Yaş üstü ve kronik rahatsızlığı olan işçiler bakımından 21 Mart 2020 itibari ile sokağa çıkma yasağı uygulanmaya başlandığı için bu durumda bu işçiler bakımından iş sözleşmesi kanuni askı durumundadır. Yukarıda belirttiğimiz üzere ilk bir haftalık süreyle İş Kanunu Madde 40 uyarınca işveren, işçiye yarım ücreti ödemek zorundadır. Ardından varsa işçiye yıllık ücretli izinlerini kullanabilir. Bilindiği üzere yıllık izin, anayasal dinlenme hakkıdır ama bunun kullanılmasını belirleme hakkı işverenin yönetim hakkı kapsamı içerisindedir. İşveren bu izinlerin hangi sürelerde kullanılabileceğini kendisi belirleyebilir. Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliğinin 10. Maddesi uyarınca yönetmelik ve yönetim hakkı işverene bu hakkı vermektedir.

Toplu İzin

Madde 10: İşveren veya işveren vekili Nisan ayı başı ile Ekim ayı sonu arasındaki süre içinde, işçilerin tümünü veya bir kısmını kapsayan toplu izin uygulayabilir.

Bunun yanında işveren, eğer işçinin yıllık izni yoksa işçiye ücretsiz izin teklif edebilir. İşçi bu teklifi kabul ederse işveren işçiye ücret ve sigorta primi ödemez. Ancak işçi ücretsiz izin teklifini kabul etmezse işveren İş Kanunu Madde 25/3 uyarınca zorlayıcı sebep nedeniyle iş akdini fesih edebilir. Bu durumda yapılan fesih geçerli fesih olup işveren, işçiye kıdem tazminatı ödemek zorunda kalacaktır

b) Pandemi başladığında işçinin kullanacağı yıllık izni yoksa gelecekteki hak kazanacağı yıllık izinler işçiye avans olarak kullanılabilir mi? Bildiğimiz ve bahsettiğimiz üzere yıllık izin ‘anayasal dinlenme hakkı’ olarak kabul edilmektedir. Bu durum gerek doktrinde gerek Yargıtay kararlarında yıllık izinlerin avans olarak kullanılamayacağı kabul edilmektedir. Fakat bu çapta büyük bir olayla daha önce baş başa kalınmadığından kesin bir şey demek doğru olmadığı görüşündeyim.

c) Pandemi sürecinde işverenin, haftada altı gün çalışan işçiyi cumartesi günleri izinli sayıp bu izni yıllık izninden düşürme hakkı var mıdır? İşveren burada çalışma süresini kısaltabilir ya da iş yükünü beş gün içine yayabilir. Yazılı izin alınmadıysa bordroda o bir günü izin olarak gösterecektir. Artık bu duruma iyi niyet kuralları içinde bakmak gerekmektedir. Yıllık izni toplu halde kullanılabilecekken birer gün şeklinde kullanılması zorlama olarak görüldüğü kanaatindeyim.

d) İşçiye uzun süreli ücretsiz izin dilekçesi imzalatmaya çalışmak işçi için haklı sebep midir? Normal koşullarda işçiyi ücretsiz izne çıkarmak haksız fesih halidir. İşçi, bu durumu kabul etmezse kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanır. İşverenin bir haftalık işlerinde büyük bir azalma olduysa ve işyerindeki faaliyeti durduysa bir hafta yarım ücret öder ve bir haftadan sonra işçiyi ücretsiz izine çıkarmak istediysen işçi bu durumu kabul etmediği takdirde işveren İş Kanunu Madde 25/3 uyarınca zorlayıcı sebebe dayanarak yapacağı fesih ile işçiye kıdem tazminatı ödemekle yükümlü olacaktır.

3-a) İşyerinde Covid-19 teşhisi konmuş bir işçi varsa işverenin bu hastanın iyileşmesini bekleme zorunluluğu bulunmaktadır. Burada yine işveren, İş Kanunu Madde 25/3 uyarınca fesih yapabilmektedir.

İşverenin işyerini kapattığını, işçinin işe gitmeyip evde oturduğunu ve işverenin işçiyi işe çağırmadığını varsayarsak bu durumda hukuki olarak ‘fiili askı’ hali bulunmaktadır. İşverenin bir haftadan sonra ücret ödeme zorunluluğu yoktur. Diyelim ki pandemi hali 30 Haziran itibariyle ülkemizde sona erdi ve işveren işyerini fiili olarak açtı bu durumda ne olacaktır? İşveren işyerini açtıysa ancak işçi işyerine gitmediyse işveren açısından ‘devamsızlık’ nedeniyle haklı nedenle fesih imkânı doğacaktır. (Devamsızlık durumunun ispat külfeti bakımından işveren şekil şartlarına uymak zorundadır. Örneğin devamsızlık tutanakları ve ihtarname bu durumda önemli yer tutar.)

Madde 25

g) İşçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardi ardına iki işgünü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki iş günü, yahut bir ayda üç işgünü işine devam etmemesi durumu:

b) İşveren işyerini fiili olarak açtı ve işçi işyerine gitti ancak işveren işe başlatmadıysa işverenin işyerini açmasıyla birlikte fiili askı durumu ortadan kalkmaktadır. Eğer işveren işçiyi işe başlatmazsa artık o tarih itibari ile ‘fesih’ söz konusu olmaktadır.

Bu durumda işçi kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanır. İşe iade kapsamında otuz kişiden fazla çalışan olan işyeri ise ve işçinin altı aydan fazla kıdemi varsa işçinin 'işe iade davası' gündeme gelecektir.

c) Bir işyerinde çalışan işçide Covid-19 virüsü çıktıysa ve sosyal mesafe sağlanamıyorsa işçi çalışmaktan kaçınabilir. Öncelikle işveren işyerindeki iş güvenliği ile ilgili bütün önlemleri alacak bunları alıp bulaşma riskini ortadan kaldırmışsa işçi çalışmaktan kaçınamayacaktır. İşveren bunu ortaya koyamıyorsa işçi için İş Kanunu Madde 25/2 uyarınca haklı fesih imkânı doğar. (İş Kanunu Madde 25/2-h: Hatırlatıldığı halde görevini yapmama hali. Bu durumda en az iki kere yazılı olarak işçiye hatırlatılmalıdır.)

d) İşveren, işyerinde bütün önlemleri almasına rağmen işçi Covid-19 salgınına yakalandıysa bu durumun hukuki sonucu ne olur? Bu durumda illiyet bağı kuruluyorsa yani mücbir sebep ile normun veya sözleşmenin ihlali arasında uygun illiyet bağı bulunduğu tespit edilirse iş kazası olarak nitelendirilebilir. Ayrıca uygulamada iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarınca alınacak rapor doğrultusunda mutlaka işverene kusur bulunacağı kanaatindeyim.

4-a) İşveren, kısa çalışma ödeneğine başvurmayıp işçilerden çalışma süresinin kısaltılmasını veya ücretlerinin indirimine gidilmesini ayrıca talep edebilir. Ancak İşverenin çalışma süresini kısaltması ya da ücretlerde indirimine gitmesini istemesi İş Kanunu Madde 22 uyarınca çalışma koşullarında değişiklik teşkil etmektedir. Kanun gereği işveren işçiye böyle bir talepte bulunacaksa işçinin yazılı muvafakatini almak zorundadır. İşçi aleyhe değişikliği kabul etmediyse işveren kısa çalışma ödeneğine başvurmadığından Feshin Son Çare Olma İlkesine aykırı davranmış olmaktadır (1 Nisan 2020 tarihi itibari ile üç aylık imkân doğmuştur) ve fesih halinde işverenin işçiye tazminat ödeme yükümlülüğü doğmaktadır.

İşveren kısa çalışma ödeneğine başvurduysa ve üç aylık süre geçtiyse fakat pandemi hali devam ediyorsa işçi aleyhe olan değişikliği kabul etmezse bu durum işveren açısından geçerli fesih oluşturur. Burada artık işçi açısından iş koşullarında aleyhe değişiklik hususunu kabul etmesi gerekmektedir. Çünkü ülke genelini ilgilendiren bir durumun varlığı hali bulunmaktadır ve bu durumun işvereni etkilemesi kaçınılmazdır.

b) İşverenin kısa çalışma ödeneğine başvurması halinde işçinin ücretinde düşüş meydana gelmesi çalışma koşullarında aleyhe değişiklik teşkil etmeyecektir. Çünkü kısa çalışma ödeneği ülkemizdeki mevcut durumdan ve kanundan kaynaklanan ekonomik sıkıntıdan dolayı hükümet tarafından uygulanmaya alınmış ve zorunluluk hali oluşturmuştur.. Bu duruma ilişkin olarak Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 2018 yılına vermiş olduğu bir içtihadta *'kısa çalışma döneminde işçinin iş görme borcu ile işverenin ücret ödeme borcu askıda olduğundan yasa gereği sadece kurum tarafından ödeme yapıldığında bu dönem için toplu iş sözleşmesinden doğan sosyal yardımlara hak kazanılması mümkün değildir.'* denmektedir.

Not: Kısa çalışma ödeneğinde damga vergisi kesilir, sigorta primi kesilmez.

Kısa çalışma ödeneğine kanun gereği işçinin aldığı ücretin % 60'ı ödenmektedir. Ayrıca bir de tavan miktar belirlenmiştir. (Örneğin 10.000 TL alan bir kişiye 4.385 TL kurumun ödeyeceği tavan miktardır.) Bu miktardan sadece damga vergisi kesilmekte olup sigorta primi kesintisi yapılmaktadır. Kısa çalışma dönemi olan üç aylık süre içerisinde işveren faaliyeti tamamen durdurmuş olabilir. Bu süre içerisinde işveren işyerinde işçiye ilişkin olarak ücret ödeme, sigorta primi ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. İşveren çalışma süresini 1/3 ile 2/3 oranında azaltabilir. İşveren azaltarak çalıştırıyorsa çalıştırdığı kısmın sigorta primi bakımından sorumluluğu devam etmektedir.

c) Kısa çalışma ödeneğinin altında yatan zorlayıcı sebeplerle işçinin fesih imkânı yoktur. Ne zamana kadar? Kısa çalışma ödeneği sonuna kadar kısa çalışma yapılan dönemde ücreti düşen işçi İş Kanunu madde 24/2-f uyarınca iş akdini feshedemez.

Madde 24/2-f: Ücretin parça başına veya iş tutarı üzerinden ödenmesi kararlaştırılıp da işveren tarafından işçiye yapabileceği sayı ve tutardan az iş verildiği hallerde, aradaki ücret farkı zaman esasına göre ödenerek işçinin eksik aldığı ücret karşılanmazsa yahut çalışma şartları uygulanmazsa,

d) Kısa çalışma dönemi içinde işçi istifa ederek iş akdini sona erdirebilir. Bu durumda istifa haklı nedene bağlı olmadığından işçi kıdem tazminatına hak kazanamaz. Fakat belirtmek gerekir ki işçi evlilik, askerlik, emeklilik nedeniyle fesih yapabilir. Bunlar kısa çalışma ödeneği süresi içerisinde engel durumlar değildir.

e) İşveren kısa çalışma ödeneğine başvurdu ve işçiler ödemelerini kısa çalışma ödeneğinden, işsizlik fonundan aldılar diyelim. Bu durumda işveren aradaki farkı ödeyebilir mi? İşçinin % 60'lık kısmı fondan aldığını düşündüğümüzde geriye kalan % 40'lık kısmı işveren ödeyebilir. Ancak kısa çalışma dönemi kanundan kaynaklanan askı hali olduğundan dolayı 5500 Sayılı Kanun Madde 80 uyarınca bundan sigorta primi alınmayacağı düzenlenmiştir. Peki işveren bunu nasıl bordrolaştıracak? Bordrolaştırdığı takdirde sigorta primi devreye girecektir. İleride bu durumun iptali ile karşılaşmaması için bu ödemeyi yapmaması işveren bakımından daha iyi olacaktır fakat ileride ikramiye ödemesi adı altında bu ödemeyi işçiye yapabilmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Burada asıl önemli konu şu ki işveren aradaki % 40'lık kısmı bir grup işçiye öder, bir gruba ödemez ise bu durum işçinin 'Eşit Davranma İlkesine Aykırılık' teşkil edecektir. Diyelim ki işveren kısa çalışma ödeneğine kısmi olarak başvurdu (işçilerin %50 si için başvurdu) ve içlerinde aynı işi yapanlar varsa burada yine eşit davranma yükümlülüğüne aykırılık bulunmaktadır ve işçiler aradaki farkı talep edebilecektir.

5-Yurt dışında çalışan işçiler açısından düşünüldüğünde ülkemizde uçuş yasağı uygulaması bulunmaktadır.

Örneğin işçi yurtdışından izin sebebiyle Türkiye'ye geldiğini ve dönüşünde çalıştığı ülkeye uçuş ya-sağı olduğunu ve işverenin Türkiyede bu işçiye verebileceği uygun bir iş olmadığını varsayalım. İş Kanunu açısından Madde 25/3 uyarınca işveren, zorlayıcı sebep nedeniyle kıdem tazminatını öde-yerek fesih yapabilmektedir.

6-İş yeri fiili olarak birden kapandıysa işveren, iş koşullarındaki değişiklik veya ücretsiz izin uygulamasını işçiye nasıl bildirecek? Kanunumuzda buna ilişkin bir düzenleme bulunmama-kl birlikte ileride yargının içtihatları bu konuda belirleyici olacaktır. Kanımca bu konuda yargı teknolojik gelişmelere uyum sağlayarak bu tip durumlarda hukuki çözüm üretmeyi kolaylaştır-mak zorundadır. Belirtmek gerekir ki E-Postanın teyidi yapılmadığından şekil şartı noksan-lığı dolayısıyla geçerli fesih şartını oluşturamayabilir fakat işçi kendisine ulaştığı E-Posta bildi-rimini teyidi mümkün olduğundan whatsapp aracılığıyla gönderilebilir diye düşünmekteyim.

7-İşveren işçiyi inşaat veya üretim alanında çalıştırıyorsa pandemi ile kar-sı karşıya kalınması halinde işveren, işçileri işyeri yakınında konaklamaya zorlayabi-lir mi? İşçi sağlığı bakımından gereklilik taşıdığına ilişkin iş sağlığı ve güvenliği uzma-nından rapor alması bu bakımdan önem arz etmektedir. Bu rapora ilişkin olarak işveren, diğer işçilere bulaştırma riskini gözeterek işçinin işyeri yakınında konaklanmasını isteyebilir. Şantiye sahasında Covid-19 belirtileri gösteren işçinin Covid-19 testi pozitif çıkmış ise bu işçiye yakın çalışan işçiler karantina altında tutulabilir. Bu durum zorun-lu mazeret izni olarak belirtilmiştir. Söz konusu durumda işçinin yıllık izninden mah-sup edilemez ayrıca işveren bu dönemde işçinin ücretini ödemek zorundadır.

8-İşçinin işyerinde koronavirüse yakalanması konusu iş kazası teşkil eder mi? Bu konuda Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin iş kazasına ilişkin kararları geniş kapsamlıdır. Ayrıca Sağlık Bakanlığımız ile koordineli olarak İl Sağlık Müdürlükleri, koronavirüs rastlanan işçiler hakkındaki kayıtları düzgün olarak tutmakta olup kişinin temas ettiği kişileri yine kayıt altına almaktadır. Eğer koro-navirüse yakalanması durumu işçinin kendi çevresinden kaynaklanmış ve bu durum ispatlanmış-sa illiyet bağının kesildiğini düşünebiliriz.

9-Mevsimlik çalışan yerler açısından baktığımızda ekonomik daralmadan dolayı işveren, iş-yerini açmama kararı almışsa ne olur? Örneğin her yıl 1 Nisan itibariyle açılan mevsimlik üretim sağlayan işyeri eğer açılmadıysa ilk bir haftalık süre işçi ve işveren açısından askı ha-lidir ve bir hafta süreyle İş Kanunu Madde 40 uyarınca işveren, işçiye yarım yevmiye ücret ödemek zorundadır. Bir haftadan sonra işveren işçiye pandeminin bitebileceğini öngördü-ğü bir tarih varsa bunu işçiye yazılı olarak bildirerek 'örneğin ben bu işyerini pandemi olay-larından dolayı önlem ve tedbir amaçlı bu sene 30 Mayıs itibari ile açacağım.' dediğinde iş akdi askı hali devam eder. Peki bu durumda ne olabilir? İşçi, İş Kanunu 24/3 maddesi uya-rınca zorlayıcı sebep nedeniyle bir haftalık süreden sonraki dönemde iş akdini fesih edebi-lir. Zorlayıcı sebep ortadan kalktı ve işçi işe başlamak için işyerine gittiyse fakat işveren, işçi-

yi işe başlatılmadıysa yine işçi açısından kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı söz konusu olur.

10-a) Şuan ülkemizde birçok işyeri salgın nedeniyle işçiyi evden çalıştırıyor olabilir. İşveren İş Kanunu Madde 14 uyarınca sözleşmede yazılılık koşulu getirmiş ancak içinde bulunduğumuz süreçte sözleşmede böyle bir zorunluluğu aramamak gerekebilir. Bu durumda işçinin sigorta primi yatırılır ve ücreti ödenir. Ekstra olarak işçinin ulaşım ve yemek ücreti varsa evde çalışacağından dolayı ulaşım için işçiye ücret ödenmez fakat işveren işçisine yemek ücretini ödemek ya da yemek yardımını yapmak zorundadır. Bunların dışında fiili çalışmasının karşılığı olarak yakacak yardımı, ikramiye, çocuk yardımı olabilir ancak işçi vardiya zammı, gece çalışma ücreti gibi çalışmaların ücretini bu süreçte işverenden talep edemez.

b) İşçi evde çalışırken Covid-19 salgınına yakalanırsa işverenin sorumluluğu olur mu? Bu durum kanımca işveren açısından illiyet bağını kesen bir durumdur yani işçinin yakın çevresinden kaynaklanmıştır. Bu nedenle işveren açısından sorumluluk doğurmamaktadır. Eğer işyerinden kaynaklandığı ispatlanırsa işverenin sorumluluğu devam edecektir. 11-Salgın nedeniyle işçi part time çalışmaya geçirilebilir mi? İşçi part time çalışmayı kabul etmezse iş sözleşmesini fesih edebilir ve bu fesih geçerli neden teşkil etmektedir. Kısa çalışma ödeneği bittiyse işçinin muvafakati ile çalışma süresi düşürülebilir. İşçi kabul etmezse işveren açısından geçerli fesih sebebi olur. İşçi yıllık izin deyken işveren kısa çalışma ödeneğine başvurmuş ise yıllık izinle kısa çalışma ödeneği iç içe geçemeyeceğinden yıllık izin durur ve işçi kısa çalışma ödeneğinden yararlanır.

12-Bu süreçte işçilere ücretli izin verip süreç bittikten sonra telafi çalıştırması yaptıracak olan işverenler bordroda nelere dikkat etmelidir?

Telafi çalışması

Madde 64 - Zorunlu nedenlerle işin durması, ulusal bayram ve genel tatillerden önce veya sonra işyerinin tatil edilmesi veya benzer nedenlerle işyerinde normal çalışma sürelerinin önemli ölçüde altında çalışılması veya tamamen tatil edilmesi ya da işçinin talebi ile kendisine izin verilmesi hallerinde, işveren dört ay içinde çalışılmayan süreler için telafi çalışması yaptırabilir. (Ek cümle:25/3/2020-7226/43 md.) Cumhurbaşkanı bu süreyi iki katına kadar arttırmaya yetkilidir. Bu çalışmalar fazla çalışma veya fazla sürelerle çalışma sayılmaz.

Telafi çalışmaları, günlük en çok çalışma süresini aşmamak koşulu ile günde üç saatten fazla olamaz. Tatil günlerinde telafi çalışması yaptırılamaz.

Cumhurbaşkanlık kararnamesiyle iki ay olan süre dört aya çıkarılmıştır. Dolayısıyla işveren işyerinde üretim başladığında telafi çalışması yaptırabilir. Ayrıca işveren işyerinde çalışan işçilerin tamamı için başvurabileceği gibi bir kısmı içinde kısa çalışma ödeneğine başvurabilir.

Günlük çalışma süresi en fazla on bir saat olduğundan, gün içinde yapılabilecek telafi çalışma süresi en fazla üç saat olacaktır ayrıca genel tatil günlerinde işçi çalıştırılmayacak ve gece çalışması yaptırılmayacaktır. İşyerinde yedi buçuk saatlik çalışma varsa işveren ara dinlenme saatleriyle beraber on iki saatlik çalışma uygulayabilir. Pazar günü tatilini kullandırmak şartıyla işveren bordrolaştırırken üç saatlik kısımların telafi çalışması olduğuna ilişkin buton açabilir ve puantaj kaydı düzenlemesi yapabilir. Puantaj kaydı başına ‘telafi çalışması dâhil edilmiştir’ şeklinde dört aylık döneme denk gelen genel tatil günlerini dikkate almalıdır. O günler için eğer çalışma yaptırıyorsa yedi buçuk saatle sınırlı yapması işveren açısından önem arz etmektedir. Genel tatil çalışmasını bordroda ödemelidir. Gece çalışmasını üç saat ve yedi buçuk saat aşan şekilde çalıştırmaya kalkarsa işveren bu şekilde fazla mesai ödemek zorunda kalacaktır. Çünkü gece çalışması ayrıksı bir durum olup gece çalışması ile telafi çalışması birleştirilemez.

13-Seyahat engeli, şehirlere giriş/çıkış yasağı nedeniyle şantiyeye gelemeyen işçinin iş akdi zorlayıcı sebep nedeniyle işveren veya işçi tarafından fesih edilebilir mi? İşveren açısından İş Kanunu Madde 25/3, işçi açısından İş Kanunu Madde 24/3 maddeleri gündeme gelecektir. Her ikisi de bu feshi yapabilmekte olup işçi kıdem tazminatına hak kazanacaktır.

14-İşveren, İş Kanunu Madde 34 çerçevesinde bu dönemde işçilere yapılacak ödemeleri geciktirebilir mi? İşçinin ücreti geç ödendiği için yapacağı feshin sonuçları ne olur? Belirtmeliyiz ki işverenin nakit akışında engelleme, daralma gibi sorunlar meydana geldiyse ve işveren bu durumu ispatlayabilirse 34. Madde uyarınca ödemeleri 20 gün geciktirebilir. İşveren kısa çalışma ödeneğine başvurduysa üç ay işçi bu miktarın (% 60) üstünü kanundan kaynaklandığından dolayı işverenden isteyemez.

15-Özel okul ücretlerine ilişkin olarak ülkemizin içinde bulunduğu Covid-19 salgını kapsamında ‘Fedakârlığın Denkleştirilmesi’ kavramı aklımıza gelmektedir. Örneğin öğrenci salgın sebebiyle okula gidemiyor ve derslerini çevrimiçi olarak alıyor ancak yemek alması gerekirken alınamıyorsa bunun ücreti hakkında sözleşmenin yemek ücretine ilişkin olan kısmının sonlandırılması ve buna dair ücret ödeneği ise ‘Sebepsiz Zenginleşme’ kapsamında iade edilmesi gerekecektir. Örneğin öğrenci yurtları kapanmış ve hiç hizmet vermiyorsa yine aynı şekilde sözleşmenin sonlandırılması söz konusu olacaktır. Yine bu konuya örnek olarak düğün salonu tutulmuş olabilir bu konuda da aynı şekilde sözleşmeden dönme söz konusu olacaktır.

16-a) Salgından dolayı kapalı olan işyerleri kira sözleşmesi fesih edilmeden kira ödeme borcundan tamamen ya da kısmen kurtulabilir mi? 7226 Sayılı Kanun 26 Mart 2020 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmış işyeri kira sözleşmelerine ilişkin önemli bir düzenleme bulunmaktadır. 1 Mart 2020 – 30 Haziran 2020 tarihleri arası işleyecek kira bedelinin ödenmemesi kira sözleşmesinin feshi ve tahliye sebebi oluşturmayaacağı belirtilmektedir. Bu durumda kira ödeme borcu devam etmekte olup sadece ödenememe sebebiyle haklı nedenle feshe gidilemeyecek ve bu durum tahliye sebebi olmayacaktır.

b) İş yeri kiralari bakımından İfa imkânsızlığından / Geçici ifa imkânsızlığından bahsedebilir miyiz? Yoksa farklı bir değerlendirme yapmamız gerekir mi? Bu konuya ilişkin olarak TBK Madde 324 oldukça önem arz etmektedir. Yargıtay'ın genel olarak kabul ettiği bir görüşe göre kiralayan eğer kullanıma uygun şekilde teslim etmişse ondan sonra artık ister kiracıdan kaynaklanan sebep olsun ister başka bir sebep olsun özel olarak kiraya verenden kaynaklanan bir sebep olmadığı sürece kiraya veren kendi edimini yerine getirmiştir. Dolayısıyla kiracının kira ödeme borcu ödeme yükümlülüğü devam eder. Buna karşılık başka bir görüşe göre hem kiraya verenden hem de kiracıdan kaynaklanmayan objektif bir sebeple artık orası kullanılmıyorsa o zaman bunun mutlaka değerlendirilmesi buna göre de kira bedellerinin belirlenmesi gerekir. Tamamen kapatılmış yerler bakımından her iki taraf için de ifa imkânsızlığından bahsetmenin mümkün olmadığı kanaatindeyim. Çünkü ifa imkânsızlığı için sürekli nitelik taşıması gerektiğini yukarıda belirtmiştik.

Sağlıkla ve Adaletle Kalın...

AV. GÖRKEM ALYANAK
TBB Gençlik İletişim Başkanı

AV. UĞUR UZUN

BİR HUKUKÇUNUN ARABULUCULUK SERÜVENİ

Av. Arb. ŞAMİL DEMİR

Hukuk kazandım!

Hukuk fakültesini kazanmıştı. O gün yürüyüşü bile değişmişti. En hafifinden hayatını kurtarmıştı. Önündeki seçenekler az çok belliydi; hakim, savcı avukat... Ama test çözmekten nasır tutmuş parmaklarının dinlenecek vakti olmayacaktı. En zor kazanılan bir bölümde okuyacak, toplumun en kafa yoran işleriyle uğraşacaktı.

Fakülteadaki inek heykeli

En az dört yıl süren hukuk fakültesi macerası sırasında haklar ve yükümlülükler, yapılabilecekler, yapılamayacaklar üzerine şekillenmiş sert bir öğrenme sürecinden geçilecekti. Beynini ölesiye zorlayacak ve insanların hayatlarına şekil veren kuralları ve uyumsuzluk çıkması halinde mahkemede nasıl bir yol izleneceğini öğrenecekti. Hukukunun acımasız imkânlarını her biri gözleri kamaştıran parlak kılıçlar, kalkanlar, toplar ve tüfekler olarak cephaneliğine eklenecek, mezun olunca ya savaşmayı ya da huzurdaki savaşı yönetmeyi tercih edecekti.

Artık adliyede

Hayal gücü mevzuatla sınırlanacak, şanslıysa hukuk içinde kurabileceği yeni bağlantılar ve bulabileceği çelişkilerle tatmin bulacaktı. Önüne gelen olayların geçmişi, dilekçesi yavan durmasın diye serpiştirdiği sahneler olmaktan ileri gitmeyecek, insanları hukukun değer verdiği kadar dinleyecekti. Duruşma beklerken önünde beşer dakikalık aralarla sahnelenen yıkımlar, olasılıklar havuzuna birer veri olarak damlayacaktı. Yıllar geçtikçe hukuk beyninde sıvılaşacak ve onunla düşündüğü bir canlıya dönüşecekti. Böyle bir gücü arkasına alarak olaylara bakan bir hukukçudan daha sağlıklı başka kim düşünebilirdi ki?

O afiş

Bir gün adliyede üst üste asılmış afişler arasında “arabuluculuk eğitimi” başlıklı olan dikkatini çekecekti. Bu da nesi? Aaa sorun yok Kanunu bile var! Kanununu varsa o benimdir, ben de onun, arabuluculuğu ondan daha iyi kim okuyabilir ve anlayabilir ki? Bir eğitime yazılacak ve dersleri bekleyecekti. Gitmeden önce Kanunu okumayacaktı, ne gerek vardı ki. Sınavdan önce şöyle bir okusa yeterdi.

Eğitim!

Dersler başlayacak eğitmenler “esnek”, diyecekti, “taraf iradesi” diyecekti, “kendi kendilerine anlayacaklar” diyecekti, “sen mütalaa veremez, çözüm öneremezsin” diyecekti... O da nesi? Ama bu hukuk değil ki! Yapılamayacaklardan çok yapılacaklar, söylenemeyeceklerden çok söylenecekler, dinlenemeyeceklerden çok dinlenecekler vardı. İçinden bu sandığımdan zormuş diyecekti. Her öğrendiği ile kendini denetleyecek, hukukçu beyninden çıkıp çıkmamanın kararını veremeyecekti. Ne de olsa içerisi güvenli, dışarısı yeni bir yerdi. Her ders ciğerlerini dolduran büyük bir nefes gibi gelecek, derste geçen ifadeler uykusunda yankılanacaktı. Rahatsız olacaktı, çünkü değişmesi gerekecekti. Eğitimin sonu yaklaştığında okuyarak öğrenebileceğini ama yapmadan alışamayacağını anlayacaktı. Bu bir dönüm noktasıydı. Artık cesur ve kendine güvenli olmak, alışmak ve yetenek kazanmak için gerekecekti. Pek çaktırmasa da alıştıkça sevecek, sevdikçe alışacaktı.

Değişim...

Eğitim tamamlandığında çok mutlu olacaktı. Ama sessiz bir mutluluktan bu. Kendinde bir değişime adım atmıştı. Daha geçilecek sınavlar, kazanılacak bir unvan vardı. Eğitimden sonra arabuluculuk çalışmaya biraz ara verecekti. Çünkü yoğun eğitim işlerini biraz sendeletmişti. Ama o arabuluculuğu bıraksa da arabuluculuk onu bırakmayacaktı. Artık aklında hem hukuk hem de arabuluculuk vardı. Aklı

ikiye bölünecek, her konuyu iki kere düşünecek, yalnızken kendine zor sorular soracaktı.

Sınav!

Yazılı sınav yaklaşınca stres artacak, final dönemindekine benzer eski ama tanıdık bir kaygı bedeni saracaktı. Hemen notlar üst üste konacak, gelip geçerken keskin bakışlar atılacaktı. Harekete geçme vakti gelince toplam sayfa sayısı sınava kalan güne bölünecek ve aksilikler de hesaba katılarak okunmaya başlanacaktı. Alınan notlar ilaç gibi gelecek, anlaşılmayan konular can sıkacaktı. Ama sınavdan sonra lisenin bahçesine inip voleybol direğinin yanından geçerken rahatlayacaktı. Bunu da atlatmıştı.

Yine sınav...

Sınava hazırlanırken yeniden öğrenmişti. Evet arabuluculuğu biliyordu ama acaba uygulama sınavında beklendiği gibi olabilecek miydi? Yazılı sınavda yaşadığı kaygının 4-5 katını uygulama sınavından önce yaşayacaktı. Sınav ortamında volta atacak, çayı hızlıca karıştırarak ama sınavdan çıkınca rahatlayacak; çıkar çıkmaz ilk işi bir memur bulup, “sınav sonucu ne zaman açıklanır” diye sormak olacaktı.

Arabulucu oldum!

Beklenen gün gelip “başarılı” yazısı ekranda belirince, sevincini gizleyemeyecek, yanında renkli simgeler bulunan “arabulucu oldum!” paylaşımları yapacaktı. UYAP’taki mahirliği arabuluculuk siciline kaydolmayı kolaylaştıracak, kendini sicilde görünceye kadar ADB sayfasını yenileyecek, sayfa sayacına yeni haneler ekleyecekti. Nihayet adı en sonlarda belirince derin bir oh çekip, bürosunu yeni açtığı yıllardaki gibi kimlik, kartvizit, tabela telaşına düşecekti. Hükümet tasarıları, gazete haberleri ve kamu spotları onu heyecanlandıracak, dernek çalışmaları, seminer ve etkinlikler yeni arkadaşlar kazandıracaktı. Yeni bir mesleğe adım atmıştı, belki de yeni bir hayata...

İlk coronavirus vakasının ne zaman bildirildiği, nerede ortaya çıktığı, nasıl ortaya çıkmış olabileceğın hatta meşrebimize göre kimlerin ortaya çıkarmış olabileceğı artık sıkıcı hale gelmiş ve aslında okumaya devam ettikçe sadece kaygımızı arttıracak bir haberin konusu ancak. O yüzden burada yazacağım şeyin konusu 5N1K / Korona'dan bağımsız olarak karantinaların ve bunca olup bitenin bizi nasıl etkilemiş olabileceğı üzerine bu sebeple kaygıyı tanımlayarak devam etmek gerektiğine inanıyorum;

Kaygı/anksiyete temel duygularımızdan biri ve aslında çokça işlevsel korkudan da farklı aslında. Temel farkı korkunun genel anlamıyla somut ve o anda orada olan bir şeye karşı; kaygının ise fiziksel olarak orada bulunmayan ancak düşüncesi ile dahi bu duyguyu yaratabiliyor olması. Yani korona konusunda her ikisini de hissediyor olmamız çokça beklendik. Tüm duygular doğal ve işlevseldir aslında sorun yalnızca bu işlevselliğın kaybında ortaya çıkıyor.

Istanbul İstatistik Ofisi'nin 18- 22 Mart tarihlerinde yaptığı İstanbul'da yaşayanların tutum ve davranışlarının, endişelerinin, beklentilerinin sorulduğu "İstanbul'da Koronavirüs Algı, Beklenti ve Tutum Araştırmasına göre Istanbuluların yalnızca %12,9'u herhangi bir biçimde korona salgınından etkilenmediğini ifade etmiş. Geriye kalan %87,1 ise sosyalleşmesinden hakeret alanına kısıtlandığını ve sonucunda da psikolojisinin bozulduğunu ifade etmiş. Anket yaşadıklarımızın yaygınlığını ve normalliğini gösteriyor.

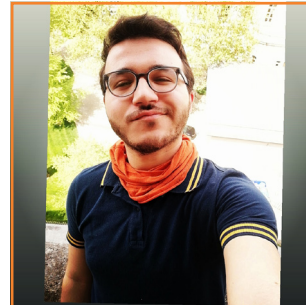
Kaygının işlevsel olmaktan çıktığı noktada yapmamız gereken şeyleri yapamıyor ya da yapmanın bize iyi gelmediğini bildiğimiz şeyleri yapıyor olduğumuz noktada başlıyor. Bunlar çok bireysel şeyler ama genel hatlarıyla uyku düzeni, iştah, keyif ve moral durumumuz rahatsız edecek kadar değıştirse ya da aslında yapmamamız gerektiğini düşündüğümüz kadar salgın hakkında düşünüyor, temizlik konusunda yeterli olduğunu düşündüğümüzden fazlasını yapmak zorunda hissediyor ve etrafımızdaki insanlar bu konuda az ya da çok endişeli olduklarını ifade ediyorlarsa bu konuda bir şeyler yapmamız gerektiğı anlamına gelebilir.

Herkes içine kapandığı aylar boyunca yaşamı biriktirmiş.

-Albert Camus, Veba

Karantina günlerini "verimli geçirmek" konusundaki anlamsız baskıların da bu kaygı ve strese yaptığı katkıyı düşününce yapılabilecek ilk tavsiye "benim karantinam benim kararım!" demek olacaktır.

Yapmak durumunda kaldığımız ve ertelenmeyecek işlerin kaygımız üzerine etkilerini tanımlayarak küçük müdahaleler işe yarayabilir. Küçük notlarla bizi motive edecek mottolar yazmak, işler arasında verimli olma baskısını azaltacak oyun oynamak, dizi izlemek, uyumak gibi şeyler serpiştirmek ve size ne iyi gelecekse.

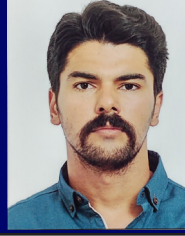

Mehmet Yurtçu
Psikolog

KAVRAM KARMAŞASI

Kelimeler, fikirleri asmaya yarayan çen-gellerdir.

Flether Knebel

Mustafa KUŞDEMİR
STAJYER AVUKAT

Kelimeler sadece cümle kurmaya yarayan dil öğeleri değildir. Kelimeler kişinin gagesini, isteğini tam anlamıyla ortaya koyan kilit taşlardır. Toplum olarak genel sorunumuz olduğunı düşündüğüm, kelimelerin yanlış anlaşılmasından ve kullanılmasından kaynaklı “kavram karmaşasına” değinmek istiyorum. Zira tıkanan ve aksayan hedeflerimiz önünde büyük bir engel teşkil ettiği kanaatindeyim. Her ne kadar halis niyetlerle yola çıksak da yanlış anladığımız kavramlardan ötürü istenmeyen sonuçlarla karşı karşıya kalabiliyoruz. Kısacası yanlış çengele asmış olduğumuz fikir, başka bir boyut kazanıyor. Şaşabilir hatta ve hatta egemenlik hakkımıza dahi zeval gelebilir.

Bu hususta binlerce örnek verilebilir ama gerek hukukçu olmamız hasebiyle gerekse toplumun başlıca sorunlarına sebebiyet verdiğini düşündüğüm aşağıdaki 6 farklı kavram üzerine eğilmek gerektiğini düşünüyorum.

***Devlet-Hükümet**

***Milliyetçilik-Irkçılık**

***Eğitim-Öğretim**

Bilindiği üzere genellikle bu kelimeleri birbirine ikame olarak kullanırız. Bu yanlışlığa bilerek ve isteyerek düşüyorsak muhakkak bir algı yaratma gayemiz vardır. Fakat bilinçsiz olarak “kavram karmaşası” tuzağına düşüyorsak tüm dikkatimizle bu yanlışlıktan dönmeliyiz. Çünkü doğru ifadeler olmadan doğru bir yöntem süreci izlemek mümkün değildir. Yukarıdaki ifadeler tam manasıyla kavranmadığı için toplumsal ilerlemede güçlük çekmekteyiz.

adalet

Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe.

“Devlet”, “hükümet” kavramlarını bir-biri yerine kullandığımızda eleştirilerimizin hedefi şaşabilir hatta ve hatta egemenlik hakkımıza dahi zeval gelebilir. Nede olsa devlet, toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal örgütlü bir bir ulusun yada uluslar topluluğunun oluşturduğu tüzel varlığı ifade ederken hükümet; devletin görevlerini yerine getirmesini sağlayan yürütme organını, kısacası devlet yönetimini ifade eder. Bu iki kavramı bilinçsiz olarak kullanmamız durumunda devleti yaşatma gayemiz, hükümeti yaşatma eylemine dönüşebilir. Buda durum da egemenlik hakkımızın önüne set çekebilir. Diğer yandan bu yanlışlığı algıya dönüştürme kastıyla bilinçli bir yaklaşımda sergilenebilir. Örnek verilecek olursa “devlet terörü” tabiri tam da bu noktada kendini gösterir. Demokratik toplum düzeninde hükümetler değişkendir. Devlet gücünü kullanarak menfi tutumlarda bulunmuş hükümetlerin eylemlerini devlete mal etmemek gerektiği kanaatindeyim. Zira hükümetlerin devri geçse dahi kin ve öfkenin muhatabı devlet olarak kalmaktadır.

“Milliyetçilik” ve “ırkçılık” da birbiri yerine kullanılması durumunda büyük hatalara sebebiyet veren kavramlardır. Milliyetçilik; milletini sevmek, onun geçmişine ve geleceğine olan sadakatle milletin yükselmesi yolun-

hukuk

Toplumı düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü, tüze

da çalışmayı esas alan öğretilerdir. Irkçılık ise bir ırkın diğer tüm ırklardan üstün addedildiği düşünceye dayanır. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere milliyetçilik, kapsayıcı ve birlikteliğe yatkın, yükselmeyi hedef edinen bir öğreti olmasına karşın ırkçılık, ayırışmadan tarafa bir tutuma sevk etmektedir. Ülkemizi baz alarak bu iki kavramı ele alacak olursak Ulu Önder M. Kemal Atatürk milliyetçilik ilkesi temelli olarak muasır medeniyetler seviyesine erişmeyi şiar edinmiştir.

Üzerindeençokdurulması gereken, ehemmiyetinin son derece yüksek olduğunu düşündüğüm ve yine sıkça birbirine karıştırılan iki kelime: “eğitim” ve ”öğretim”.

Öğretim, bireyin belirlenen müfredat kapsamında müfredatı öğrenmesini sağlamak, ve gelecekteki işlerinde kullanacağı uzmanlığı sağlamayı amaçlar. Eğitim ise bireyin toplum yaşamında yer alabilmek için gerekli bilgi, beceri ve anlayışı edinmesini amaçlar. Kısaca eğitim, bireyi kültürleme işidir. Aklımıza gelebilecek bütün toplumsal sorunların temelinde eğitimsizlik yatar. Dolayısıyla her türlü toplumsal sorunların tedavisi de ancak eğitimle mümkün olacaktır.

Toplum olarak genellikle öğretimi eğitim gibi algılarız. Bu yanılgıya dayanarak da eğitimin birey üzerinde tesirsiz kaldığı ve topluma fayda sağlamadığını düşünürüz. Şöyle ki;

Kişinin mesleki olarak ya da müfredat kapsamında edinmiş olduğu öğretilerin etik olarak veya kişiliğin gelişimi üzerinde etkisiz kaldığı yönünde yorum yaparak alınan eğitimin faydasızlığından dem vururuz.

Fakat bu tür durumlarda kişi eğitilmemiş, yalnızca bir öğretim sürecinden geçmiştir. Öğretim yalnız başına ele alındığında kişiliğin gelişimine fayda sağlamayacaktır.

Eğitimin etkisiz kaldığından bahisle umutlarımız yitmemelidir. Eğitimi, eğitim kavramı bilinciyle ele alarak yola çıktığımızda birçok toplumsal yaranın iyileştiğini göreceğiz.

Elbette ki örnekler çoğaltılabilir fakat toplum içerisinde her alanda problem olarak karşımıza çıkan bu kavramların dikkatle ve özenle kullanılması hemen her alanda iyileşmeye ve barışa vesile olacağı kanaatindeyim. Bizler hukukçular olarak herkesten daha dikkatli ve özenli kelimeler seçmeliyiz. Zira hukukçular, toplumsal barışı sağlamak ve toplumsal iyileşme yolunda gelişmeler kaydetmek için varlar.

Diyeceğim o ki: fotoğrafa, resim demeyelim...

16/05/2020

HUKUK İLE ADALET SAĞLANIR MI?

Summum ius summa inuria
Ne kadar çok kanun, o kadar az adalet
Marcus Tullius Cicero

Mustafa ATA
Stajyer Avukat

İnsanlar temel gereksinimlerini karşıladıktan sonra ilkçağlardan itibaren dünyaya ve varoluşa ilişkin kafa yormaya başlamışlardır. Onları diğer canlılardan ayıran düşünme yetisinin farkına varmışlardır. “Adalet” insanoğlunun belki de en çok üzerinde durduğu, felsefe tarihinin önemli kavramlarından ve oldukça zengin bir tarihsel gelişim sürecine sahiptir. Felsefe tarihinden bu yana çeşitli filozoflarca çeşitli görüş ve teoriler ortaya atılmıştır. Bu kavram uzun yıllar felsefenin konu alanına girmiş ve çok tartışılabilir gelmiştir. Son dönemde sosyal bilimlerin felsefeden hızla kopmaya başlamasından dolayı ‘adalet kavramı tabii olarak felsefeyi ilgilendiren bir kavram olmaktan çıkmış hukuk felsefesi, sosyolojisi gibi siyasal bilimlerin uğraş alanı içinde görülmeye başlanmıştır. Bu durumu daha açık ve anlaşılabilir bir hale getirmek için ‘adalet’ ve ‘hukuk’ kavramlarına değinmekte fayda olacağını görmekteyim.

Sokrates'in Ölümü , Jacques-Louis David, 1787

Adalet nedir? Nereden ortaya çıkmış ve insanlar buna neden ihtiyaç duymuştur? Genel geçer bir adalet anlayışı mümkün müdür? Bundan yüzyıl önce tanımlanan adalet anlayışıyla bugünkü anlayış arasında bir fark var mıdır? Bir zamanlar adaletli olduğu düşünülen durumlar bugün adaletsiz olarak tanımlanabilir mi? Ya da şöyle düşünelim toplumların ya da insanların içinde bulunduğu koşullar, kültürel, sosyolojik yapıları adaletin tanımlanmasında etkili olabilir mi?

Sokrates bir şölen münasebetiyle dostlarını topladı ve şu soruyu ortaya attı: ‘Adalet Nedir?’ Orada bulunanlardan dört tarif geldi. Birincisi: ‘Adalet başkasına verilmesi gereken şeyi vermektir.’ Sokrat bu cevabı yanlış buldu ve açıkladı: Mesela, aklını kaybetmiş birisinin elinden aldığımız silahı tekrar kendisine iade etmeniz adalet değildir. İkinci olarak: ‘Adalet dostlara fayda düşmanlara zarar vermektir.’ Sokrat, bunun da adalet olmadığını açıkladı: ‘İnsan bazen yanılıp kötülere dost, iyilere düşman olabilir. Bu halde adalet kötülere yardım iyilere zarar verme şekline dönüşmüş olur. Üçüncü olarak: ‘Adalet; içinde en kuvvetlinin, yani hükümdarın menfaatinin bulunduğu şeydir’ denildi. Sokrat bunun da adalet olmadığını ifade ederek ‘Hükümdarlar yanılabilir, kanunları kendi halkının ve kendinin aleyhine çıkarabilir.’ Dördüncü ve son tarifi kendisi yaparak: ‘Adalet; karşılıklı çatışma korkusunun ortaya koyduğu kanunlardır.’ der. Bir başka ifade ile ‘Zarar vermektense zararla karşılık vermektense kaçınma adalettir diyebiliriz düşüncesindeyim. Tabii ki de adalet kavramının bu kadar ile izah etmeye çalışmak takdir edersiniz ki çok sığ kalacaktır.

Adaleti sınıflandırmak gerekirse iki dereceli sistem ile ele almak gerekir; maddi ve şekli adalet kavramı. Bu kavramlar birbiri ile ilişkili oldukları gibi farklılıklarda bulunmaktadır. Her şeyden önce, her iki adaletin anlamı ve bununla da ilişkili olarak ilkeleri birbirinden farklıdır. Ayrıca, adil veya adil olmayan kuralların, adil veya

Adaleti korumazsak, adalette bizi korumaz. Francis Bacon

adaletsiz uygulamasının da söz konusu olabileceği belirtilebilir; yani, kuralın adil olup olmamasının, uygulamasının adil olup olmamasından farklı olduğu belirtilebilir. Bu anlamda, her iki adalet arasında kurulabilecek ilişkinin de rastlantısal olabileceği iddia edilebilir ancak her iki adaletin, sonucun adil olup olmaması anlamında birbiriyle ilişkili olduğu ileri sürülebilir. Maddi adalet olmaksızın, şekli adaletin bir anlam ifade etmeyeceği ortadadır. Örneğin, adil olmayan bir kuralın, adil bir şekilde uygulanmasının anlamlı olmayacağı belirtilebilir. Öte yandan, maddi adalet de şekli adaleti gerektirmektedir. Burada da adil bir kuralın, adil olmayan uygulamasının yol açabileceği adaletsizlikler söz konusudur. Diğer bir ifadeyle adil bir sonuç için, hem maddi adaletin hem de şekli adaletin gerekli olduğu belirtilebilir.

Şekli adalet, hukuka uygun davranışla aynı anlama gelmekte, “kanun, kanun olduğu için adildir” düşüncesine dayanmaktadır. Öte yandan, şekli adalet sadece hukuka bağlılık anlamına gelmemekte, hukukun uygulanması ve kamu görevlilerinin davranışlarıyla ilgili gereklilikleri de içermektedir. Nitekim şekli adalet çerçevesinde adil olmayan eylem, hukuk sistemindeki yetkililerin, örneğin yargıçların, doğru kuralı uygulamamaları veya kuralı yanlış yorumlamaları durumunda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yargısal süreçte, ayrımcılığa kadar varan ön yargılar da adil olmama ile ilgilidir. Bunlar, benzer durumlarda benzer şekilde ve farklı durumlarda farklı şekilde davranma, kurala göre işlem yapma ve kuralların davalara tarafsız bir şekilde uygulanması, yani tarafsızlıktır diyebiliriz.

Geleneksel olarak, hukuka ilişkin anlayışlara bakarsak. İlk olarak, hukuk, yetkili organlar tarafından çıkarılmış bulunan kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. İkinci olarak ise, adil olan ve adil olduğu için itaat edilen hukuk olarak tanımlanmaktadır. Her iki hukuk kavramı, farklı hukuk devleti anlayışıyla ilişkilidir. Önceden ilan edilmiş ve belirlenmiş kurallarla siyasi iktidarın bağlı olması anlamındaki hukuk devleti, birinci anlamdaki hukukla ilişkilidir. İyi veya adil anlamdaki yönetimi vurgulayan hukuk devleti ise, ikinci anlamdaki hukukla ilişkilidir-sadece birisidir, masum – suçlu! Özetle bu tartışma tarih boyunca sürecelecektir. Hukukun bir sistem olduğunu unutmamak gerektiği ve adalete ulaşabileceğimiz şuan için dünyada tek meşru yöntemin hukuk olması tüm gerçekliği ile ortadadır. Hukuk devletinin gerekliliği biz hukukçuların varlığı ile eşdeğer olduğundan en azından toplum düzeni için hukuk devletini savunmaktan bir an bile olsun vazgeçmememiz gerekir.

Hukuk felsefesine göre adalet iki yönlüdür. Bir kararın adil olabilmesi onun hem maddi hem de şekli anlamda adil olmasıyla mümkündür. Örneğin herhangi bir olayda sonucun doğru olması kararın adil olduğu sonucunu vermez. Çünkü adalet bir sonuç değil bir süreçtir. Maddi anlamda içeriğe uygunluk, şekli anlamda ise bu sonuca ulaşılrken geçilen süreçlerin de adil olması durumudur. Yani yeter ki adalet yerini bulsun isterse kıyamet kopsun lafı adalet kavramının kendisiyle çelişmektedir. Adalete giden süreçte gidilen yolların da adil olması kaçınılmazdır. Adalete ilişkin bakış açısını geliştirebilmek için Ceza Hukukuna da bu anlamda değinmek gerekir. Çünkü adalet algısının büyük ölçüde zedeleniği, toplumun kanayan yarası haline gelen, mahiyeti ve “özgürlük” gibi adaleti tamamlayıcı değerlerin kısıtlanabilmesine ilişkin olarak çok daha hassas bir bakış açısını gerektirir. İnsanlar suç işlemezler arzularına, ihtiyaçlarına, beklentilerine ve kaygılarına göre davranırlar. Bunu izah etmek için işlevsel nedenlerim var: Bir in-

sanın davranışının kanuni tipik anlamında suç olup olmadığını anlamak çok masraflı, meziyetli bir uğraştır ve işlem gerektirir. Dolayısıyla insanlar suç işledi dediğimizde son derece hadsiz bir kavram olacağı düşüncesindeyim. İnsanların suç işleyip işlemediğini bilemeyiz sadece nasıl davrandıklarını bilebiliriz. Bunu da şöyle niteleyebiliriz; iyi – kötü, doğru – yanlış, güzel – çirkin, günah – sevap gibi kategorilerden sadece birisidir, masum – suçlu! Özetle bu tartışma tarih boyunca sürecelecektir. Hukukun bir sistem olduğunu unutmamak gerektiği ve adalete ulaşabileceğimiz şu an için dünyada tek meşru yöntemin hukuk olması tüm gerçekliği ile ortadadır. Hukuk devletinin gerekliliği biz hukukçuların varlığı ile eşdeğer olduğundan en azından toplum düzeni için hukuk devletini savunmaktan bir an bile olsun vazgeçmememiz gerekir.

Hukuku ve adaleti tartışmanın aslında ne kadar siyasal bir mesele oluşunu hukukçu olmaya çalışan güncel dönem stajyeri olarak elimden geldiğince izah etmeye çalıştım.

Bu konu üstüne eğer düşünmek isterseniz sizi aklıma gelen birkaç temel soru ile başa bırakmak isterim.

Hukuk aracılığıyla veyahut bizzat hukuk eliyle bir adaletsizliğin meydana geldiği durumlar söz konusu olabilir mi ?

Hukuk adalete ulaşmanın bir yolu değil de yoksa adalete erişimi geciktirmek için insan eliyle tasarlanmış bir labirentler sistemi mi ?

ÖZGÜR MÜ İRADE ?

Der Mensch kann tun was er will; er kann aber nicht wollen was er will.

*İnsan istediğini yapabilir fakat ne istediğini seçemez.
Arthur Schopenhauer, Essays and Aphorisms*

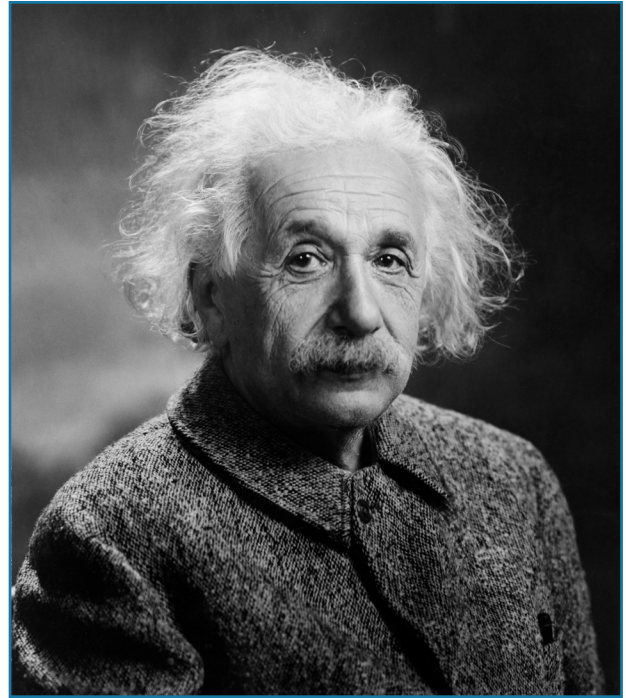
Feti Alper ALP
Hukuk Fakültesi
Üçüncü Sınıf

Nedir bu özgür irade hani kesin olarak kabul edilen? Kim kanıtlamadan nasıl bu kadar emin olabiliyor? Veya Neden ihtiyaçları var bu özgür iradeye?

Size yeni bir düzen kurma ve bu düzende yalnızca kolektif (evrende olan tüm varlıklar dahilinde)düşünce ve fayda olacağını vaat etsem? Panteistler ellerini ovuşturuyor gibi...

Uzun bir zamandır nöroloji ve ayrıca nöroanatomi araştırmaları yapmaktayım. Yaptığım araştırmalar ve edindiğim bilgilerle sanılan aksine özgür iradeye sahip olunmadığını bilimin gerek kalıtımda gerek beynin işleyişinde aksine bulgular ortaya çıkardığımı saptadım ve aynı zamanda bildiğim ölçüde yeryüzündeki tüm hukuk sistemleriyle ve sorumluluk ilkesiyle bu bulguların çeliştiğini fark ettim. Kısaca bilincin özgür iradeyi kanıtlamadığını yalnızca dikkatin toplandığı yerde, dikkat gereken bir durumda ateşlendiği ve bu dikkat gereken durumun yani bilinci yönlendirme işinin kararını beynin bilince kapalı alanlarından yapılan elektrik aktivitesiyle bilince yani farkındalığa yöneldiğini öğrendim(Benjamin Libet deneyleri) (hepinizin uygulayabileceği bir örneği aşağıda vereceğim).İnsan kararlarının fitilini ateşleyen aksiyonun bilince kapalı olması sorumsuzluğu yok eden en büyük kriterdir ve buna mukabil kalıtımın müthiş etkilerini eklemek gerekir. Peki ne yapmak gerekir çözüm devletlerin nöroloji ve hukuk sistemlerini eş güdümlü ilerletmesidir yani çözüm tam da şu an olduğu gibi kanıttan ve gerçeklikten yoksun bir özgür iradeye tabii olma durumuna bağlı olarak büyük bir aşiret li-

deri gibi intikam dolu cezalar yağdırması değil sorunun merkezine derinlemesine inilip topluma uygun olmayan insanların tedavi edilmesidir.Hammurabi ve hatta kabile döneminden bu yana arkaikliğini sürdüren ceza sistemi, tüm sistemlere nazaran bir türlü gelişmemiş bir türlü hedef aldığı sükuneti sağlayamamış aksine müsvedde bir vandalizm ve radikalizmle, evrenin çalışma prensibi aksine sabitliğini korumuştur. Korkunç...

Felsefi olarak, bir katilin suçundan sorumlu olmadığını biliyorum. Bununla birlikte, kendimi hoş olmayan temaslardan korumak zorundayım. Onu suçsuz olarak düşünebilirim ama onunla çay içmemeyi tercih ederim.

EINSTEIN

Nöroloji kısmı:

Sosyal yaşamdaki tüm problemler yine tek bir problem yüzünden ortaya çıkar o da insanın toplumdan bağımsız yalnızca kendi çıkarlarını kısa mesafeli(Prefrontal lob) düşünmesidir.Şayet insanlara toplumsal düşünmeyi(ayna nöronlar*)yani empatiyi ve bununla birlikte hayatta kalma korkusu (amigdala) aşılabilirsek toplum bencil ve saldırgan kimselerden uzak bir şekilde büyüyebilecektir çünkü her insan zarar vermeden önce kendini karşıda hissedecektir ve toplum, doğa hatta evren dahi tek bir vücut olarak hissedilecektir. Bunun sosyal sonuçları ütöpik olacağına eminim ancak bunu gerçekleştirmek bir o kadar da mümkün.

Eğer ayna nöronlarınız uygun seviyede ise şunu yaparsınız örneğin bir insanın eli kesildiğinde siz de bunu hissediyormuşçasına bir hisse kapılıp aniden elinizi kesilen yere götürmeniz bundandır. (Tabi amigdalanın neyi hassasiyetle karşılayacağınız ölçüsünde payı büyük). Yine ayna nöronlarla ilgili olarak nasıl geliştiği konusunda benim görüşüm çoğu canlının grup halinde yaşamasının sonucu olarak grubun bir üyesi üzerinde görülen tehlikenin diğer üyelerin fark edilmesi amacıyla kendi hissediyormuşçasına oradan uzaklaşması için organizma tarafından geliştirilen bir sistem ancak ne muazzam bir sistemdir ki bugün insanlığın oluşturduğu sosyallikte düzende mihenk taşıdır.

Hangi deneyler ve uygulamayla çıkarım yaptım?

- Alvaro Pascual-Leone de \ TMU deneyi
- Antoine Bechara \ Kart deneyi
- Benjamin Libet\ Özgür irade deneyi
- Michael Gazzaniga\ Ayrık beyin deneyi
- Karthik Sarma\Ayrık beyin deneyi

Basit bir uygulamayla devam edelim, diyelim ki sağınızda çok yüksek bir ses ortaya çıktı hangimiz bir karar alıp sağ tarafına bakar?

Herkesin sahip olmakla övündüğü hür insan iradesi gerçekte her insanın kendi arzularının farkında olup o arzuları belirleyen sebeplerin farkında olmamasında ibarettir.

BARUCH SPINOZA

Doğal olarak kimse karar almadan, daha doğrusu karar için bilince sorulmadan ani olarak sağa bakar buna “eee tabii bakarız yahu refleks bu” dediğinizi duyar gibiyim elbette öyledir ama yukarıdaki deneyleri incelerseniz tüm kararlarımızın bilince kapalı alandan başladığı saptarsınız. Bilinç yalnızca yoğun bilişsel işlerde aktif olur en güzel tanımlama çevremizde olan bitenlerin ters gittiği ya da ön görmekte zorlandığı yerde ortaya çıkar tabiri caizse tam olarak “bilinçsiz beynin büyütecisinizdir” odaklanır ve kaydeder zamanla profesyonelleştikçe size artık ihtiyaç kalmaz.Kaçınız çekici bir karşı cins gördüğünde hormon salgılamasını kontrol edebiliyor ya da gözbebeklerindeki büyümeyi kaçınız kontrol edebiliyor? Edemiyoruz çünkü evrimsel süreçte bunların işe yaradığı öyle bir ödüllendirilmiş ki bizim tarifimize eklenmiş durumda ve artık bilince ihtiyaç kalmamış durumda.

Amaç mükemmel toplum düzeni yani bencilliğini ve ilkel limbik sistemin kölesi olmayan insanı dünyayı evreni anlamaya çalışan zarar verme kastı ortadan kalkmış üretmeyi ve saygı duymayı ilke edinmiş bilime yönelmiş toplum düzeni oluşturmak. Öncelikli olarak psikopatlar olarak tanımladığımız korku mekanizmalarında problem olan (amigdala yeterli nöronal etkileşime girmiyor) (Rita Carter “BEYİN” syf.139) insanları topluma uygun bir şekilde iyileştirmek tamda şu ana kadar başarısız olan hukuk sistemlerinin ilke edindiği gibi.

Hayatımızdan, düşüncenin başka bir evrenden değil, ya da herhangi bir soyutluktan olmadığını (ideler diyarı ya da ruh gibi), doğrudan maddi olmasını kanıtlamak gerekirse.

Charles Whitman ile başlayalım: Kendisinin bıraktığı vasiyetnameyle beynine otopsi yapılmasaydı amigdaliasında oluşan tümörü bilemeyecek (13 ölü 33 yaralı bedel olan) ve hukuk sistemi onu sorumlu tutacak ve hapse atacaktı. Bir diğer örnek Phineas Gage ise gayet sağlıklı sosyal sorumluluk sahibi bir demiryolu işçisiyken geçirdiği kaza sonucu beyninin bir kısmını kaybettiği ve hiç eski halindeki sosyal yaşama uygun insandan eser kalmadığı ahlaksız kaba ve sorumsuz bir adama dönüştüğü kaydedilmiş. Alex ise beyni-

nin “orbitofrontal korteks” kısmında bulunan tümör yüzünden cinsel tercihleri değişmeye başlamış ve çocuk pornografisine aşırı ilgi duymaya başlamış günlerini video izleyerek ve dergi toplayarak geçirmeye başlamıştır. Tümör alındığındaysa her şey normale dönmüştür. “Frontotemporal Demans” hem alın (frontal) hem de şakak (temporal) loblarının bozulmasıyla kısıtlamasız davranışlar sergileyeme sebep olan bir rahatsızlık. Örnek vermek gerekirse göz göre göre hırsızlık, ortalıkta soyunma, dur işaretlerine uymama, fiziksel saldırganlık gibi sosyal normları hiçe saymak hepsi ve daha niceleri bu beyin dokusunun kaybından ortaya çıkar bu hastaların yaklaşık %57 kendini mahkeme salonlarında bulur. 2001 yılında Parkinson hastalarının aileleri, bir tuhafılık olduğunu fark ettiler “Pramipeksol” adlı ilaç kişileri kumarbaz yapıyordu.

Peki işin genetik kısmı:

Genetik alanında çalışmalar bize gösteriyor ki insanları kararlarından ve fiillerinden sorumlu tutmak otistik bir bireyin eylemlerinden dolayı hapse atılmasıyla aynı ölçütü baz almaktadır keza akciğer alveol yapısında genetik bir problem olan bir kimseye “sen neden düzgün nefes alamıyorsun yargılanacak ve hapse gireceksin” demekle eşdeğer bir mantık yürütme vardır. örnekleri

açıklamak gerekirse beyin tıpkı akciğer gibi genetik bir kodla oluşmaya başlar bu genetik kod atalarımızın bize verdiği ve çevreye en iyi uyum sağlayan bir tariftir bu kod öyle bir şeydir ki zamanla sizde bu tarife bir şeyler katacak ve ileri nesillere aktaracaksınız milyarlarca yıllık canlı yaşamı bize çok sayıda canlı çeşidi sunar çoğu canlının DNA dizilimi inanılmaz derecede benzerlik gösterir ki bu bizi aynı mazi-den geldiğimizi kanıtlar niteliktedir. Sözelimi asıl mesele bu kodla doğan bir çocuğun yine asla sorumlu olmadığı bir çevrede yetişip sosyal yaşama uygun olmadan karşımıza çıkması ve bizim o insana karşı topyekûn olarak özgür irade* sahibi olduğunu ileri sürmemiz ne kadar makul düzeydedir? Şunu belirtmek abesle iştigal olur ancak beynin kaçınılmaz bir ürünü olan nöral aktivite sonucu oluşan düşünce ve karar alma süreçleri zaten DNA ile belirli bir algı yetisine sahip olarak doğan bir çocuğun yine daha sonraki zihinsel gelişimini yine bu algılar üzerine inşa etmesi onu ne kadar sorumluluk sahibi yapar? Evrenin temel yasası etkileşim olduğuna göre özgürlük nasıl mümkün olabilir?

Beyindeki küçük çalkalanmaları düşünce diye nitelendirmek ne tuhaf bir ayrıcalıktır.

DAVID HUME

Maymunlar üzerinde yapılan bir kaç deneyde bazı saldırgan genler tespit edilmiş ve bunlar olumsuz çevre koşullarında ortak sonuç vermiştir saldırgan tavırlar (Stenhen Suomi deneyleri). İnsanlar üzerinde yapılan deneyler sonucuya MAOA geninin(oksitosin ve serotonin gibi kimyasalların yeterli parçalanmamasından sorumlu) psikopatiden sorumlu olabileceği saptanmıştır ve ayrıca 2 gen daha COMT CDH13 saldırganlıkla ilişkilendirilmiştir.

Nereden çıktı bu özgür irade yanılsaması?

Zannımca idencilik ile başlayan ve dinlerle zirveye çıkan bir metafor zira insanlar ölümden ve onun belirsizliğinden hep korkmuşlardır, bu ölümsüz olma çabası bir şeyi gözden kaçırmalarına vesile olmuştur aslında yok oluşun evrende olmadığını evrende toplam enerji değişikliği olmadığından ve dahası yalnızca formlarının değiştiğini bilemediklerinden, kendi içlerinde bir hayatın daha olduğu, bu hayatın sınav olduğuna dair onu desteklemek amaçlı kaçınılmaz olarak bulunması gereken bir ilke olarak çıkmıştır çünkü sorumlu tutulmak için özgür olmak gerekir ancak hiçbir şekilde kanıtlanmamıştır hayatımızda hep dogma olarak kalmış ve üzerine nice sistemler geliştirmişizdir ve hatta vicdan, iyi-kötü ayrımı gibi soyut anlamlar buradan türemiştir.

Amacım ve Teklifim

İnsandaki diğer genleri tespit edip onları uygun hale getirmeye çalışmak çünkü hepimizin malumu olarak insan evrimi boyunca şiddet ve kaos içinde gelişmiş doğanın bir kanunu olan bu şiddet tüketim ve kaos insanı bu vakte kadar harmanlamıştır. Bu süreçte bu genlerin tespiti ve çözümleri araştırmak, yine örneğin psikopatinin nedenlerinden biri olan amigdala-ayna nöronlar başta olmak üzere (biliyoruz ki beyin muazzam bir organizasyonla çalışıyor) çalışma yapmak sorunları saptamak ve müdahale etmek. İşin cerrahi müdahalesi için etik

tartışmaları ayyuka çıkabilir ancak şunu belirtmem gerekir çözüm oluşturabilirken ve dahası şayet gerçekleşebilirse saygıyı empatiyi sevgiyi aşılama mümkünken insanları şiddete insan kaçakçılığına teröre cinsiyetçiliğe ve daha nice problemlerle yaklaşık 200.000 yıldır mücadeleyi sonlandırma şansını yok etmek ne kadar etik? Beynimiz konfora olan düşkünlüğünden birilerine hep suçlayabilir ve yeniliğe her zaman açık olamayabiliyor ilk olarak insanlara nörolojinin elde ettiği verileri sağlıklı bir biçimde izah etmeli daha sonra çalışmalar dahilinde zaten kusursuz bir topluma binaen gelişmeler olacağına ve insanların toplum adına tedavi olacağına inancım tam. Şu ana kadar kaynaklarımı David Eagleman, Rita Carter, Peter Abrahams, Beth Skwarecki, Reha Erzurumlu ve internet üzerinden makaleler ve deneylerden elde ettim. Sorunu tespit ettim ancak çözüm için daha çok erken bu süreçte fakülteyi bitirmeden çözüm konusunda ilerleme kaydetmeyi düşünüyorum buna mukabil Nöroanatomi, Genetik, Elektrokimya ve Kuantum* mekaniği alanlarında araştırmalarımı sürdüreceğim.

*Ayrık beyin ve TMU deneyleri bize bu işin çok küçük ölçeklerde gerçekleşebileceğini ve bunu bizim anlamlandırdığımızı kanıtlar niteliktedir.

Sonuç olarak hedefim insanlara özellikle hukukçulara bu mukaddes amacı aktarmak ve üzerinde çalışma yapmak için işbirliği teklif etmek ve bu alana sevk etmek. Tabii şahsım adına fikrimi geliştirmek bilimsel olarak her an doğruluğunu ve gerçekliğini şüpheci ve meraklı bir biçimde sınamak. Her bir birey bir bakış açısı olduğundan ne kadar çok kişiye bu fikri ve bu fikri geliştirmek ve uygulamak adına ulaşabilirsek fayda olacağını düşünmekteyim. Bunu okuyan herkese açık bir teklifte bulunduğumu belirtmek isterim. **Halihazırda bu konu hakkında çalışma yapmak adına bir elektrik mühendisi, yazılımcı, tıp ve hukuk**

öğrencilerinden oluşan bir çekirdek grubumuz mevcut. Konuyla ilgili çalışma yapmak isteyen herkesi gruba davet ediyorum.

Sorun tespit etmek kolay, hadi çözümü de bulozaman mı diyorsunuz? En zor kısmı...

Çözüm için bir öngörüm mevcut ancak henüz daha araştırmalarımı tamamlamış değilim daha sonra paylaşmak için can atıyor olacağım. Rita Carter şöyle ifade ediyor “bilincin kuantum seviyesinde gerçekleşmesi mümkün” benim de inandığım ölçüde bu görüş beni heyecanlandırıyor ve araştırmalarımaya yeni bir yön veriyor ancak henüz daha çok erken olduğunu belirtmek isterim. Yine genetik alanında yapılan projelerin* incelenmesi beyin oluşum şemasının anlaşılması için çok önemli olacağını düşünmekteyim bu projeler dışında öncü olmak istediğim proje ise insanda kolektif bilinç genleri (ayna nöronlar, amigdala, frontal korteks... ve empatiyle ilintili tüm korteksler dahilinde durumu daha iyi analiz etmek adına bu bölgele rin genetik kodları) için gereken genleri bulmak adına yapılacak bir proje tabii sadece bu yeterli değil aynı zamanda yukarıda belirttiğim gibi çevresel etkilerin anlamını önemini bilmek ve yönlendirmek adına nöroloji alanında muhakkak çalışma yapılmalıdır. Bu alanlarda çalışma yapılmalıdır ki dünyayı sarıp sarmalayan bu uslanmaz saldırgan bireysellik durdurabilir olsun. Bir canlının problemi tüm insanlığın problemi olsun. Bu alanda çalışma yapmak isteyen ya da konu hakkında yorum yapmak isteyen kişilerin tüm duygu ve düşüncelerini elbette eleştiri de dahil olmak üzere öğrenmek isterim eğer bir yorum yapmak isterseniz ya da benimle çalışma yapmak isterseniz mutlaka bana ulaşın.

*Sözünü ettiğim projeler: İnsan genom projesi, Encode projesi, HapMap, 1000 genom projesi

Son olarak, neden eksiksiz birleşime ihtiyacımız olsun?

Aslında milyonlarca küçük hücrelerin birleşiminden oluşuyoruz mikro ölçekte sanki bu hücreler birbirinden bağımsız olarak görülebilir ancak gelişmiş bir organizma için hepsinin işbirliği gerekir makro ölçekte insanlar da böyledir aslında bu birleşmeyi lokal alanlarda yapıyoruz aile, halk, millet, devletler gibi ancak şunu bilmeliyiz insanı insan yapan şey bu hücrelerin ayrışmadan eşgüdümlü çalışmasıdır bu saydığım küçük ölçekli birleşmeler bizi diğerlerimizden dışlar, örneğin ırkçılığa kadar uzanan bir milliyetçilik furyası bundandır. Olması gereken topyekün bir birleşimdir eğer biz insanlar da tüm canlılarda tıpkı hücrelerimizin yaptığı gibi etkileşimde olursak ortaya muazzam bir organizma çıkacaktır bu kaçınılmaz bir gerçek. Yani, EVREN VATANIM, TÜM VARLIKLAR (CANLI CANSIZ) AİLEM, ANLAYIŞ VE SAYGI DİNİMDİR. Aksine olacak tüm birleşmeler bizi birbirimizden farklılaştıracaktır ancak belirli uzaklıkta hepimizin bulunduğu evren, unutulmamalıdır ki küçük bir nokta olarak görünür. Nasıl hücrelerimizi ferden belirleyemiyorsak canlılar ve evrendeki tüm maddeler de ayrıma karşı tutulmalıdır.

Bir dahaki sayıda mantığın katı ilkelerinin(3. halin olanaksızlığı,özdeşlik vb) ve onun üzerine inşa edilen her şeyin, sonsuzluk, belirsizlik ilkesi ve rölativite bağlamında hırpalanmasını ve şu ana kadar anladığım ölçüde evrenin ne yapmaya çalıştığını açıklamaya çalışacağım.

Tüm çocuklar, gülene kadar çabalamaya devam edeceğiz.

SAYGILARIMLA

COVID-19 İLE MÜCADELEDE TCK MADDE 195 İHTİYAÇLARA CEVAP VERİYOR MU?

“Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma” başlıklı **TCK md.195 – (1)** “*Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasına dair yetkili makamlarca alınan tedbirlere uymayan kişi, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” Şeklindedir. Başlığı son derece isabetli görünen bu madde, ilk okunduğu zaman bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davrananların cezalandırılacağını ön göstermektedir. Madde metnini okuduğumuzda ise; bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasıyla ilgili alınan tedbirlere uymayan bir fiil ve fail ilişkisi anlaşılmaktadır.

Madde başlığı ile madde arasında bir uyumsuzluğun olduğu ve başlık ile içeriğin tam anlamıyla örtüşmediği görülmektedir. Bu durumda yetkili makamların almış olduğu; bulaşıcı hastalıklara ilişkin alınan diğer tedbirlere aykırı davranan kişilere, **TCK md.195** kapsamında bir cezaya yer verilmemiştir fakat “kabahatler hukuku” perspektifinden bakıldığı zaman, 1593 sayılı “**Umumi Hıfzıssıhha Kanununun**” **282. Maddesi** gereğince 3.150.00 TL idari para cezası verilmekte ve bu eylem “kabahat olarak kabul edilmektedir.”

COVID-19 salgını sebebi ile yaşadığımız bu zor ve sıkıntılı günlerde, yetkili makamlarımızın bulaşıcı hastalıklara ilişkin almış olduğu tedbirlere uyulmadığı zaman, birçok insanın hastalanmasına hatta ölmesine sebebiyet verebilecek sonuçlarla karşılaşılması ihtimali mevcuttur. Her ne kadar; anılan suç, “neticesi fiile bitişik suç”,

Covid- 19
Vaka Sayısı :
5,155,122
Ölüm :
332,405
İyileşen İnsan Sayısı :
2,057,126

bu veriler dergi yapıldığı esnada konmuştur umuyoruz ki siz okurken Dünya daha iyi bir yer olmuştur. Rakamlar worldmeters.

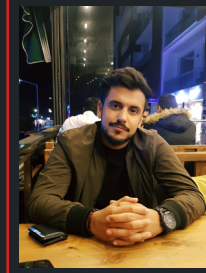
yani hapis cezasına hükmedilebilmesi için; “zarar” koşulu aranmayan bir suç olsa da, herhangi birisinin, diğer insanlara bu virüsü bulaştırma ihtimalinin oranı ile suçun müeyyidesinin orantılı olmadığı kanaatinde olmakla birlikte **TCK md. 195**’in ihtiyaçlara cevap vermediği düşüncesindeyim.

Kanımcı insanların hayatlarını hiç sayarak, yetkili makamlarca alınmış karantina altına alma dışındaki diğer tedbirlere uymayanlara verilen adli para cezası da yeterli bir ceza değildir. Şöyle ki:Yetkili makamlarca alınan tedbirler içerisindeki:Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin “bulunduğu yerin karantina altına alınmasına ilişkin” tedbirlere aykırı davranan failerin cezası bile; **TCK md. 195** kapsamında iki aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. Bu durumda, verilen bu cezanın caydırıcı olmadığı anlaşılmakta

ve ıslah amacına hizmet etmediği görölmektedir.

Aynı zamanda bu faillerin, aldıkları cezaların adli para cezasına çevrilemeyecek şekilde olması da gözetilmesi gereken önemli bir husustur. Bilindiği üzere, hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası **TCK md.50**'ye göre şartlar mevcut ise adli para cezasına çevrilebilir. Bu durum gözetilerek **TCK md. 195** kapsamında; faillerin, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması değil de alt sınırı bir yılın üzerinde bir hapis cezası ile cezalandırılması gerekmektedir. Böylece maddede olmadığını düşündüğüm, "suç ve cezada orantılılık" ilkesi tam manasıyla uygulanmış olacaktır.

Sonuç olarak: Madde metninde korunan hukuki değerin "kamu sağlığı" olduğu göz önünde tutulur ve maddenin amacı kamu sağlığını bozmaya yönelik işlenen suçları cezalandırmak veya işlenmesi olası bir suçü önlemek ise:"Suç ve cezada kanunilik ilkesi" çerçevesinde: Yalnızca bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasına dair yetkili makamlarca alınan tedbirlere aykırı davrananlar değil, "yetkili makamlarca alınan bütün tedbirlere aykırı davranan faillerin **TCK md 195** kapsamında,işlenen suçla orantılı bir ceza ile cezalandırılması gerektiğini düşünmekteyim."

Mehmet AKBOĞA
Laü Hukuk Kulübü
Kurucu As Başkan'ı

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

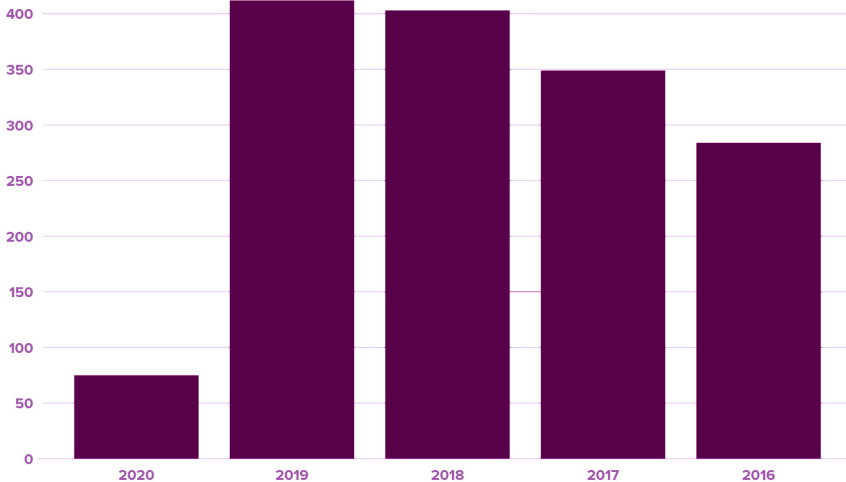
Türkiye, birçok ülkeye göre yıllar önce kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanıyan ülke olarak tarihe geçti. Ama ne yazık ki kadınların yaşama hakkı konusunda aynı şeyleri söyleyemiyoruz. Kadınların eğitim görmesi, iş alanına katılması, kendilerini yetiştirebilecek her türlü alanla ilgilenebilmesi eskiye oranla daha fazla sağlanmış olsa da ne yazık ki onlara karşı yapılan şiddetin önüne geçemiyoruz.

Fransız genç feministleri seçme hakkı için eylemde yıl 1944. Bu eylem yapıldığı sırada Türk kadını seçme ve seçilme hakkının onuncu yılını kutluyordu. (Görsel Bussines insider dergisinden alınmıştır.)

Türkiye'deki kadın cinayetlerinin istatistiklerine göre 2013'te 237, 2014'te 294, 2015'te 303, 2016'da 328, 2017'de 409, 2018'de 440, 2019'da 474, 2020 ocak ve şubat aylarında 49 kadın öldürülmüştür. İstatistiklerden de görüldüğü üzere her geçen sene kadın cinayetleri artmaktadır. Kadın cinayetlerinin arkasında yatan nedenler: Aile içi tartışma, aldatma, kıskançlık, namus, geçimsizlik, ekonomik sorunlar, işsizlik, psikolojik rahatsızlıklar, göre, boşanma ya da boşanma talebi gibi... Aslında çoğu da kendi hayatına dair karar almak isterken öldürüldü.

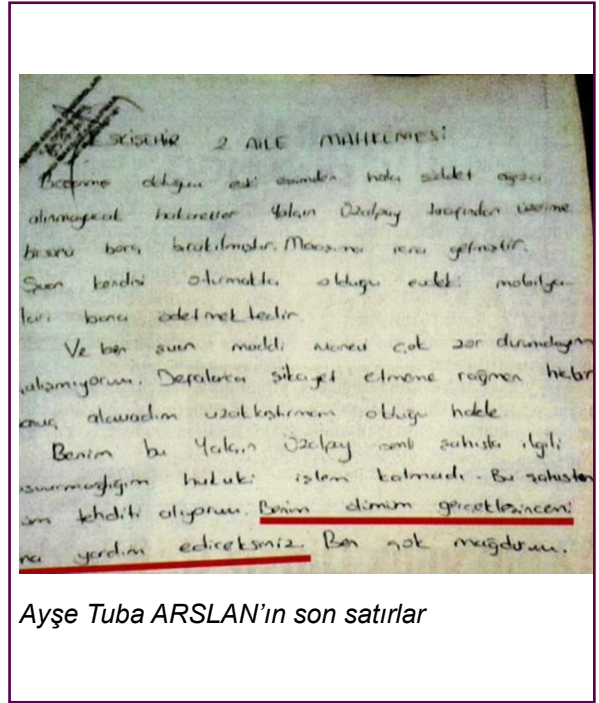
SON 5 YILDA ŞİDDET NEDENİYLE HAYATINI KAYBEDEN KADINLARIN SAYISI

Kadın hakları savunucuları, kadın cinayetlerinin önlenmesi için siyasi iradenin, adli makamların ve kolluk kuvvetlerinin yetersiz kaldığını belirtiyor. Kadınlar, koruma altında ve boşanma davası çıkışında öldürülüyor. Koruma kararı istediği halde verilmediği için kadınlar erkek şiddetiyle öldürülüyor ve yaralanıyor. Suçun işlenileceğine dair çok sayıda kanıt olmasına rağmen önleyici tedbirler alınmıyor. Örneğin Eskişehir’de iki çocuk annesi Ayşe Tuba Arslan, boşandığı eşin Yalçın Özalp’ın satırlı saldırısı sonucunda 44 gün yoğun bakımda kaldıktan sonra hayatını kaybetti. Geride Arslan’ın 23 kez suç duyurusunda bulunduğu eşine sadece “uzaklaştırma” kararları alan yargı başta olmak üzere yetkililere yönelik “Ben ölünce mi yardım edeceksiniz” diye yazdığı son dilekçesi kalmıştır.

Kadın cinayetlerine karşı etkili adımlar atan ülkelerde cinayetlerin azalması umut verici. Bu örneklerden biri İtalya. İtalya ceza-yı iki katına çıkararak kadın cinayetlerinin sayısı yarı yarıya düştü. İspanya ise kadın cinayetlerini önlemedeki başarısıyla öncü olarak nitelendiriliyor. İspanyada Aile içi şiddet sadece kadınları ilgilendiren bir sorun değil “milli mesele” olarak değerlendiriliyor.

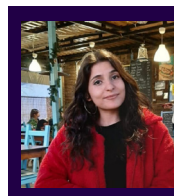
Toplumunu oluşturan en küçük yapı ailedir. Aile içi iletişim, ebeveynlerin çocuk üzerindeki etkileri ne kadar iyi olursa o kadar da iyi bir nesil ve sağlıklı bir toplum elde ederiz. Çünkü insan psikolojisi üzerinde aile içi sorunlar, hatalı eğitim, kentleşme, göç, ekonomik sorunlar, sosyal çevre, arkadaş ortamı etkilidir. Suç işleme oranlarına bakıldığında aile içinde şiddetle büyümüş olan çocukların şiddete daha eğilimli olduğunu görüyoruz. Bu yüzden eğitim ailede başlar. Eğer sağlıklı, iyi bir toplum arzuluyorsak bunu çocukları küçük yaşta eğitmekle başlamalıyız. Eğitim çağındaki çocuklara gerek aile içerisinde gerekse okulda kadınların toplum hayatında çok önemli bir yerinin ol-

Ayşe Tuba ARSLAN'ın son satırlar

duğunu, özellikle kız çocukları için kadınların istediği her alanda çalışıp kendini geliştirebileceğini, kendi ayakları üzerinde durabileceğini, kadın-erkek eşitliğini onlara telkin etmeliyiz. Keza aynı şekilde ebeveynleri de çocukları doğru eğitmeleri konusunda bilinçlendirmeliyiz.

Umarız önümüzdeki yıllarda hem Türkiye’de hem de dünya genelinde gerekli uygulama ve politikalar uygulanarak kadınların daha özgürce yaşayabilecekleri bir ortam sağlanır. Ve kadına yönelik aile içi şiddet de azalarak son bulur.

Esra Demir
Hukuk Fakültesi
Birinci Sınıf

DÜNYADA NELER OLUYOR?

Derginin yapımı esnasından görevimden ötürü tüm yazıları büyük bir dikkatle okudum. Kendi akran çevremden gelen yazılarda çevrelerinde gördükleri sorunları bahsederek bunları duurmaya çalışmaları, çözüm önermeleri gerçekten mutluluk vericiydi. Bu yüzden yazımda ülkemizde olan hukuki ya da sosyal olaylardan değil, dışarıda neler olup bittiğinden bahsetmek istiyorum.

Öncelikle araştırmam esnasında karşıma çıkan bir yazıdan bahsetmek istiyorum. Yazının başlığını dilimize çevirdiğiniz zaman Türkiye'nin tecavüz mağdurlarına yönelik tutumu hakkında düşünce gibi bir anlam çıkmakta. Dürüst olmalıyım ki yazıyı okuduğum zaman dehşete kapıldım. Ülkemize, ülkemizin hukuk sistemine dışarıdan bakan birinin böyle bir düşünceye sahip olması beni derinden üzdü. Yazı 2016 yılında ülkemizde gündeme gelen tasarının bir eleştirisiydi. Bu tasarının, zorlama ve hile, tehdit olmaksızın cinsel istismar suçunu işleyen kişiyle mağdurun evlenmesi halinde hükmün açıklanmasının ertelenmesine karar verilmesi eğer hüküm verilmemişse infazın ertelenmesine karar verilmesine yönelikti. Yazar, bu durumu çocuk evliliklerinin önünü açacağı ve aynı zamanda suçun failinin cezasız bırakacağı nedenlerine dayanarak eleştirmiş. Böyle bir düzene izin veren hukuka hukuk denemeyeceğini, buna izin veren toplumun ise çağ dışı ve tehlikeli olduğunu yazmış. Yazarın eleştirisine katılıp katılmamak size kalmış bir şey fakat beni dehşete düşüren nokta bu eleştiriden öte bizim böyle bir eleştiri olmasına fırsat vermemizdi. Bunun nedeni biz mi kendimizi çok iyi dünyaya tanıtmıyoruz yoksa onlar bizi doğru mu tanıyorlar, bilmiyorum. Bu bir gerçek çocuk evlilikleri ülkemizde var ama bunun önüne geçmeye çalışan çok fazla

"The Best Way To Predict The Future Is To Create It"

onlar mı bizi farklı tanımak istiyorlar, bilmiyorum. Bu bir gerçek çocuk evlilikleri ülkemizde var ama bunun önüne geçmeye çalışan çok fazla insan da var. Daha fazla kendi yorumumu katmadan yazının bağlantı adresini paragrafın hemen altına okumanız için bırakıyorum.

<https://thestudentlawyer.com/2020/05/12/reflection-on-the-treatment-of-rape-victims-in-turkey>

Sizinle paylaşmak istediğim diğer bir konu IOT. IOT'nin açılımı Internet of Things'dir. Çevirisini yaparsak nesnelere interneti anlamına gelir. Peki, nedir bu nesnelere interneti? Bunu sıkıcı bir şekilde açıklamaktansa örnek vererek açıklamak isterim. Buzdolabınızın sizin verdiğiniz talimatla dolaptaki domatesin yüz gramdan az olması halinde kredi kartınızı kullanarak en sevdiğiniz manavdan domates aldığını düşünün. Bu arada manav bildiğiniz mahalle manavı değil. Manavınızın sistemi bu siparişi alır, gerekli cihaza yönlendirir ve sonra o cihaz servis robotuna bir kilo domatesi verir. Servis robotu akıllı apartmanınıza gelir, kapınızdaki sensor robotu tanıyıp kapıyı açar ve robot domatesleri uygun bir yere koyduktan sonra geri manava döner. Yani IOT cihazların internet aracılığıyla birbirleriyle iletişime geçip işlem yaptığı bir sistemdir.

Bir şirketin uzaya roket kaldırıp sonra o roketi hiçbir şey olmadan geri dünyaya getirdiği bir dönemde umarım bu anlattığım size imkânsız bir şeymiş gibi gelmiyordur. Peki, haklı olarak bunun hukukla ne alakası var Özkan diyebilirsiniz. Bunun cevabını size İtalyalı avukat Giulio Coraggio verecek. Kendisi IOT alanında güzel yazılara sahip aynı zamanda E-Spor hukukçusu. Onun görüşüne göre IOT ile beraber iş modelleri değişecek ve bu hukuku da değiştirecektir. Değişimin olacağı alanlar arasında ilk örnek verdiği konu gizlilik. Yukarıda verdiğim örnekte buzdolabınız kredi kartı bilgilerinize sahipti,

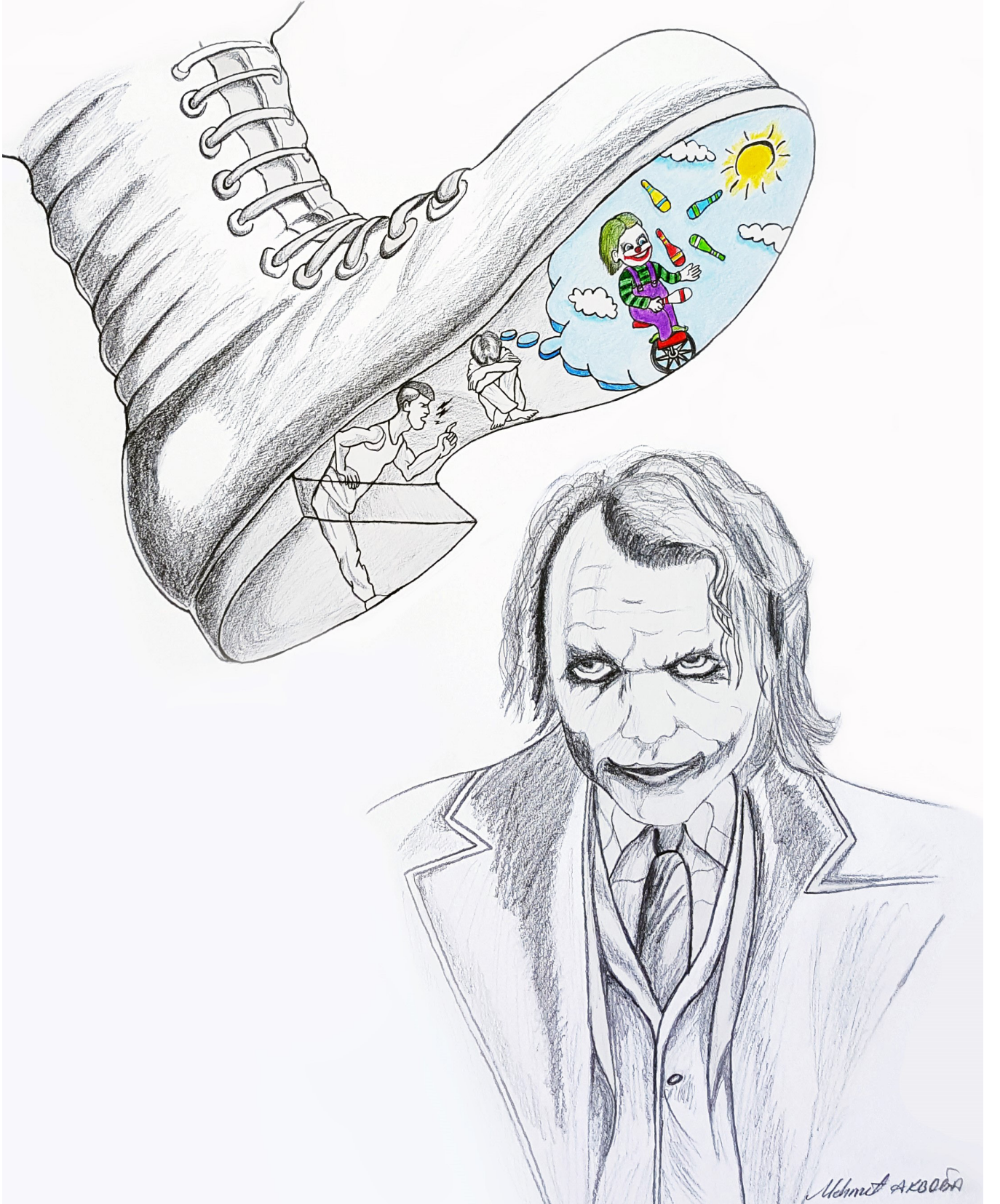
manav evinizin adresini biliyordu. Yani böyle sistemlerin yaygınlaşması ortamdaki bilgiyi artıracak. Manav sizin evinizin adresini pazarlama firmalarına satabilir ya da daha kötüsü buzdolabınız onun kapağını sert kapattınız diye size kızıp kredi kartı bilgilerinizi üçüncü kişilerle paylaşabilir...

Ortamdaki bilgi artacağı için bu bilginin depolanacağı alanlar da çoğalacak. Yani bu kötü niyetli kimseler bu bilgilere ulaşmak için daha fazla imkâna sahip olacaklar. Bu durumların yaşanmasına karşılık çeşitli yaptırımlar ya da bu durumun hiç yaşanmaması için kanunlara elbet ihtiyaç duyulacaktır. Gördüğüm kadarıyla ülkemizde de bu konuda ilgili çalışmalar mevcut. Avrupa Birliği bu konuda çeşitli düzenlemeler yaptı ve hala yapmaya devam ediyor. Bugün dünyanın bir ucunda olan bir şeyin yarın ülkemize gelmesi artık çok doğal bir durum haline aldı. Burada kısaca bahsettiğim konu deveye kulak bile değil. Belki bir gün sosyal medyada siber zorbalık yapan bir grubun terör örgütü ilan edileceğini görür müyüz ya da bir avukat, hâkim olarak sürücüsüz bir arabanın neden olduğu bir kazanın dosyası önümüze gelir mi? Bence bunların olması çok uzak değil. Dünya değişiyor, toplumlar değişiyor, hukukta bu değişime doğal olarak ayak uyduruyor. Bize düşen ise bu yenilikleri ilk çıktığı anda özümseyip bunu Türk hukuk âlemine sokmaktır.

Umarım bu kısıyazımla size azda olsa bir şeyler katabilmişimdir. Esenle kalın.

Özkan ÖZEN
ACTIO Dergisi
Baş Editörü
Hukuk Fakültesi
Üçüncü Sınıf

ÇOCUK MUSUN SEN ?

*It is easier to build strong children than to repair broken men.
Güçlü bir çocuk yetiştirmek kırılmış bir insanı iyileştirmekten daha kolaydır.*

Frederick Douglass, abolitionist and statesman (Kölelik karşıtı Amerikan devlet adamı)

CEYHAN KIRAN
LAÜ HUKUK KULÜBÜ
KURUCU GENEL SEKRETERİ
HUKUK FAKÜLTESİ
ÜÇÜNCÜ SINIF

Dünyada her yıl farklı topluluklardan, kültürlerden, dinlerden 12 milyon kız çocuğu 18 yaşına gelmeden evlendiriliyor.

EVET! Çocuk O.Nerden başlasam yarım kalırım hep, çocuk gelinleri desem kadına şiddet darılır,onu desem cinsel istismar üzüdür. Evet çok sıkı bir savaştayız rakiplerimiz sağlam her biri muhteşem ordulara sahip ama biz bu konuda çok iyiyiz(!). Yanlış anlamayın bilimde, sanayide, ekonomide değil bizim üstünlüğümüz gücümüzün yettiğine. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu,Türkiye’de 2019 yılının kadın cinayeti bilançosunu paylaştı. Platformun verilerine göre, **474 kadın cinayeti işlendi**, bitti mi daha bitmedi, Ajans Press’in İngiltere merkezli ‘Girls Not Brides’ isimli sivil toplum örgütü verilere göre, **Avrupa’da erken yaşta evliliklerin en çok görüldüğü ülke olarak Türkiye ilk sırada yer aldı**. “anlatma bunları Ceyhan üzüyoruz”demeyin üzüleceksiniz, bir insan olarak ve özellikle de bir hukukçu olarak üzüleceğiz.

İğneyi kendime batırıyorum, 10 yaşında ilkokul öğrencisi küçük kuzenime “büyüyünce ne olacaksın gibi dünyanın en masum sorusuna aldığım cevap karşısında kanım dondu. “Gelin olacağım”. Birçoğumuz bu durumu ciddiye almasa da üzerinde şiddetle durulması gerekmektedir. Kendimi ve aile büyüklerini sorgulamaya başladım acaba nerde yanlış yaptık da ailemizin çocuğu gelin olmayı bir hayal etti ya da çocuklar neden buna ilgi duyuyor? Artık algılarım daha açık düşünmeye başladım.

NERDE YANLIŞ YAPIYORUZ?

Gelin sorunun en temeline inelim:

-“Kız gibi oynama oğlum”

-“Erkeklerle oynama,erkeklerin yanında fazla durma,kızım”

-“Amcana aç göster bakalım aslanım”

-“Yiğidin malı meydandadır”

-“Düzgün otur,doğru giyin”

-“Dayına bir söv bakalım”

-“Gözü açılmadan hemen alalım kızı”

-“O erkektir yapar”

Dünyada en yüksek çocuk evliliği oranını Nijeryada. Ülkenin kanunlarında legal bir evlenme yaşı olmadığı için çocuk evliliğinin önüne geçilmesine yönelik bir engelde bulunmamakta. Genç kızların yüze 28’i on beş yaşından önce yüzde 76’sı on sekiz yaşından önce evlendiriliyor.

Bu ve buna benzer cümlelerden en az birini ailenizden, çevrenizden duymuşsunuzdur. İnsan hayatının belki de en güzel yılları olan çocukluk döneminde ufacık masum geleceklerimizin maruz kaldığı bu cümleler büyük bir soruna yol açmaktadır. Dünya adına sahip oldukları tek düşünce oyun oynamak olan yavrucakları ayıştırdık, daha hiçbir şeyin farkında olmadan onların karşı cinsleriyle oyun oynamalarına karşı çıktık. Erkek çocuklarını “amcana göster dayına söv, yiğidin malı meydandadır” diyerek şımartıp, kız çocuklarına “o erkektir yapar, düzgün otur,uzun giyin”diyerek ezip, erkeğin egemen olduğu bir toplum inşa ettik. Erkek çocuğu olmayan babalara yarım adam gözüyle bakıp soyunun kesildiğini söyledik. Asırlık geleneğimiz olan düğünlerde çocuklarımıza gelinlik,damatlık giydiriyoruz,damat ile gelin merasimlerde sahneye çıkarken küçücük çocuklarımıza gelinlik ve damatlık giydirerek önlerinde adeta gelin ve damat edasıyla eşlik ettirdik.

22 yaşındayım, babam benim yaşımdayken evli bir aile babasıyken ben bu yaşımda evlilik ciddiyetinden uzak, bu konuda yeterli yetkinliğe sahip olmayan bir insanım. Yaklaşık 5 yıldır evlenme ehliyetine sahip bir vatandaş olarak ben bu olgunluğa eriştiğimi düşünemiyorken, vücut gelişimi erkek çocuklarına oranla biraz daha hızlı olan kız çocuklarını,okula gitmeden, ayaklarının üstünde duramadan, velhasıl hayatı tanımadan yani “Gözü açılmadan” evlendirdik.

Çocukların kişilikleri ilk olarak ailede gelişmeye başlar. Birçok etken olsa da çocuk sevgiyi, saygıyı, hoşgörüyü, paylaşımı kısacası hayatı ailesinden öğrenir. Bu tehlikeli süreçte çocuk sahibi olan çocuk ebeveynler, kendi hayatını idare etmekten bile uzakken aile idaresi ve çocuk yetiştirmesi (şaka gibi), bozuk toplum yapısına neden olmaktadır. Bu vasıtayla suç oranları artmakta, fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı olmayan bireyler topluma karışmaktadır.

OL AHVAL BUDUR,BUDUR HAKİKAT

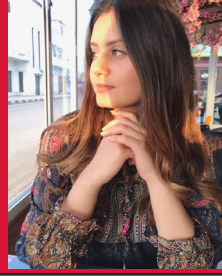
Bir çocuğun dünyayı değiştirebileceğini, ulu önderimiz Mustafa Kemal ATATÜRK ile en büyük şahidi olan ve çocuklarının bir bayramı olan müstesna toplumumuza yakışan bu nahoş istatistiklerin önüne geçmektir. Ol ahval budur, budur hakikat (durumlar,haller budur, budur işin gerçeği), farkındalık yaratmaktan öte olmayan sözlerimle bilgiçlik taslamak maksadım, nasihat vermek ise haddim, değildir. Geleceğimizin teminatı, yaşama sevincimiz olan çocuklarımızın daha güzel şartlarda büyüyeceği ve her anını yaşının gerektirdiği şekilde yaşayacağı bir dünya diliyorum.

İçinizde masum duygular uyandıran bu fotoğrafın perde arkası kan dondurucu olabilir. Çocuk evliliklerine göz yummayalım...

Her ne kadar ülkemizde bu konunun önüne geçilmeye çalışılmasına rağmen on beş yaşından küçük çocukların yüzde 1'i on sekiz yaşından küçük çocukların yüzden 15'i hala zorla evlendiriliyor.

ÇOCUKLU AİLELERDE BOŞANMA SÜRECİ

Cennet Özüm MACİT
PSİKOLOJİ
İKİNCİ SINIF

Ülkemizde son yıllarda evlenen çiftlerin sayısı %2,3 azalarak boşanan çiftlerin sayısı %8,0 arttı ve son bir yıl içindeki boşanma olaylarından 139 bin 660 çocuk etkilendi. Böylesine ciddi rakamlar kendini gösterirken çocuklu ailelerde boşanma konusu göz ardı edilmemeli ve çocukların psikolojik gelişimleri için bu konunun önemi vurgulanmalıdır.

Boşanmak, evlilik birliğinin yasal olarak sona ermesi kimi zaman acı verici ve kabullenmesi zor bir süreç olsa da günümüzde oldukça normalize edilmiş ve aslında hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Eşlerin birbirinden ayrılması, belirli bir düzenin sona ermesi başlı başına zor bir süreç iken çocuklu ailelerde boşanma, çocukların ve ebeveynlerin psikolojik sağlığı açısından daha özverili ve dikkatli yönetilmesi gereken bir süreçtir. Ebeveynlerin bu süreçte çocukları için endişelenmesi gayet doğal olmakla birlikte bu süreç doğru ve sakin adımlarla yönetilirse çocuklar üzerindeki etkisi en aza indirilebilir ve daha kolay atlatılabilir. Ebeveynler henüz çocuk ile konuşmamış olsa da çocuklar evde olup bitenleri fark etmeye ve kendilerince durumu anlamlandırma ve senaryo kurma eğilimindedirler.

Bu yüzden boşanma kararı kesin ve değişmeyecekse ebeveynler çocukları ile konuşmayı çok fazla ertelememeli ve kendilerini hazır hissettiklerinde bu durumu çocukları ile paylaşmalıdır. Boşanma kararının henüz ayrılma gerçekleşmeden devamlı çocukla paylaşılması ve bilinçsizce söylemler yapılması çocuğun her an annem ve babam ayrılacak endişesi yaşamasına neden olabilir. Bu kararın kesin olmadığı durumlarda sürekli ayrılan ve barışan çiftler çocuğun devamlı umutlanıp daha sonrasında hayal kırık-

devamlı umutlanıp daha sonrasında hayal kırıklığına neden olacağı için, bu kararın kesin olarak netleştiği zaman çocukla konuşulması ve bu konuşmanın bir kez yapılması daha doğru olacaktır.

Eşleri etkilediği kadar çocukları da etkileyecek olan bu süreçte çocuklarla bu konuşmayı yapmaktan çekinmemeli ve bu süreci mümkünse anne baba birlikte eğer değilse de ayrı ayrı fakat benzer şekilde ve ortak kararlar ile çocukla paylaşılmalıdır. Bu konuşma çocuğun duygularını rahatça ifade edebildiği ve kendini güvende hissettiği bir ortamda yapılmalıdır. Çocuklar ben merkezli bir düşünce yapısına sahip olduğu için bu kararın kendisinin yaptığı bir hatadan veya yaramazlıktan gerçekleştiğini düşünebilir ve kendini suçlayabilir. Bu yüzden bu kararın yetişkinler arasında olduğu ve kesinlikle çocukla ilgili olmadığı vurgulanarak söylenmelidir. Çocuğun bu durumla başa çıkabilmesinde ebeveynlerin etkisi çok önemli olacağı için, mümkün olduğunca sakin davranmaları, birbirlerini suçlamadan ve gereksiz detaylara girmeden bu durum en yalın ve şefkatli bir şekilde çocuğa anlatılmalıdır.

Eşlerden birinin evden ayrılması ile birlikte çocuk o ebeveynin kendisini terk ettiği hissine kapılır. Bunu önlemek için diğer ebeveyn ile görüşme günleri ve saat-

leri mümkün olduğunca kaçırılmamalı ve aksi bir durum olacaksa bunu daha önceden haber vermeleri oldukça önemlidir. Diğer bir yandan çocuk birlikte yaşadığı ebeveynin de onu terk edeceği düşüncesi nedeniyle genellikle ondan ayrılmak istemez ve ebeveyn işe veya dışarı gittiğinde çocuk öncekinden farklı davranabilir ve sürekli onu yanında isteyebilir. Eşler her ne sebepten ve ne şekilde ayrılmış olsalar da çocuk için zaman zaman bir araya gelmeli ve çocuğa karşı ortak bir tutum sergilemelidirler. Bunun dışında bir araya gelen eşlerin hiç ayrılık yaşamamış gibi davranmaları da çocuğun kafasını karıştırmaktadır. Anne babasını bir arada gayet mutlu ve yakın gören çocuklar yeniden barışmaları için umutlanmaya başlar ve ileriki dönemde ebeveynlerden birinin hayatında yeni bir insan girdiğinde bunu kabullenmekte zorluk yaşayabilirler. Bu sebepten dolayı boşanma sonrasında ki süreçte önemli olmaya devam etmektedir.

Zorlu geçen boşanma süreçlerinde ayrılan eşler değişen düzen ve ayrılığın getirdiği stres ve acı nedeniyle çocuklarına yeterli kadar ilgi gösteremeyebilirler, fakat çocuklar için travmaya neden olabilecek bu durumda ayrılan eşler anne-baba rolünü unutmamalı ve çocuklarının ihtiyacı olan duygusal desteği sağlamalıdır. Eşler ayrılabilir, evlilik son bulabilir fakat anne-baba olmak bakidir. Ve eşler ayrılmış olsa dahi çocuklarının sorumluluğunu almak ve bu sorumluluğu birlikte yürütmek durumdadır. Çocuğun gelişimi için ortak bir tutum belirleyebilmeleri, gerektiğinde çocukları hakkında konuşabilmeleri ve birlikte karar verebilmeleri gerekmektedir. Ayrılan eşler arasındaki gerginlikler çocuğa yansıtılmamalı ve çocuk anne babası arasında bir taraf olmamalıdır. Öfkenizi çocuğunuzun üzerine boşaltmamalı, çocuğunuzu eski eşiniz ve ailesi arasında bir aracı yapmamalı ve diğer ebeveyn hakkında bilgi almak için çocuğunuzu kullanmamalısınız.

Prof. Dr. Üstün Dökmen'in de dediği gibi "Çocuğunuzu sopa, elçi ve casus yerine koymayın."

Boşanma iki yetişkin arasında gerçekleşen bir olaydır. Evliliğinizi sonlandırmanın ağır yükünü çocuğunuza yüklemeyen, bu süreci sakin ve bilinçli bir şekilde yönettiğinizde çocuğunuz bu durumu kabullenecek ve mümkün olduğunca kolay atlatacaktır.

Noxiae poena par esto.

Bırakın ceza, suçla eşit olsun.

CICERO

Çağdaş anlamda ceza ve infaz sisteminin esaslarını incelerken tarih önünde ceza ve infaz sisteminin değişimini ve gelişimi iyi araştırmak, bu düzenlemenin amacını, yöntemini ve sınırlarını iyi okumak gerekir. Tüm bunlar için de Cesare Beccaria'dan bahsederek konumuza başlamak istiyorum çünkü "Suçlar ve Cezalar Hakkında" kitabı ile mevcut çağdaş ceza hukukunu kurmuş ve ölüm cezası karşılığını da ilk savunanlardan birisi olarak aynı eserde gerekçelendirmiştir hatta Af Kurumunu tarihte ilk kez bu kitabında dile getirmiştir ancak hemen belirtmek gerekir ki Beccaria'ya göre af çok sınırlı zaman ve konularda uygulanmalıdır. Bu konular toplum genelinde büyük tahribat yaratmış olaylar, isyan ve ayaklanmalardır. Bu durumda toplumda kaybolan barış ve huzur ortamını yeniden tesis etmek adına uygulanabilir.

Af kurumu her dönem suç kabul edilen Adli Suçlar için uygulanamaz. İtalyan hukukçu Aydınlanma Çağının en önemli isimlerindedir. Ünlü hukukçu Bu eseriyle beraber hukuka pek çok ilke kazandırmıştır. Bunlardan bazıları "Nullum crimen nulla poena sine lege" (kanunsuz ne suç ne ceza olur) böylelikle meşruluk prensibini de hukuka katmıştır.

Ayrıca bir diğer örnek: "Yasa ancak açık ve zorunlu olarak gerekliliği beliren cezaları koymalıdır ve bir kimse ancak suçun işlenmesinden önce kabul ve ilan edilmiş olan ve usulüne göre uygulanan bir yasa gereğince cezalandırılabilir." ki bu da İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nde 8. madde olarak yer almıştır. Beccaria'ya göre, suçta ve cezada kanunilik ilkesini, yargulamaların hızlı ve adil olması, cezaların ılımlı olmaları gerektiği ve her türlü gayri insani muamele, işkence, gizli yargulamalar, keyfi muamelelerin yasaklanması, suçların ve cezaların orantılı olması adil bir ceza hukukunun anahtarlarıdır.

Cesare Beccaria

Cesare Beccaria, Suçlar ve Cezalar Hakkında adlı kitabını çok büyük bir titizlik göstererek 26 ayda yazmıştır.

CEZALAR VE BU CEZALARIN AMAÇLARI

Beccaria, Suçlar ve Cezalar Hakkında adlı eserinde tıpkı Montesquieu gibi suçları sınıflandırmaktadır. Beccaria'ya göre en ağır suçlar topluma karşı işlenen suçlardır, bu suçları kişilere karşı suçlar izler, en son ise toplumun huzuruna karşı işlenen suçlar yer almaktadır. Ancak cezalar bakımından böyle bir sınıflandırmaya rastlamak mümkün değildir. Eserin bölümleri arasında Beccaria'nın hapis cezasını, zorla çalıştırmayı, gönüllü sürgünlüğü ceza olarak benimsediği görülür. Buna karşın, cezaların çeşitlerine veya para cezasının miktarına ilişkin esaslar metinde yer almamaktadır. Beccaria bu hususu "suçu önleyen en önemli frenlerden biri cezaların ağırlığı değil, cezaların kaçınılmaz olmalarıdır" şeklinde ifade etmektedir. Beccaria, cezaların amacını ağır suçlar ve siyasal suçlar bakımından farklı olarak belirler. Ağır suçlarda cezanın caydırıcılığı ön plandadır. Siyasal suçlar söz konusu olduğundaysa cezanın asıl hedefi suçlunun ıslahıdır. Ancak suçlunun ıslahını modern anlamda suçlunun yeniden topluma kazandırılmasına yönelik iyileştirme faaliyetleri olarak anlamamak gerekir. Beccaria için cezanın ıslah edici olması caydırıcılığı kapsamında daha hafif olmasından ibarettir.

Düşünürü göre, cezanın genel önleme amacı ve özel önleme amacı olmak üzere iki temel amacı vardır. Cezanın özel önleme amacı suç işleyen bireyin tekrür etmesini önlemektir. Cezanın genel önleme amacı ise diğer vatandaşların suç işlemesini engellemektir. Beccaria'nın ceza hukuku felsefesi her şeyden önce önlemeye dayalıdır. Düşünür için cezanın amacı gelecekte işlenmesi muhtemel bir suçun önlenmesidir. Beccaria cezadan geleceğe yönelik bir fayda bekler. Suç işlendiği için değil gelecekte suç işlenmesinin önlenmesi için ceza verilmelidir.

Cezaların ağırlığından çok cezaların et-

kisi üzerinde durulması gerektiğini düşünür. Cezaların amacını sorgularken cezaların siyasi amacının başkalarını korkutmak olduğu sonucuna varmıştır. "Cezaların siyasi amacı nedir? Belli ki başkalarını korkutmaktır" bu ifadeden, Beccaria'nın, genel önleme amacına üstünlük verdiği ve ceza teorisinin tamamıyla caydırıcılık ekseninde temellendiği anlaşılmaktadır. Cezaları suçun işlenmesinden hemen sonra, hızlı bir şekilde verilmesi, toplumda cezadan kaçma ihtimalinin olmadığı izleniminin yaratılması cezanın caydırıcılığı açısından çok önemlidir. Beccaria bu hususu "suçu önleyen en önemli frenlerden biri cezaların ağırlığı değil, cezaların kaçınılmaz olmalarıdır" şeklinde ifade etmektedir. Beccaria, cezaların amacını ağır suçlar ve siyasal suçlar bakımından farklı olarak belirler. Ağır suçlarda cezanın caydırıcılığı ön plandadır. Siyasal suçlar söz konusu olduğunda ise cezanın asıl hedefi suçlunun ıslahıdır. Ancak suçlunun ıslahını modern anlamda suçlunun yeniden topluma kazandırılmasına yönelik iyileştirme faaliyetleri olarak anlamamak gerekir. Beccaria için cezanın ıslah edici olması caydırıcılığı kapsamında daha hafif olmasından ibarettir.

Eğer bir Ceza ve İnfaz Düzenlemesi gün-demdeyse kesinlikle geçmişten bugüne gerekli tüm çıkarımlar yapılmış, alanında uzman olarak nitelendirilebilecek "Penoloji Bilimi" diye de adlandırılan yaptırım bilimi ile ilgilenen kişilerin uzman görüşü alınması, gerek toplum gerek birey açısından daha kalıcı çözümler oluşturacağı ve en fazla faydayla ulaşabileceği su götürmez bir gerçektir. Modern ceza biliminin esas amacı bireyi sosyalleştirip topluma geri kazandırmaktır. Belli ölçüde Kısa süreli hapis cezasını seçenek yaptırımlara çevrilebilir olmasını, uzun süreli hapis cezalarında ise kişinin hapis süresince kendine bir meslek edilmesinin sağlanması gerekir. Gerek Adalet Bakanlığının verilerine göre Gerek Uluslararası kriminologların verilerine göre Sosyo-Ekonomik seviye düşüğe suç oranında bir artış olduğu gözükmektedir.

Bunu ilk tespit eden Abd’li ünlü kriminologların oluşturduğu ‘Chicago Okuludur’. Kişi hapis cezası son bulup topluma karıştığında bir iş bulamaz ve hayatını devam ettirecek bir meslek sahibi olmazsa tekrar eski arkadaşı olan suçlu çevrelere takılacak eğer hapis süresince meslek öğrenemezse, topluma tekrar karıştığında eski suç çevresi ve suç alışkanlıkları ile içeride yeni tanıştığı suç çevresini harmanlayarak istemeden de olsa suça yönelme olasılığı artacaktır. Günümüzde iş yerlerinin belli oranda eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu olduğu da dikkate alındığında meslek öğretiminin bizim infaz sisteminde yaygınlaşması gerektiği kanaatindeyim.

Modern bir Ceza ve İnfaz sistemi nasıl olur?

Burada değinmek istediğim sistem *İs-kandinav Sistemi* bu sistemi genel olarak özetlemek gerekirse çok yüksek cezaların olmadığı ama cezaların kesin olarak uygulandığı bir sistemdir. Şartlı tahliye bu sistemde mevcuttur fakat komisyon bu sistemde çok ciddi bir araştırma ve gözlem yapar. Almanya’nın da infaz sisteminde rehabilite ve topluma tekrar kazandırma becerilerinin gelişmiş olduğunu söylemekte yarar görüyorum. Modern bir ceza ve infaz sistemi bireyin *‘Mükerrer Suçlu’* olmasını engellemelidir.

Bu verilerin ışığında Modern Ceza ve İnfaz Sistemi açısından şu gereklilikleri sıralamak isterim: Ceza, İnfaz değişiklikler ve Affa ilişkin düzenlemeler çok sık yapılmamalı ancak sınırlı zaman ve konularda gündeme alınmalı, Bu düzenlemelerin temeli atılırken Sosyolojik yönden ve penoloji biliminin çıkarımları kullanılmalıdır. Toplum üzerindeki etkisi iyi gözlemlenip doğru öngörüler ile çalışmaya başlanmalıdır. İnfaz düzenlemeleri anlamında karşılaştırmalı bir yöntem izlenip kendi iç hukukumuz ve toplumumuza doğru bir şekilde uyarlanmalıdır. Hapishane Cezaları özellikle uzun süreli olanlar bir mahkûm deposu şeklinde görülmeyip,

bireylerin yeniden topluma kazandırılması ve rehabilite edilmesi adına gerekli tüm çalışmaların yapılması gerekir. Bu sayede birey topluma tekrar karıştığında uyum sağlama açısından, yaşamını idame ettirme anlamında bir sorunla karşılaşmayacaktır. Bu da bireyin hapis süresince suçun cezasını ruhsal anlamda yaşayıp artık yeni mesleki tecrübe, yeni bir dünya düşüncesi ve hedefiyle toplumda yaşayışını suçtan arınmış bir şekilde devam ettirmesini sağlayacaktır ve nihayet toplumsal olarak ancak bu şekilde suçtan arınıp toplum için, bireyler arası barış, huzur ve refah sağlanabilir. Kişi eğer bu yöntemler izlenirse Toplumdan kopmuş hissetmeyecek ve tekrar topluma karıştığında alışma sürecini hızla geçebilecektir.

Tüm bunlar yapılırken Özgürlük ve Yaptırım arasındaki denge korunmalıdır. Sevdiğim bir sözü sizinle paylaşmak isterim ‘İki Ceza Hukukçusunun Olduğu yerde üç farklı görüş vardır ‘ bu söz doğrultusunda sizinle paylaştığım şahsi düşüncelerim ve hukuki çıkarımlarım yorumunuza açıktır.

Unutulmamalıdır ki farklılık zenginliktir.

Her şeyin ötesinde İyi bir hukukçu cezadan önce toplumsal görev olarak suçu önlemeyi düşünmelidir.

ZENGİN HUKUK
KURUCUSU

AHMET NEDİM
ZENGİN

SAVAŞIN ÇOCUKLARI

*“Milyonlarca insan içinde binlerce çocuktuk...
Binlerce insan içinde yüzlerce yaşındaydık...”
Çılgınlıklarına kulak vermeniz gereken bir çocuk*

Hamit GENÇ
HUKUK FAKÜLTESİ
ÜÇÜNCÜ SINIF

Günümüzde kanımca üzerinde dikkat çekilmesi gereken en ehemmiyetli konulardan birisi, savaşlar ve bu savaşlar neticesinde büyük bir mağduriyet yaşayan çocuklardır. Dünyanın birçok noktasında zaman zaman yaşanan savaşlar, iç karışıklıklar; siyasi, ekonomik, dini, etnik ve benzeri sebeplerden kaynaklanmakta ve maalesef yaşanan bu tatsız olayların sonuçlarından en çok etkilenen ise çocuklar olmaktadır. Birçoğu savaşın ne olduğunu idrak edemeyecek yaşta olan bu çocukların içinde bulunduğu bu durum hiç şüphesiz bizleri derinden etkilemekte ve üzmektedir. Hiç hak etmemelerine rağmen bir takım siyasi, ekonomik, dini ve etnik sebeplerden dolayı meydana gelen savaşlar neticesinde anne ve/veya babasını kaybederek öksüz ve/veya yetim bırakılan, işkencelere maruz kalan, çok sevdiği yaşam alanlarından sürgün olan, çok sevdiği kardeşlerini, arkadaşlarını ve daha bir sürü şeyini kaybeden bu çocuklar belki de hayatları boyunca bu olayların etkisinde kalabilecek, ruhen ve bedenen sağlıklı bireyler olamayacaktır. Bundan çok daha kötüsü ise bu olaylardan dolayı bu masum çocukların bir kısmının çok değerli yaşamlarını kaybetmesidir.

Hiçbir çocuğun, herhangi bir sebepten ötürü mağdur edilmesi, çok ağır fiziksel, psikolojik travmalara maruz bırakılması, yaşam haklarının elinden alınması hiçbir insanın kabul etmemesi gereken durumlardır. Ama maalesef üzülmek gerekir ki bu durumdan rahatsız olmayan azımsanmayacak bir kitle de söz konusudur. Elbette ki bu durum insanlık onuruna, haysiyetine, şerefine yakışmayacaktır. Her insan, bu tarz olaylardan çok büyük zararlar gören bu çocukların savunucusu olmalı, gücünün yettiği ölçüde onların yanında durabilmelidir. Yaşadığımız coğrafya sebebiyle hemen hemen hepimizin çevresinde bu tür hikayesi olan çocuklar bulunmakta, bize düşen görev ise en merhametli en şefkatli duygularımızla bu çocukların başını okşayabilmek, onlara yalnız olmadıklarını hissettirebilmektir.

İnsan olarak en büyük temennimiz çocukların herkesten çok etkilendiği savaşların yaşanmaması ve bunun için her bireyin, her devletin üzerine düşeni yapmasıdır. Unutulmamalıdır ki; hangi dinden, hangi mezhepten, hangi ırktan, hangi dilden, hangi ulustan, hangi renkten olursa olsun her çocuk bu dünyanın geleceğidir ve biz yetişkinlerin koruması altındadır. Bizden olsun olmasın her çocuk çok değerlidir. Onları içten sevmek, onların haklarını her platformda dile getirmek, onların çocukluklarına özgürce, korkusuzca yaşayabilecekleri yaşam alanları sunmak bizlere düşmektedir. Onların yaşadıklarına kayıtsız, tepkisiz kalmak onlara zarar verebilen merhametsizlerin yaptıklarına destek vermekten başka bir şey olmayacaktır. Çocukların çeşitli işkencelere maruz kalmadığı, açlıktan ölmediği, savaşın olmadığı, barışın egemen olduğu bir dünyayı hep birlikte inşa etmek dileğiyle...

PARA CEZALARININ CAYDIRICI ETKİSİ YÖNÜNDEN EŞİTLİK İLKESİ

*Money should buy you one thing only and that is freedom.
Para sana sadece bir şey satın almalı ve o da özgürlük !
Max Berger; Rules of Money (2018)*

Damla SEMERCİ
Hukuk Fakültesi
Üçüncü Sınıf

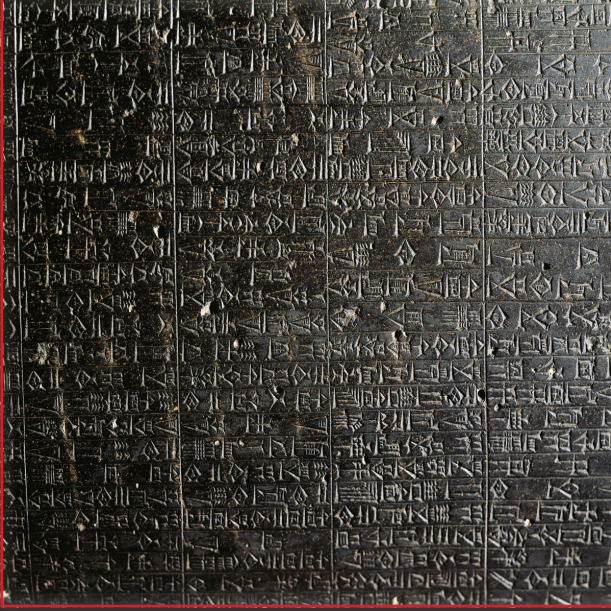
Para cezası, yürürlükteki yasalara göre, ceza mahkemesi hükmü ya da devletin idari görevlilerince düzenlenen resmi tutanaklar ile kabahat ya da suç karşılığı olarak belirlenen miktardaki paranın, hakkında idari ya da yasal kural ihlali eylemi nedeniyle, ceza öngörülmüş kişiden, devlet tarafından tahsil edilerek, devlet hazinesine alınmasıdır.

Para cezası, asli olarak yer aldığı hükümlerde tek başına veya para cezası ve hapis cezası birlikte uygulanır. Bazı hükümlerde para cezası ve hapis cezası seçimlik olarak yer alır. Bu durumlar, para cezasının seçiminin hakime bırakıldığı hallerdir. Bazı hükümlerde de öngörülen hapis cezalarının, para cezasına çevrilebileceği öngörülmüş olup, bu gibi durumlarda da yine somut olayın ve failinin (Suçun ağırlığı, sebep olunan maddi manevi zarar durumu, failin ekonomik sosyal durumu, sabıka kaydı, para cezasına çevrildiğinde caydırıcı olarak yeterli görülmesini gerektirir vs. gibi durumlar.) tespit edilecek durumlarda

Para cezalarını devlet, ilgili kurum ve görevlileri vasıtasıyla kendi hazinesine tahsil eder. Para cezalarının tahsiline ilişkin olarak, ödenmediğinde cezanın hapis cezasına çevrilmesi,(idari para cezası hapis cezasına çevrilemez.) hükümlüye borcu karşılığında kamu yararına çalışması, faiz uygulanması gibi birtakım yaptırımlarının uygulanması söz konusudur.

Para cezalarının, hapis cezaları yerine tercih edilmesine ilişkin çeşitli hukukçu görüşleri vardır. Para cezalarının, bölünerek uygulanabilirliği, devlete ekonomik yük getirmediği gibi, gelir de temin ettiği (Devletin, hapis cezasına mahkum edilenlerin hapisinde tutulması ve bu süre de beslenmesi gibi masraflardan kurtulup, para cezası tahsil ederek gelir elde etmesi) kişinin mal varlığına yönelik yaptırım destekli normlar olması bakımından da toplumdaki koparmadan caydırıcı etki sağlaması vb. gerekçeler ile mümkün olduğunca hapis cezası yerine para cezalarının tercihi yoluna gidilmektedir.

Sol tarafta gördüğümüz ve şu anda size anlamsız gelen bu simgeler bundan 3.780 yıl önce Babil Krallığında yaşayan insanların hayatını düzenliyordu.

İnsanları üst ve alt olarak ayırıştıran bu ağır kanunların içerisinde de para cezası bir yaptırım çeşidi olarak vardı.

Örneğin bir köle kadının canını almak 60 şekeldi....

(Görsel history.com adresinden alınmıştır.)

Para cezası, devlet ile ceza verilmiş olan kişi arasında karşılıklı yükümlülükler oluşturan ve ceza verilmiş kişinin mal varlığına yönelik yaptırım nitelikli teknik anlamda bir cezadır. Cezanın kişiselliği, cezanın kanuniliği, cezanın eşitliği gibi genel ceza ilkeleri para cezaları için de geçerlidir.

Para cezaları, ödemekle yükümlü kişinin ölümü halinde mirasçısına intikal ettirilmez. Bu kural ile cezanın kişiselliği ilkesine uygundur. Suçlu ya da kabahatlinin eylemine göre, kanunlarda belli bir miktar para cezası veya alt sınır/üst sınır belirtilerek şartlara göre hakim takdirine bırakılması öngörülmuş para cezası miktarları belirtilmiş olması bakımından cezanın kanuniliği ilkesine de uygundur.

Fakat bu para cezalarının miktarlarını ve tahsiline ilişkin yaptırımlarını öngören yasal düzenlemelerin, ayırım gözetmeden herkese eşit uygulandığı gerekçesine dayanılarak, Anayasa 2.ve 10. maddelerine de uygunluğundan bahisle, cezanın eşitliği ilkesine de uygun kabul edilmesi görüşüne, her ne kadar hakim hukukçu görüşü de olsa, katılmıyorum.

Çünkü para cezası, kişinin mal varlığına yönelik ekonomik özelliklidir ve toplumdaki herkesin ekonomik mal varlığı ve gelir seviyesi eşit değildir. Yürürlükteki söz konusu bu para cezası miktarlarını öngören yasal düzenlemeler, toplumdaki herkese karşı ayırım gözetilmeden aynen uygulanacak olması sebebiyle, şekli anlamda eşitlik ilkesine uygunmuş gibi görünmekte ise de söz konusu toplumdaki kişilerin ekonomik seviyeleri eşit olmadığı için, ilgili suç ya da kabahati önleme amaçlı para cezası ile cezalandırılmış olması hususunda, caydırıcılık etkisinin eşit olduğunu kabul etmek ve eşit olacağını beklemek doğru değildir.

Bazı kanunlarda para cezalarının miktarları bellidir, gerek para cezası öngören, gerekse hapis cezasının paraya çevrilebileceğini öngören, bazı kanunlarda para cezasının alt ve üst sınırı belirtilerek, bu miktarlar arasında kişinin ekonomik seviyesine uygun takdir yetkisi hakime bırakılmış olup, bu yolla ekonomik farklılık çelişkisinin giderilmiş olduğu, caydırıcılık etkisi de zaten vardır kabul edilerek, suç ve kabahatlerin önlenebileceği ve cezalandırılmış sayılabileceği düşünülmektedir.

Bu düşünceye dayalı gerekçeler ile düzenlenmiş olan yürürlükteki para cezalarına ilişkin yasal kurallar, toplumdaki ekonomik seviyesi az olan fakir insanlar için caydırıcılık etkisi yönünden etkilidir ve geçerlidir. Fakat aynı caydırıcı etkisi, ekonomik mal varlığı ve gelir seviyesi yüksek kişiler için geçerli değildir.

Şöyle somut örneklerle değerlendirelim. Asgari ücret seviyesinde ya da onun üzerinde biraz daha fazla gelir elde edebilen kişi, yaklaşık olarak 4 aylık gelirine denk gelen bir para cezasına maruz kalacağını düşündüğünde, ilgili suçu ya da kabahati işlememeye özen gösterecek ya da suç ya da kabahati işleyip maruz kalıp ödediğinde, gelirinin geri kalan kısmı ile temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmış olacağı için, tekrar suç ya da kabahat işlememeye daha fazla özen gösterecektir. Oysa, çok mal varlığı ve yüksek gelir sahibi zengin bir kişi için, 4 aylık asgari ücret tutarı kadar miktarlı bir para cezasını ödemek çok kolaydır ve öderken hiçbir temel ihtiyaçlarından mahrum kalmayacaktır ve ona göre ucuza mal olan para cezasının hiçbir caydırıcı etkisi olmayacağından, zengin kişinin suç ya da kabahat işlemesi önlenememiş olmayacaktır. Böyle bir sonuç olsa olsa devlete biraz gelir elde edilmiş olması sonucundan öteye geçemeyecektir.

Para cezası, miktarlarının oluşturacağı yaptırım etkisi bakımından, toplumdaki çoğunluğu fakir kişiler üzerinde caydırıcı olabilmektedir, olabilecektir. Fakat zengin kişiler için caydırıcı olabilmesinin beklenmesi mümkün değildir, caydırıcı olamayacağı gibi, adeta zengin kişiye, ucuz suç ya da kabahat işleme hakkı satın alma imkanı sağlar durumdadır denilmesi abartı sayılmaz, maalesef ortadaki somut sosyolojik gerçekliğin tespitidir.

(TÜRK-İŞ sendikasına göre ülkemizde 2019 yoksulluk sınırı 6.849,29 TL)

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4/1 (a) maddesi kapsamında günlük kazanç alt sınırından prime esas kazanç bildirilen zorunlu sigortalı sayısı aşağıda yer almaktadır.

Yıllar	5510 Sayılı Kanununun 4/1 (a) Maddesi Kapsamında Günlük Kazanç Alt Sınırından Prime Esas Kazancı Bildirilen Zorunlu Sigortalı Sayısı
2002	2.795.745
2003	3.198.912
2004	2.696.627
2005	3.042.396
2006	3.762.595
2007	3.636.641
2008	3.618.147
2009	3.900.147
2010	4.321.262
2011	4.848.165
2012	4.972.590
2013	4.780.807
2014 Temmuz	4.970.737

*06/07/2004 tarihindeki 25514 sayılı Resmî Gazete ile prime esas kazanç alt sınırı ile brüt asgari ücret tutarı eşitlenmiştir.

- 2014 yılında 4.970.737 asgari ücretle çalışan kişi vardı.
- 2014 yılında toplam çalışan sayısı ise 25.933.000'dü.
- Asgari ücretliler toplam çalışan sayısının yüzde 19,16'lık kısmını oluşturuyordu.

Size daha yakın zamandan bilgi sunmak isterdik fakat asgari ücretli çalışan sayısı hakkında yakın zamanda öğrenebildiğimiz tek net sayılar bunlar.

Para cezası miktarı ve konuları hakkında çok değişik yaşanmış ya da yaşanması muhtemel suçlara ilişkin eylemlerden ya da trafik kuralları ihlallerinden bir sürü örnekler verilebilir. Örneğin; Kırmızı ışıkta geçme yasağını ihlal eden bir zengin sürücü ile fakir sürücü arasındaki maruz kalacağı para cezası miktarından etkilenme farkı ya da başka bir kişiye karşı suç işlemiş olan zengin kişi ile fakir kişi arasındaki maruz kalacağı para cezası miktarından etkilenme farkı gibi çok çeşitli örnekler verilebilir.

(BİRLEŞİK METAL-İŞ sendikasına göre ülkemizde 2019 yoksulluk sınırı 6,745,00 TL)
(TÜİK verilerine göre Türkiye'de en zengin %20'lik kesim, en yoksul %20'lik kesimin 7,8 katı daha fazla gelire sahip.)

Her ne kadar eşitlikmiş gibi görünmesine rağmen gerçekte eşitsizliğe yol açan bu sorunun asıl nedeni; yasa koyucunun para cezalarında sabit bir miktarı ya da hakimın takdir yetkisini, alt sınır üst sınır miktarlar arasına sıkıştırarak veya eylemlere göre ayrı ayrı sabit belirli miktarlar şeklinde belirlediği bu miktarları ölçü olarak kabul edip, bu ölçünün ekonomik seviyeleri eşit olmayan herkese eşit uygulanacak şekilde düzenlemiş olmasıdır. Bu durumda mevcut haliyle para cezalarının, caydırıcılık etkisi bakımından eşitlik ilkesine uygun olduğunun kabulü mümkün değildir.

Yasa koyucu tarafından değiştirilip, yeniden düzenlenerek, belirlenmiş soyut ceza miktarları ya da takdir yetkisi kullanan hakim tarafından somut ceza belirlenirken, ölçü olarak, alt ya da üst sınır yerine, ceza verilmesi gereken kişinin eylemini esas almakla birlikte normal yaşamında elde edebildiği gelir seviyesinin de esas alınarak, buna göre belirli bir süre içinde elde edebileceği gelir miktarının ölçü olarak kabul edilmesi, ekonomik sosyal durum araştırma bilgilerine dayanarak bu miktarın hakim tarafından tespit ve takdir edilerek para cezası miktarı belirlenmesi ile bu caydırıcı etki eşitsizliği giderilebilir kanaatindeyim. Örneğin; suç tarihine kadar ki son 1 yıllık gelirine göre ortalama 1 günlük gelir hesabı yapılarak, yasa koyucunun öngörmüş olacağı suça ya da kabahate göre süre miktarına denk gelecek miktarın hesaplanması sonucu elde edilecek miktarın hakim tarafından bu şekilde tespit ederek takdir edeceği şekilde olabilir ya da benzeri daha iyi bir formülde öngörülebilir.

Yani yasa koyucu tarafından önceden belirli bir miktar para ya da para miktar sınırları belirlemesi (adli para cezasında günlük 20 TL- 100 TL sınırı gibi) yerine, her suça uygun göreceği para cezası hesaplamasına esas belirli gün süreleri belirtmeli (TCK md.52/1 gibi.), ilgili kurum ya da mahkeme tarafından para cezası verilme anında ilgili suçlu ya da kabahatlinin son 1 yıllık gelirine ilişkin veri bilgisine dayalı

o an kullanılarak uygulanabilecek bir hesap formülü belirlemeli ve bu formüle göre hesaplanacak 1 günlük gelir, suça ya da kabahat için yasa koyucu tarafından öngörülmüş süreye denk gelecek şekilde çarpımı ile para cezası tespit ve takdir edilebilmelidir. Teknolojinin gelişmiş olması sayesinde günümüzde insanların tamamına yakınının ortalama yıllık gelir seviyelerine ilişkin bilgiler devlet kayıtlarında mevcuttur. Dolayısıyla para cezalarına ilişkin yasaların bu şekilde güncellenebilmeleri için engel ya da uygulamada zorluk söz konusu olmayacaktır.

Sonuç olarak, mevcut haliyle ekonomik özellikli olan para cezalarının caydırıcı etkisi, ekonomik farklılıklar nedeniyle, maruz kalan kişinin ekonomik seviyesine göre farklılıklar arz eder durumdadır, bu nedenle para cezalarının belirlenmesini öngören hükümler, cezanın eşitlik ilkesine aykırılık arz etmektedir.

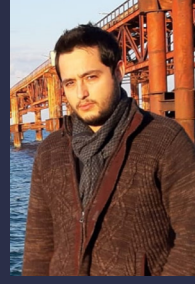
Yasa koyucu tarafından ilgili yasalarda yapılacak değişiklik ve yeniden yapılacak yasal düzenlemeler ile, para cezası uygulanacak kişinin, normal yaşamındaki ekonomik gelir seviyesinin esas alınarak miktar belirlenecek hale getirecek normların yürürlüğe konulması ile, herkes üzerinde kendi ekonomik gelir seviyesine göre baskı oluşturacağı nedeniyle, ihlallerin ve suçların önlenmesi amaçlı caydırıcılık etkisi yönünden cezanın eşitlik ilkesi daha iyi sağlanabilecek ve Anayasa'nın 2.ve 10. maddelerinde yer verilmiş olan eşitlik ilkesine ilişkin kuralların ruhuna daha gerçekçi bir şekilde uygun hale getirilebileceği kanaatindeyim.

Acizane ben henüz lisans öğrencisiyim ve konuya hukuk sosyolojisi penceresinden tespit amaçlı bakmaya çalıştım ve buna göre çözümün nasıl sağlanabileceğine ilişkin yöntemi öngörmeye ve kanunların yazılı buldukları kitap üzerinde eşitlik ilkesine uygun görünmesinden ziyade, uygulama alanındaki caydırıcı etkisi bakımından eşit olması gerektiğinin önemine vurgu yapmaya çalıştım.

Tespit olarak belirttiğim eşitsizliğin giderilebilmesine yönelik olarak, gerekli yasa değişiklikleri ve düzenlemeleri hususunda, ilgili kanun maddeleri detaylarına girmeden sunmaya çalıştığım bu çözüm yöntemi önerime, çok daha iyisini, ayrı ayrı ilgili kanun maddeleri ve gerekçeleri ile detaylı bilgilendirici nitelikte çözüm önerileri ile daha iyi seviyede katkı sağlayabilecek olan yeterli bilgi ile donanımlı akademisyenler ve deneyimli hukukçular elbette yeterince vardır.

HAYATA DAİR

*Seni sen yapan senden olmayandır...
Anonim....*

*KIVANÇ ALİOSMANOĞLU
HUKUK FAKÜLTESİ
3. SINIF ÖĞRENCİSİ*

Her birimiz aynı dünyada farklı hayatlara gözlerimizi açıyoruz. Ancak hiçbirimiz eşit şartlarda dünyaya gelmiyoruz. Büyüdüğümüz çevre, ekonomik imkânlar, ebeveynler her birimiz için farklılıklar gösteriyor. Bu farklılıklar ise kişiliğimizin oluşmasında en büyük etkenleri oluşturuyor. Bu etkenlerle iç dünyamızda kendi doğru, yanlış, vicdan gibi değer yargılarımızı oluşturuyoruz. Bu etkenler her birimiz için farklılıklar gösterdiğinden dış dünyaya farklı pencerelerden bakıyoruz. Dolayısıyla her birimiz farklı kişiliklere sahip oluyoruz ve dış dünyayla olan etkileşimlerimiz farklılıklar gösteriyor.

İnsanlarla olan iletişimimiz kendi değer yargılarımız doğrultusunda şekilleniyor. Doğru, yanlış gibi kavramlarda ortak payda da bulduğumuz insanlarla, bu kavramların kesiştiği noktaya kadar iletişim kurabiliyoruz. Ancak farklı değer yargılarına sahip olduğumuz insanlarla ne kadar iletişim halinde kalabiliyoruz? Çoğu zaman değer yargılarımızın dışına çıkıldığında buna, öfke göstererek hatta kin güderek tepki veriyoruz. Ancak kendi doğru, yanlış gibi değer yargılarımızın kesinliğinden ne kadar şüphe duyuyoruz? Her birimiz kendi doğru, yanlış

gibi hayatımıza anlam kazandıran değer yargılarımızı kendi anlayışımıza göre oluşturuyoruz. Dolayısıyla nesnel olarak her birimizi kapsayan doğru ve yanlış oluşmuyor. Her birimiz için farklılıklar gösterebiliyor. Birbirimiz ile olan iletişimimiz ise hayatımıza yön veren bu değer yargılarımız neticesinde yön buluyor. Aynı doğruları ve yanlışları paylaşmayan insanlar bunun farkına vardıkları andan itibaren karşısındaki kişiye, kendini tam olarak ifade etme imkânı vermeden, kendi istediği gibi algılamaya başlıyor ve kendi düşüncesini empoze etmeye çalışıyor.

Bu durum ise zamanla tekrarlanarak birbirimiz ile olan iletişimimizi köreltiliyor ve bizi birbirimizden uzaklaştırıyor. Samimiyetimizin azalmasıyla birbirimize karşı kırgınlıklar, pişmanlıklar biriktiriyoruz ve zamanla kıskançlık, nefret gibi insan olmanın gereklerine yakışmayacak hisler besliyoruz. Oysa ki gereksiz samimiyetlere girmek yerine değer yargılarımızın kesiştiği noktaya kadar samimiyet göstererek mesafemizi koruyabilsek birbirimize karşı olumsuz bir düşünceye kapılmayacağız. Ancak, maalesef birçok insan belki kendi çıkarları için belki de sadece içinde yatan kötü-

lükten mesafesini korumak yerine gereksiz bir samimiyet içerisine girmeyi tercih ediyor. Bu tür insanlar yüzünden birbirimize karşı çoğu zaman hoşgörümüz azalıyor ve önyargılar oluşturuyoruz. Bu durum ise zamanla bizi kendi iç dünyamızda kendi gerçeklerimiz ile yaşamaya itiyor ve zamanla farkına bile varmadan yalnızlıklarımızdan oluşturduğumuz büyük bir kalabalıkta tek başımıza yaşamaya başlıyoruz.

Hayatta yanlış olmadan doğru ne ifade eder ki? Doğrularımızı doğru yapan aslında yanlışlardır. Ne yanlış olmadan doğru ne de doğru olmadan yanlış tek başına bir şey ifade eder. Hayatımıza renk katan aslında bizden olmayan diğer değerlerdir. Onlar olmadan tek başımıza ne ifade ederiz ki? Bizi biz yapan bizden olmayanlardır. Bu bağlamda düşünerek bizden olmayanların değerini anlamalı ve ön yargılarımızı yıkarak hayata daha geniş bir açıdan bakmalıyız. Neticede binlerce yıldır milyarlarca insan dünyaya geldi ve gitti. Bizde bu milyarların içinde sadece bir taneyiz. Dünyaya çok büyük bir şans eseri geliyoruz ve tesadüfen yaşıyoruz. Bu yüzden hayatı çok fazla ciddiye almaya gerek yok aslında yolun sonunda her birimiz unutulacağız çünkü. Tüm bunların bilincinde olarak sonu belli olan bu yolda bizden olmayanların değerini bilerek, maddi arzularımızı bir kenara bırakarak, insanlarla olan samimiyetimizi koruyarak güzel anlar biriktirmeliyiz.

Yolun sonuna vardığımızda hayatın ne kadar kısa ve zamanın ne kadar hızlı geçtiğinin farkına varacağız elbette ve bize kalan tek şey anılarımız ve vicdanımız olacak. Hayat geç kalmayı affetmeyecek ve şu an yaşadığımız an geri gelmeyecek. Bu yüzden yaşadığımız anın kıymetini bilmek ardımızda kırgınlıklar, pişmanlıklar bırakmadan, temiz bir vicdanla birbirimiz ile olan samimiyetimizi koruyarak insan biriktirmek ileride elde edeceğimiz en büyük servetimiz olacaktır. Gökyüzümüz kararmadan bunların farkına vararak önyargıların olmadığı, hoşgörünün,

iyiliğin egemen olduğu bir dünya yaratmak ise bırakabileceğimiz en değerli mirasımız olacaktır.

Bu yazımı, sırasıyla Mevlana'nın ve Bukowski'nin sözleriyle sonlandırmak istiyorum:

- *“İnsanları kitaplar gibi düşünün. Ve kapaklarına bakıp aldanmayın. Asıl değerini okumaya başlayınca anlarsınız.”*

- *“Hayatta kimseyi değiştiremezsin ve kimse için değişmemelisin. Ne sen başkası için mecburi istikametsin ne de başkası senin için. Yorma kendini; bırak hayata eşlik etmek isteyenler seninle gelsin.”*

En büyük serveti kazanabilmek ve en kıymetli mirası bırakabilmek temennilerimle...

HER SUÇ FAİLİ KÖTÜ MÜDÜR ?

*Suçluyu kazıyımız altından insan çıkacaktır.
Faruk Erem.*

AHMET BOZLAR
HUKUK FAKÜLTESİ
3.SINIF ÖĞRENCİSİ

Yaşadığın şehirde, bulunduğun semtte, mensubu olduğun okulda kısacası yaşamını sürdürdüğün çevrede suç işleyen insanların neden suç işlediğini hiç düşündün mü ? Aslına bakılırsa çok basit bir o kadar da derin bir soru değil mi ? Peki bir insanın suç işlemiş olması o insanın kötü bir birey olduğu anlamına mı gelir ? Bu soruların tam anlamıyla düşünebilmek için öncelikle suç diye tanımlanmış olguyu ele alalım. Birçok farklı şekilde tanımlanmış olsa da çoğu yerde karşılaşacağımız suç tanımı şudur : **Suç, yanlış ya da zararlı olduğu için yasaklanan ve cezalandırılan davranış.** Ne basit değil mi yanlış veya yasaklı olan davranış. Peki ya kötülük nedir ? **Zarar verecek davranış, eylem ya da söz.** Görülüyor ki aslında biz kötülük olgusu duygusuna sahip olan insanları , bireyleri cezalandırıyoruz.

Yaşadığın şehirde, bulunduğun semtte, mensubu olduğun okulda kısacası yaşamını sürdüğün çevrede suç işleyen insanların neden suç işlediğini hiç düşündün mü?

Hemen hemen hepimiz suç diye tanımladığımız bildiğimiz olguyu belirli bir yaş düzeyindeki insanlar tarafından işlendiğini düşünürüz. Ancak farklı bir çerçeveden bakacak olursak küçük bir çocuğun mahalle bakkalının izni olmadan bakkaldan bir şey alması da hukuki anlamda hırsızlık suçunu ortaya çıkarır değil mi ? Hepimizin hem fikir olduğu dünyayı çocuklar yönetsin düşüncesini şimdi önümüze alalım. Dünyamızı emanet etmek istediğimiz çocuklar dahi suç işleyebiliyorken kötü olduklarını düşünmüyoruz. Peki ya bu çocuk ? Suç işlemek zorunda bırakılan insanları etkileyen etmenlere değinerek bu soruya cevap verelim.

etmenlere değinerek bu soruya cevap verelim.

Ekonomik zorluklar , sosyal çevre , eğitim düzeyi gibi daha bir çok etmen bulunduğunu ben gibi sizlerde sayabilirsiniz. Ancak kendimce en önemlisi diye en başa yerleştireceğim 2 etmen hakkında konuşmakta yarar olduğunu düşünüyorum. 1) Ekonomik zorluklar 2) Sosyal çevre. Baş etmen olarak gördüğüm ekonomik zorluklar bireyleri suç işlemeye yönlendirmektedir. Tabiki bu her ekonomik zorluk içerisinde olan insan suç işler anlamına gelmemektedir.

Ya da ekonomik refahı yüksek olan bir insanın suç işlemeyeceği anlamına gelmemektedir. Çoğu kuralın veya durumun istisnası olduğu gibi bu durumda istisnaları mevcuttur. Ekonomik durum her birimizin hayatını devam ettirebilmesi veya rahat yaşam sürdürebilmesi için iyi olması

gereken bir durumdur. Şuan birçoğumuzun cebinde ihtiyaçlarını alabilecek kadar parası vardır. Peki bu paranın olmadığını ve çevremizde yardım isteyebileceğimiz kimsenin olmadığını düşünelim. Ya da yapmış olduğumuz mesleğin getirisi olan paranın ihtiyaçlarımızı karşılamadığını düşünelim. Karşı karşıya kaldığımız bu ekonomik durumla başa çıkmak için yaşamımızı sürdürmek için çıkış yolu ararız en azından bulmaya çalışırız. İşte aslına bakacak olursak ve her suçu ayrı ayrı değerlendirecek olursak bazı suçların ekonomik zorluklar yüzünden işlendiğini rahatça söyleyebiliriz. (Tabii istisnaları mevcuttur.) Örneğin hırsızlık suçu Aile-

inin maddi durumu el vermediği için bir çocuğun çikolatayı gizlice alması. Evet evet birçoğumuzun marka marka ayırdığı ve birçoğumuzun da kilo alıyoruz diyerek elimizin tersiyle ittiği çikolatadan bahsediyorum. Diyebilirsiniz ki çocuk ayırt etme gücü yok ve hukuki sorumluluğu doğmaz. Hayır bundan bahsetmiyorum 16 – 17 yaşlarında olan çocuktan bahsediyorum. Ayırt etme gücüne sahip çocuktan bahsediyorum. Kağıt toplayan ayakkabı boyayan çocuktan bahsediyorum. Bir çocuğun tadabilmek amacıyla almış olduğu çikolata çocuğun kötü olduğu sonucunu doğurur mu ? Hasta yakının ilacını alamadığı için eczaneye giren bir kişinin erkek veya kadın fark etmez ilaçları alıp kaçması kötü olduğu anlamına mı gelir ?

İkinci etmen olarak düşündüğüm üzerinde düşünülmesi ve tartışılması gerektiğini istediğim olgu sosyal çevre. Hemen hemen her birimizin birçok davranışını , düşüncelerini ve dahi giyim tarzını yönlendiren olgu. Bu denli hayatımıza aldığımız ve bizi etkileyen izler bırakan bu olgunun insan davranışını etkilediğini hepimiz biliyoruz ve farkındayız. Bu durumun bu kadar farkındayken aslında suç işleyen insanların sosyal çevresinden etkilenmediğini düşünmek sanırım tabiri yerindeyse dış dünyaya at gözlüğüyle bakmak gibi bir şey olacaktır. Evet bazı insanların içerisinde kötülük mevcuttur. Ya da doğuştandır diyebiliriz. Ancak bazılarımız da kötülüğü sonradan seçeriz. İçimizde büyütür ve besleriz. Şimdi bu doğuştan gelen kötülük hissini ve sonradan kazanılan kötülük duygusunu bir kenara bırakalım. Bir insanın kendisini bulunduğu çevrede çok umursanmadığını ya da halk ağzıyla çok iplenmediğini düşünelim ve bu insanın kendimiz olduğunu hayal edelim. Kendinizi onlara karşı kanıtlamak istersiniz değil mi ? Bu dünyada bulunduğunuzu ve bir birey olduğunuzu kanıtlamak için birçok şeyden ben gibi sizlerde vazgeçebilirsiniz. Şimdi kendimize ailemize bakalım. Sanırım hiç birimiz veya birçoğumuz kendimizi aile-

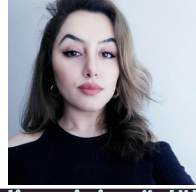
mizi kötü olarak görmeyiz. Annemiz babamız ya da çok sevdiğimiz bir yakınımız sevgilimiz de olabilir hani birkaç cümle öncesinde halk ağzıyla tabir etmişim “iplenmemek” bu saymış olduklarımız içerisinde herhangi birisinin çevresi tarafından iplenmediğini düşünelim. Kendisini bulunduğu sosyal çevreye ve size kanıtlamak bu dünyada kendisinin de olduğunu gösterebilmek için bir kimseyi yaraladığını veya öldürdüğünü düşünelim. Kendisini kanıtlamak amacıyla yapmış olduğu eylem düşünmüş olduğunuz kişinin kötü biri olduğu anlamına mı gelir ? Sosyal çevrenin bireyler üzerinde bu denli etkili olduğunu görebilsek suç işleyen her bir bireyin kötü bir birey olmadığını söyleyebiliriz. Sanırım artık ortak bir düşüncemiz var.

Değmiş olduğum etmenler gibi birçok etmen aslında bireyleri suç işleme hususunda yönlendirmektedir. Vermiş olduğum örneklerde de görüldüğü gibi her suç işleyen insan kötü değildir. Aslında biz kelime anlamına bakacak olursak ve kötülük kelimesinin anlamıyla beraber düşünersek suç diye tabir ettiğimiz eylemi değil kötülüğü cezalandırıyoruz. Şimdi size soruyorum “ **Her suç faili kötü müdür ?** ”

AİLE İÇİ ŞİDDET VE EŞ BİREYLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

Öncelikle yazıma şiddetin ne olduğunu tanımlayarak başlamak istiyorum. Şiddet bireyin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik yönden zarar görmesi ile ya da acı çekmesi ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesinde içeren fiziksel, cinsel psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır. Bu şiddetin sözlük tanımı hepimiz bu kısmı sadece okuyup geçeceğiz ama şiddet kelimesini gördüğümüzde kafamızda bir şeyler canlanacak bazı görüntüler gözümüzün önüne gelecek bu da sizi etkileyen kısmı diyebiliriz şiddetin.aile içi şiddete neden olan eş bireyler arasındaki ilişki bu açıdan oldukça önem arz etmektedir. Her insan gerek yapısı gereği, gerek yaşadıkları, gerek yetiştirme tarzı vs. birbirinden farklıdır.

İstedğim şu ki bu tanımı okurken aklınıza gelenin dışında, sadece fiziksel olmayan bireye baskı yapan her şey bir tür şiddettir. Bunları çoğu zaman fark etmeyiz çünkü fiziksel olarak acıyan bir yanımız yoktur. Bazen zarar görür bunun bile farkında olmayız .Peki bunu nasıl engelleyebiliriz, engelleyebilir miyiz? Gerçekçi olmak gerek ki bunu engellemek çok zor ancak kendi hayatımız için bunu başarmak çok daha kolay. Ben bir şeyi engellemek düzeltmek istiyorsak bunun temeline inmemiz, nereden geldiğini bilmemiz gerektiğini düşünüyorum. Şiddetin temeline baktığımızda ise bir kısır döngü gibi aile içinde uygulanan şiddetin o ailede yetişen çocuklarda da normal olarak algılandığını ve ileride bu çocuğun aynı tavırları sergilediğini görmekteyiz Tabii ki çocuklara şiddet örneği bir tek ailesi değil çevresi arkadaşları örnek olabilir ancak en büyük orana sahip olanın aile içi şiddet olduğunu düşünmekteyim. Çünkü bir birey en çok kendisini yetiştiren en çok vakit geçirdiği insanları kendine model alır ve ona benzemeye çalışır. Çocuğun bundan etkilenmesi iki şekilde olacaktır ya bunun iyi bir şey, normal bir şey olduğunu düşünecek ya da sevdiklerine zarar

ZEYNEP KIYIPINAR
ÜÇÜNCÜ SINIF
HUKUK FAKÜLTESİ

Eş kelimesinin sözlük tanımı:

Karı kocadan her biri, hayat arkadaşı, refik, refika.

Eş kelimesinin başka bir tanımı: Dövüp, ezebileceğin, kalbini kırabileceğin, tecavüz edebileceğin (Ne tecavüzü canım karı koca arasında öyle şey olur mu hiç) ve bunları yaptıktan sonra sesini çıkarmamasını beklediğin obje, mal, varlık.

verdiğini görmek kötü bir şey olduğunu düşünecektir. Kötü bir şey olduğunu düşünmesi onun için iyi bir sonuç olsa da o da sevmediği kişilere şiddet uygulamanın doğru olduğunu kötü olan şeyi uygulamasına engel olmayacaktır.

Bunlardan yola çıkarsak aile içi şiddete neden olan eş bireyler arasındaki ilişki bu açıdan oldukça önem arz etmektedir. Her insan gerek yapısı gereği, gerek yaşadıkları, gerek yetiştirme tarzı vb. sebeplerden ötürü birbirinden farklıdır. Eğer bir birliktelik kurmak, hayatı biriyle paylaşmak istiyorsak karşımızdaki bireyi değiştirecek, şekillendirecek şekilde görmeli olduğu gibi kabul edip edemeyeceğimizi düşünmemiz gerekir. Birini olduğu gibi kabul edemiyorsak ben onu nasılsa değiştiririm düşüncesiyle bir ilişkiye başlamak yanlış olacaktır.

Her bireyin kendine özgü bir kişiliği vardır ve bu kişiliği değiştirmek kolay değildir ki kişinin kendisini alışkanlıklarını değiştirmesini beklemek bencillikten başka bir şey olmayacaktır.

Eş bireyler birbirinin hayatına ortak olmalıdır birbirinin hayatını değiştirmeye çalışıp onu hayatından soyutlayıp kendinin merkezinde olduğu yeni bir hayat kurmaya çalışmamalıdır. Bu durumda hayatı değiştirilmek istenen birey bu konuda zorluk çekecek, mutsuz olacak ilişki

de bu hususta birçok tartışma çıkacaktır. Bireyler ilerde bu tartışmaların geçeceğini düşünmekte ancak bu hususlar onlar fark etmeden ilişkide çatlaklar oluşturmakta ve zamanla bu çatlaklar gittikçe büyümekte bireylerin birbirine tahammülü gittikçe azalmaktadır yüzden bir ilişki için ne kendimizi ne de ilişkinin diğer tarafını değiştirmeye çalışmalıyız. Çünkü her şey doğa gibi özüne dönmeye mahkûmdur bunu unutmamalıyız.

Bu demek değil ki bize ihtiyacı olan bazı kötü alışkanlıklarını değiştirmek isteyen insanları dışlayalım, tabi ki kendimizde o gücü görüyorsak ve değişebileceğine inanıyorsak buna yardım edebiliriz ancak onun değişmeyeceği ihtimalini de göze alarak bu işe girişmeli bunu göze alabilmeliyiz. Benim diğer yanlış gördüğüm düşüncelerden biri de sevgi her şeye yeter düşüncesidir. Her iki taraf çok iyi de olsa eğer bireyler arasında bir uyum yoksa sevgi her şeye yetmeyecektir. Bu düşünceyle birine körü körüne bağlanmak yanlıştır. Bir ilişkide uyum olmadığı takdirde ve ilişkideki çatırtılar büyüdüğü takdirde ilişkiyi bitirmenin de normal olduğunu kabul etmemiz ve bunun her iki taraf içinde daha iyi olacağını bilmemiz gerekir.

Hayatta vazgeçilmeyecek hiçbir şey yoktur. Eğer zamanında size zarar veren şeylerden vazgeçmezseniz, uzaklaşmazsanız gün gelir hayatınızdan uzaklaşır vazgeçersiniz. Evlilik öncesi ilişki kısmından evliliğe geçecek olursak işte bu bahsettiğimiz sebepleri önemsemeyen bireyler evlendikten sonra bu farklılıklar daha çok ortaya çıkmakta ve evlilik daha sıkı, bitirmesi daha zor bir bağ olarak görüldüğü için bireyler daha rahat davranmakta böylece eş bireyler arasındaki ilişki iyice kopmaktadır. Sonrası aile içi şiddet. Eğer aile içinde böyle bir şiddet varsa bunun düzeleceğine kendimizi inandırmamalı en kısa zamanda bunu sonlandırmalıyız. Hep şunu görüyorum çocuklarım en azından mutlu olsun, bir aile içinde büyüsün. Unuttuğunuz bir şey var çocuklar her şeyi hisseder ve sizin mut-

suzluğunuzu da hissedecektirler. Aile bireyleri mutsuz ve huzursuz iken çocuklara hangi imkanları sunarsanız sunun mutlu olmayacaklardır. Siz mutluyunuz çocuklarınızda mutlu olacaktır bunu unutmamalıyız. Elbette işin maddi kısmı da var ancak tekrar ediyorum ki hangi imkânları sağlarsanız sağlayın çocuğa verilen mutluluk ve huzurun değerinde olmayacak, hiçbir imkân çocukluğunda onda bırakılan kötü izleri silmeye yetmeyecektir. Eğer gerçekten çocuklarını düşünüyorsa eş bireyler bunları göz önünde tutulmalıdır.

Diğer bir hususta ayrılıktan sonraki hayatın daha kötü olabileceği ihtimalini düşünmek ve sonuçta alıştığı bir hayat olduğu bunu bozup yeni bir hayat kurmanın zor olduğu bunun başarılamayacağı düşüncesi. Emin olun ki siz kendinizde o gücü görürseniz o güç size gelecek ve her şey zamanla daha güzel olacaktır. Güzel olan şeylere ulaşmak elbette ki kolay olmayacaktır ancak kendiniz için buna değer, kendimiz için çabalamayı, kendimiz için yaşamayı bilmeliyiz. Biraz özgüven, biraz kendini sevmek ve düşünmek. Başkaları için ve başkaları ne der diye yaşamayı bırakmalıyız. Tabi bunu yaparken ahlaki ve toplumsal kuralları da göz önünde bulundurmalı, sadece kendimizi de düşünmemeli başkalarını da düşünmeliyiz. Bir yanı düzeltmeye çalışırken başka tarafları kırmamaya da özen göstermek gerek. Tabi ki her şey bu yazdıklarımın ibaret değil ancak ben bu hususların şiddete büyük oranda temel oluşturduğunu düşünüyorum, o yüzden bu hususların üzerinde durmak istedim.

Yazıma yazımın asıl ana fikri olan her birey kendidir, kendi olarak kalmalı, kendi olarak sevilmesi ve benimsenmelidir, diyerek son vermek istiyorum. Ben şiddetin gördüğüm yönleri ve çareleri üzerinde durdum elbette bu kadarından ibaret değil bu konu çok geniş bir yelpazeye sahip bu da benim gördüğüm tarafı ufakta olsa bir farkındalık yaratmasını umut ediyorum.

İNSAN VE MUHAKEMESİ

Furkan Bahat BIÇAKÇI
Hukuk Fakültesi
İkinci Sınıf

Boş zamanlarımızı nasıl değerlendiriyoruz veya kendimizi geliştirmek için boş zaman yaratıyor muyuz? Peki ya vicdan dediğimiz mahkemede kendimizi yargılıyor muyuz? Yargılıyorsak hep haklı çıkan siz mi oluyorsunuz?

Bunun gibi insana ait bir çok soru sorulabilir. İçinde bulunduğumuz bu salgın sürecinde bu soruları umarım kendimize sorup cevaplar aramışızdır. Çünkü bunların cevapları bizim karşımızdaki insanlarla veya toplumla ilişkilermize yön veren cevaplardır. Bu tarz soruları sorarak kendimize çeki düzen vermemiz hem kendi psikolojimiz hem de hayatımızın düzene girmesi açısından önemli olacaktır. Kendimizi olabildiğince geliştirmeli, bulabildiğimiz hatta bulamadığımız bilgilere ulaşmak için gereğini yapıp bunları öğrenmemiz şarttır. Ne kadar bilirsek o kadar bizim için çok şey değişecektir.

Çoğu insanımız okumayı, yazmayı, dinlemeyi sevmez. Ama bilmezler ki karşılaştıkları çoğu sorunların çözümü bu bilgilerin elde edilmesindedir. İnsan, aynı ülkemizde ve dünyada bulunan bağımsız mahkemelerdeki yargıçların yaptığı gibi kendini kendi vicdan mahkemelerinde sorgulamalıdır. Bunu eminim ki çoğu insanımız yapmıyor. Bu kanımca insanın hem ruh sağlığı hem de toplumdaki suç oranları ile bağlantılıdır. Şöyle ki basit bir örnek verelim; bir insan birine sinkafli sözlerde bulundu ve her ikisi de öfkeli şekilde ayrıldılar. Bir iki gün sonra sinkaf edilen dayanamayıp sinkafli sözlerde bulunana saldırdı ve bu olay yargıya taşındı. Ama bu böyle olmasa idi sinkaf eden kendisini yargılasaydı ve sinkafa uğrayan da kendisini yargılasaydı her ikisi de büyük bir oranda barışabilirlerdi ve olay yargıya taşınmadan kapanabilirdi.

Biliyoruz ki en ufak nedenden bile büyük yük zararlar çıkabiliyor. Bu sebeplerle vicdan mahkemesi en önemli mahkemeler arasındadır. Bu basit örnekte kalmamakla birlikte çalmada, cinayet işlemede, bir fiili gerçekleştirirken bile bu mahkemeye kendimizi sokmalıyız. Sizleri hâlâ yapmamışsanız üyeleri ve bir tarafı sizden oluşan mahkemede yargılanmaya davet ediyorum. Cinayet demişken insan neden cinayet işler düşündünüz mü? Bir insanı öldürmekle ne elde edersiniz? Bir anlık öfke, intikam veya tak-sir insanın ölmesi için genel nedenlerdir.

Bu yazımda Prof. Dr. Sevil ATASOY hocamın sözünü yazmadan edemeyeceğim. O hep der ki “kusursuz cinayet yoktur”. Peki ya insan birini öldürdükten ve yakalandıktan sonra hem kendini, hem kendi ailesinden geride bıraktıklarını hem de ölen kişinin geride kalanları ne yapacaklar düşünmez mi? Onların psikolojisi suç arttırmaz mı? Yargı varken kendi adaletimizi kendimiz niye sağlıyoruz ki? Şu kaniya varmayın. Eğer kendinizi vicdan mahkemenizde doğru yargılamamışsanız hatta şöyle diyelim zaten cinayet işlemişseniz veya insana zarar vermişseniz zaten kendinizi ya yargılamadınız ya da yanlış yargıladınız. Karşımızdaki kişi ne kadar hatalı olursa olsun onun yeri bağımsız mahkemelerde yargılanmak ve cezasını kanunun gerektirdiği şekilde almaktır. Adalet olmadığı düşüncesine de kapılmayın çünkü adalet dediğim gibi sizin içinizde dahi vardır. Birisi adalet yok diyorsa onu kendisi yok etmeye çalışıyordur. Pascal’ın bir sözü ile bitirmek isterim. “Adaletle dayanmayan kuvvet zalim, kuvvete dayanmayan adalet acizdir.”